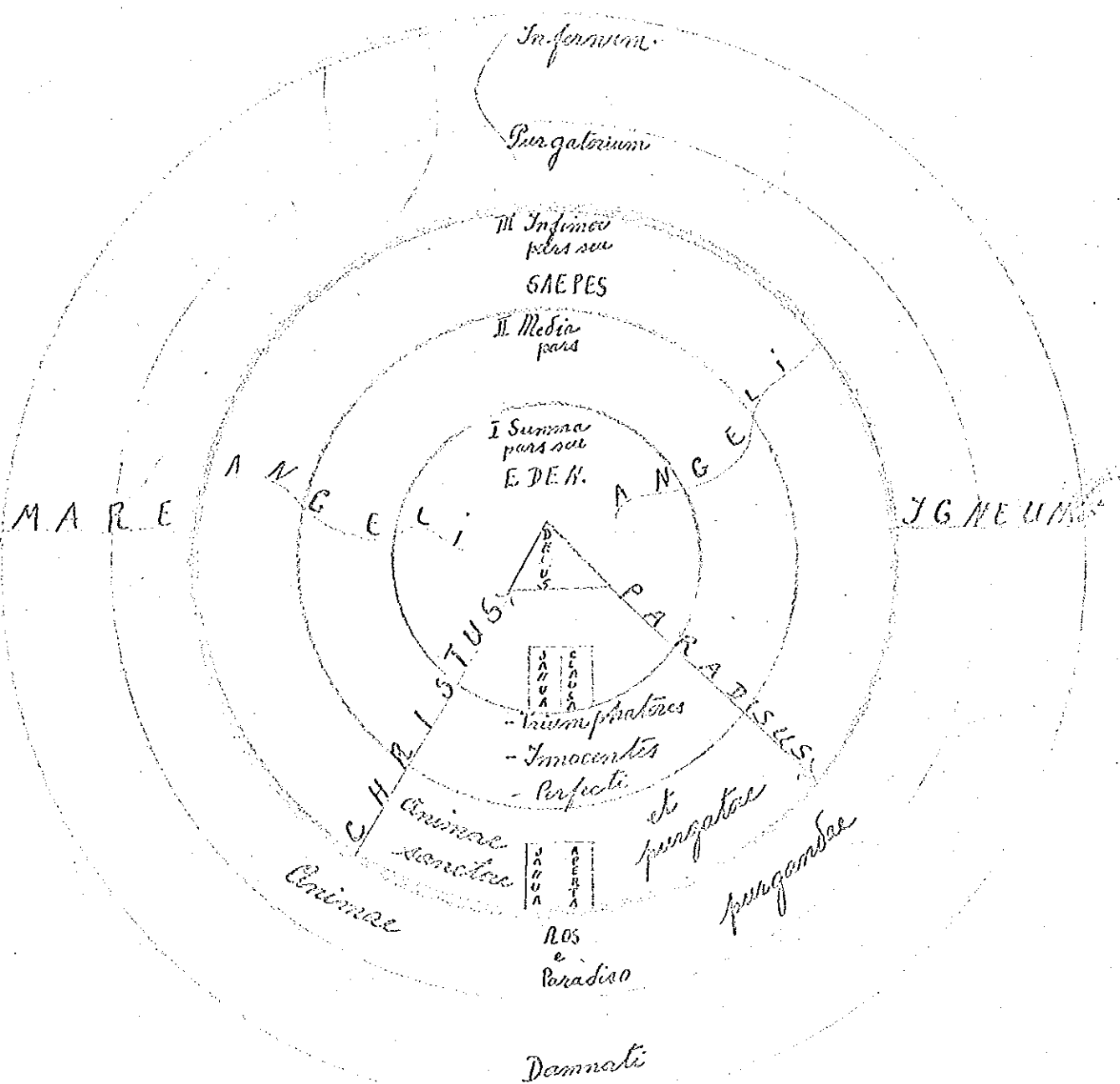

1. 100 - 100

Quomodo concipit s. Officium Paradisi ante resurrectionem.

Paradisi
ante

Resurrectionem.

pars: { Summa, Eden, sedes Trinitatis, clausa usque ad resurrectionem.
Media, sedes Triumphantium, Innocentium, Perfectorum.
Infima seu saepes, sedes animarum sanctarum (purgantium).

{ Illi omnes gaudent
interdum
visione Christi
in comitatu angelorum
et laus omni

N.B. - Idem est ignis Purgatorii et Inferni, et ignis Purgatorii mitigatur rore e coelo, sicut infima de Paradiso proveniente, quae infima pars communicat cum Purgatorio janua aperta.

PONTIFICIA UNIVERSITAS DE PROPAGANDA FIDE

DE PSYCHOPATHYCHIA IN ECCLESIA SYRIACA

- Disquisitio positivo-dogmatica -

Thesis ad lauream assequendam in

Facultate Theologica

SAC. FRANCISCUS ZATEK

PII INSTITUTI S. JOANNIS BAPTISTAE

R O M A

1 9 4 8

PROOEMIUM.

Homo sciens se ipsum et figuram huius mundi non praeterituros esse, res alterius vitae perscrutare semper voluit. At nemo vero potuit nobis de illo mundo aliquid certi enarrare nisi Ille qui ab ipso venit, Jesus Christus. Qui tradidit nobis quaedam pauca necessaria ad veritatem fidei, alia reliquens in obscuro. Illa vero nobis tradita non semper et ab omnibus plane et aequaliter intellecta sunt et evolutionem subiectivam partiebantur sicut etiam alia dogmata.

De quibus a Syris circa statum anteaerum post mortem assertis decursu saeculorum, disseremus et videbimus conatus ab illis factos saltem ante separationem ad eligendum huiusmodi dogma, quod Benedictus XII Bulla "Benedictus Deus" sanxit.

Hade momentum huiusmodi studii praesertim evolutionis dogmatum eo clarius patet, quod fere nihil de his rebus est scriptum. Optamus et opella haec respondeat etiam votis Bernard in DTG. 2, 2, c. 2, 491 aientis: "Per

l'abondance et la variété de ces descriptions, par le tour de sentiment profondément religieux qui pénétre partout l'exposé de la doctrine, la littérature syriaque mérite dans l'étude des questions eschatologiques, une attention particulière."

Utinam aliquid quoque intellectus, comprehensions et charitatis erga tantos fratres tam dignos, et hodie a lumine Romae avulsos, ferre possimus.

Rev.mo Prof. Hons. A. PIOLANTI semper animum gratum servabimus, qui thema nobis suggessit et cuius ductu primos gressus in opere scientifico perficere potuimus. Gratias etiam Rev.mo P. RAES S.J. et aliis, qui nobis auxilium attulerunt, agimus.

I n d e x .

Index	I
Prooemium	IV
Bibliographia	VI
Fontes	VI
Litteratura specialis	XI
Litteratura generalis	XIII
Introductio	I
Pars I: Auctores qui floruerunt ante S. Aephrem.	
Caput Praevium. Summa Doctrinae Psychopannychiae.	
apud Hebraeos	13
A. In Sacra Scriptura	
vetus Testamentum	13
Novum Testamentum	20
B. In Apocryphis	
Liber IV Esdrae	22
Liber Henoch Aethiops	24
Psalmi Salomonis	26
Liber Jubileorum	26
Apocalypsis Baruch	27
Caput Primum. Liber Graduum	31
Caput Secundum. Aphraates	36

Pars II: Doctrina Psychopannychiae apud S. Aephrem.

<i>Caput Primum. Psychopannychia sustinetur.</i>	<i>62</i>
<i>Similitudines Aephrem cum Aphraate</i>	<i>63</i>
<i>De Origine Corporis et Animae</i>	<i>64</i>
<i>Immortalitas animae</i>	<i>65</i>
<i>Anima operat in et cum composito</i>	<i>66</i>
<i>Mors est somnus compositi</i>	<i>67</i>
<i>Quod clare demonstratur in articulo 8 de Pa-</i> <i>radiso</i>	<i>68</i>
<i>Morte orbatur anima cognitione intellectua-</i> <i>li</i>	<i>70</i>
<i>Ergo delicias Paradisi percipere non potest</i>	<i>71</i>
<i>Unde iustum est quod extra Paradisum degat.</i>	<i>72</i>
<i>Sicque omnibus una via est usque ad resurre-</i> <i>ctionem</i>	<i>72</i>
<i>Quare supponuntur animae in statu expectati-</i> <i>onis et non iam in Eden</i>	<i>73</i>
<i>"Tunc" solum retributionem accipientes</i>	<i>74</i>
<i>Ex iustitia divina enim expectanda est re-</i> <i>surrectio</i>	<i>76</i>
<i>De quodam textu qui S. Aephrem tribuitur</i>	<i>77</i>
<i>Conclusio capitis primi</i>	<i>78</i>
<i>Caput secundum. Psychopannychia reicitur.</i>	<i>79</i>
<i>Anima in beatitudine gaudet dum corpus in</i> <i>silentio et tenebris relinquitur</i>	<i>82</i>
<i>Pueri gaudio speciali gaudent prae ceteris,</i> <i>iam canunt Hosanna</i>	<i>85</i>
<i>Ipsa habitatio Spiriti Sancti est pignus et</i> <i>inchoatio gloriae aeternae, seu visionis be-</i> <i>atificae quae habetur post mortem</i>	<i>86</i>
<i>Hades morte Christi desolatur quia animas ibi</i> <i>inclusas Christus secum tulit</i>	<i>86</i>
<i>Post mortem fit iudicium particulare</i>	<i>88</i>
<i>Quod sequitur Paradisus vel Infernum sed e-</i> <i>tiam Purgatorium secundum merita</i>	<i>89</i>
<i>De loco Purgatorii</i>	<i>92</i>

<i>Oratio pro defuncto</i>	93
<i>Summa precum pro mortuis oblatio Eucharisti- ca est</i>	95
<i>Potentia intercessionis sanctorum et marty- rum demonstrat summopere animas a corpore separatas operationem servare</i>	97
<i>Caput tertium. De mente S. Aephrem</i>	99
<i>Sententiae contrariae conciliantur</i>	99
<i>Prævalent tamen loci pro dogma catholico</i>	100
<i>De momento apologetico resurrectionis</i>	100
<i>Corpus commendatur terrae anima in coelo gaudet etiam visione beatifica quamvis re- missioris gradus</i>	101
<i>Consequenter Paradisus dividitur in tres partes</i>	104
<i>Plena visio beatifica conceditur solum post resurrectionem</i>	107
<i>De loco obscuro CSV 95</i>	109
<i>Conditio temporum et traditionis</i>	112
 <i><u>Pars III: Psychopannychia penes scriptores Syros qui floruerunt post S. Aephrem.</u></i>	
<i>Caput Primum. Scriptor catholicus: Isaac Magnus</i>	116
<i>Caput secundum. Scriptores Nestoriani</i>	124
<i>Nerses</i>	124
<i>Doctor Isata</i>	126
<i>Babaeus Magnus</i>	127
<i>Joseph Hazzaya</i>	129
<i>Isaac Sinivita</i>	130
<i>Joannes Saba</i>	132
<i>Thomas Hargae</i>	134
<i>Timotheus I</i>	135
<i>Elias Scroxschebor</i>	145
<i>Emmanuel Bar-Schekhare</i>	145
<i>Georgius Mossulensis</i>	146

<i>Salomon Bassorensis</i>	149
<i>Anonymus</i>	151
<i>Ebed Jesus Sobensis</i>	152
<i>De sacra Liturgia Nestorianorum</i>	153
<i>Caput tertium. Scriptores Jacobitae</i>	159
<i>Jacobus Sarugensis</i>	160
<i>Jacobus Edessenus</i>	162
<i>Moses Bar Kepha</i>	164
<i>Dionisius Bar Salibi</i>	168
<i>Barhebraeus</i>	170
<i>De sacra Liturgia Jacobitarum</i>	174
<i>Scholion. De Psychopannychia in Assumptione Be-</i> <i>tae Mariae Virginis</i>	176
<i>Conclusio</i>	179

B I B L I O G R A P H I A .

F o n t e s :

A p h r a a t e s .

- a) *Demonstrationes*, R. Greffin PS. 1 et 2 cc. 2-150.
- b) *Sancti Jacobi episcopi Misibeni Sermones*. Romae 1756.
-false tribuitur Jacobo Misibeno, opus ad Aphraatem
pertinet -.
- c) F. Sasse, *Prolegomena in Aphraates Sapientis Persae,
sermones homileticos*, Lipsiae 1878.
- d) V. Ryssel, *Ein Brief Georgs Bischofs der Araber*, Go-
tha 1883.

A p o c a l y p s e s .

- Apocalypsis Baruch* in R. Greffin PS. 2 cc. 1269-1237.
- Apocalypsis Pauli* a G. Ricciotti edita et translata,
in "Orientalia", tom. 2 - 1933.

A s s e m a n u s .

- Bibliotheca Orientalis Clementino-Vaticana*, 3 tomos
in 4 volumine. Romae 1714-1728.
- De Syris Monophysitis dissertatio*, Romae 1730.

B a b a i .

A. Veschalde et De Jaigi, *Babai Magal liber de Unione*
in CSCO, *Scriptores Syri*, series 2, t. 61, Paris 1915.

B a r - H e b r a e u s .

G. Pariani, *Barhebreo sull'anima razionale. Dal libro*
del Candelabro del Santuario, in "Orientalia"
1932.

P. Sbath, *Traité sur l'âme par Bar-Hebraeus (arabice)*,
Caire 1928.

B a r - K e p h a M o s e s .

O. Braun, *Moses bar-Kepha und sein Buch von der See-*
le, Freiburg im Breisgau 1891.

O. Conolly, *Two commentaries on the Jacobite Liturgy*
by George bishop of the Arab tribes and
Moses bar-Kepha together with the syriac
anaphora of St. James and a document entit-
led *the Book of Life*, London 1913.

A. Masium, *De Paradiso Commentario*, Antverpiae 1569.
Qui Tractatus invenitur etiam in PG. 111.
cc. 481-608.

B r e v i a r i u m C h a l d a i c u m .

P. Dedjan, *Breviarium Chaldaicum*, in 3 tomos, Leipzig
1886.

E b e d j e s u s M o b e n s i s .

H. Gismondi, *Liber de Paradiso Eden*, Beyrouth 1888.

K e p h r e m .

J. Assemani et Benedetti, *Opera omnia quae exstant grae-*
ce, syriace et latine, in sex tomos distri-

buta, Romae 1737-1746.

G. Bickell, Carmina Hysibena, Lipsiae 1866, ^{Cambridge 1901.}
C. Burdett, A. Ephraem's quotations from the Gospel, the Gos-
J. Lamy, Hymni et Sermones, 4 volumina, Stich-
liae 1882-1902.

S. Mercati, Opera cum prolegomenis, notis, indicibus, t.1. Romae 1915.

B. Morris, Select Works, Oxford 1847.

J. Overbeck, S. Ephraemi Syri, Rabulae episcopi Edesseni, Balact, aliorumque opera selecta, Oxonii 1865.

A. Paggi et F. Lascio, Inni fanebri di Sant Efren Siro, Firenze 1851.

P. Zingerle, Ausgewählte Schriften aus dem Syrischen und Griechischen, 3 tomos, Kempten 1870-1876.

Georgius Hossuleensis

R. Conolly, Anonimi auctoris expositio officiorum Ecclesiae, Paris 1915.

Liber Graden.

R. Graffin, PS.3 cc.1-193.

Isaac Antiochenus.

P. Bedjan, Homaliae, Lipsiae et Paris 1903.

G. Bickell, Opera omnia, 2 tomos, Gissae 1873-1877.

Ausgewählte Gedichte syrischer Kirchenväter Cyrillonas, Balas, Isaak von Antiochia (pp.11-191) und Jakob von Sarug, Kempten 1872.

S. Leandersdorfer, *Ausgewählte Schriften der syrischen Dichter Cyrillionas, Baläus, Isaac von Antiochien und Jakob von Sarag*, Kempten 1913.

I s a a c H i n i v i t a e .

- P. Bedjan, *De Perfectione religiosa*, Paris 1909.
- G. Bickell, *Ausgewählte Schriften der syrischen Kirchenväter, Aphraates, Rabulas und Isaac von Ninive*, Kempten 1874.
- J. B. Chabot, *Sermones tres, Louvain 1892. ubi et appendix de Isacii Hiniuitae, vita, scriptis et doctrina.*
- P. Spath, *Traité religieux, philosophiques et moraux extraits des oeuvres d'Isaac de Ninive (VIIIs.) par Ibn-As-Salt (IXs.)*, Caïre 1934.
- A. Gensinck, *Treatises by Isaac of Nineveh*, Amsterdam 1923, in *Akademie van Wetenschappen Te Amsterdam-Verhandeling. v. 23.*

J a c o b u s E d e s s e n u s .

- Chabot et Vaschalde, *Jacobus Edessenus Hexameron*, in *CSCO Scriptorum Syri, series 2, t. 56*, Louvain 1932.
- A. Mingana, *Job of Edessa's Book of treasures*, Cambridge 1935.

J a c o b u s S a r a g e n s i s .

- J. Abbeloos, *De vita et scriptis S. Jacobi Saragensis*, Lovaina 1867.

J. Armolet, *Har Jacob, episcopus Sarugensis (arabice)*
Journle 1946.

P. Bedjan, *Homeliae Selectae Jacobi Sarugensis.*
2 tomos, Paris 1906.

Opera quae supersunt omnia qui et Sahdona,
Paris 1902.

I. Gaidi, *Testi Orientali inediti sopra i Sette Dorati-
enti di Efeso, Roma 1885.*

G. Olinder, *Epistulae quotquot supersunt, in CSO*
Scriptores Syri, series 2, t. 45, Paris 1937.

Harsai.

P. Bedjan, *Homeliae in Joseph, Lipsiae 1901.*

R. Conolly, *The Liturgical Homelies of Harsai cum Ap-
pendice confecta ab Edmund Bishop, Cambrid-
ge 1909.*

A. Mingana, *Harsai doctoris syri homeliae et carmina,*
Mossul 1905.

Salomon Bessorensis.

W. Budge, *The Book of the Bee, Oxford 1886.*

J. Schöafelder, *Salomo Bessorensis, Liber Apis, Bamberg*
1866.

Thomas the u s I.

O. Braun, *Epistulae, in CSO Scriptores Syri, series*
2, t. 67, Paris 1914-1915.

Thomas Margae.

W. Budge, *The Book of Governors. The Historic Homeli-
ca of Thomas Bishop of Margae, London 1893.*

A. Lewis Smith, *"Transitus Mariae", in Studia Sinaiti-
ca, n. 11, London 1902.*

L i t t e r a t u r a s p e c i a l i s.

Articuli in Encyclopaediis qui utiliter consuluntur:

X. Bachelet (de), "Benoît XII", in DTC, t. 2, 1 cc. 657-696.

R. Charles, "Eschatology" in Dictionary of the Bible, t. I, pp. 734-749.

E. Hirsch, "Sheol", in the Jewish Encyclopedia, pp. 282-283.

G. Karo, "Psyche", in Dictionnaire des Antiquités, v. 7, pp. 743-751.

J. Mac Culloch, "Eschatology", in Encyclopaedia of Religion and Ethics, v. 5, pp. 373-390.

J. Parisot, "Ame", in DTC, 1, cc. 1017-1019.

J. Rivière, "Jugement", in DTC, 8, 2 cc. 1721-1828.

P. Schanz, "Seelenschlaf", in Kirchenlexikon, v. 11 cc. 57-58.

G. Schulemann, "Seelenschlaf", in Lexikon für Theologie und Kirche, v. 9, c. 414.

S. Toner, "Eschatology", in Catholic Encyclopedia, v. 5, pp. 528-534.

A. Vacant, "Enfer", in Dictionnaire de la Bible, t. 2, cc. 1792-1796.

Et articulus anonymus in "New Review" July 19, 1891:

Another state, either psychopannychist, that is, of sleep till the resurrection, or of reward, punishment or suspense. Cf. etiam verbum "Psychopannychy" in "A New English Dictionary", v. 7, Oxford

- A. Baumstark, *Geschichte der syrischen Literatur*, Bonn 1922.
- G. Badger, *The Nestorians and their Rituals*, v. 2, London 1852.
- G. Bickell, *Conspectus rei syrorum litterariae*, Münster 1871.
- E. Brightmann, *Eastern and Western liturgies*, v. 1, Oxford 1896.
- J. Chabot, *Littérature syriaque*, Paris 1934.
Synodicon Orientalis, Paris 1902.
- L. Cheikh, *Barhébraeus, l'homme et l'écrivain*, in "Al-Machriq", n. 1, Beyrouth 1898, pp. 289-295, 365-370, 449-453, 505-410, 605-612.
- R. Duval, *Anciennes littératures chrétiennes*, 2: La littérature syriaque, Paris 1907.
- P. Hinde, *Disciplina Antiochena antica*, Syri, Fontes ser. 2, Rome.
- H. Jarwe, *De Probatione dogmatis Purgatorii*, in "Al-Machriq", t. 22, Beyrouth 1924, pp. 890-905.
- H. Jagie, *Theologia Dogmatica Christianorum Orientalium*, Paris, t. 5, 1935.
- E. Renaudot, *Liturgiarum Orientalium collectio*, Francofort 1847, 2 vol.
- G. Ricciotti, *Sant Efrem Siro*, Roma 1925.
- Ch. Wright, *A Short History of the Syriac Literature*, London 1894.
The intermediate state and prayers for the Dead, London 1909.

L i t t e r a t u r a g e n e r a l i s .

- B. Altaner, *Patrologia, Marietti* 1944.
- L. Atsberger, *Geschichte der christlichen Eschatologie innerhalb der vorchristlichen Zeit*, Freiburg im Breisgau 1896.
- L. Aubert, *La vie après la mort chez les Israélites*, in *Revue de Théologie et de Philosophie*, Louvain 1952, pp. 140-173.
- H. Beckers, *Mittheilungen aus den merkwürdigsten Schriften der verflossenen Jahrhunderte über den Zustand der Seele nach dem Tode*, Augsburg 1835-1836.
- L. Billot, *Quaestiones de Coniunctionis*, Romae 1938.
- J. Bonströven, *Les idées juives au temps de Notre-Seigneur*, Paris 1934.
- Le judaïsme palestinien, t. 1, Paris 1935.
- O. Braun, *Beiträge zur Geschichte der Eschatologie in den syrischen Kirchen*, in *Zeitschrift für katholische Theologie*, 1892, pp. 273-312.
- Das Buch der Synhedos, Stuttgart 1909.
- T. Burnet, *Tractatus de statu mortuorum et resurrectionis*, London 1726.
- J. Calvin, *Psychopannychie, quae refellitur eorum error, qui animas post mortem usque ad ultimum iudicium dormire putant*, in *Tractatus theologici omnes*, Amstelodami 1667. t. 8, pp. 337-355.

H. Charles, *A critical history of the doctrine of a future life*, London 1913.

J. B. Frey, *De libris apocryphis in "Institutiones Biblicae", scholis accomodatae, t. 1*, Romae 1937.

H. Hetzenauer, *Theologia Biblica, Vetus Testamentum, t. 1*, Freiburg im Breisgau 1909.

A. Hir (Le), *Etudes Bibliques*, Paris 1869.

A. Janvier *Rabbi Davidis Kimchi commentarii in Psalmos Regis Davidis et Prophetarum*, Paris 1666.

H. Jagie, *La doctrine des fins dernières dans l'Eglise grecque-russe*, in *"Echos d'Orient"*, t. 7, 1914-1915, pp. 5-22, 209-228, 402-421.

Theologia Dogmatica Christianorum Orientalium, Paris 1931, t. 4.

Maccire, *Théologie Dogmatique Orthodoxe*, Paris 1860, t. 2e, pp. 623-732.

A. Maratori, *De Paradiso Regnique coelestis gloria non expectata corporum resurrectione iustis a Deo conlata, adversus Thomae Burnett Britannum librum de statu mortuorum*, Verona 1738.

A. Piolanti, *De Apissinis*, Marietti 1946.

L. Reinhard, *Kennt die Bibel das Jenseits?*, 1900.

P. Roux, *Essai sur la vie après la mort chez les Israélites*, Genève 1904.

L. Ruhl, *De mortuorum iudicio*, Giessen 1903.

H. Schneider, *Das andere Leben*, Paderborn 1896.

- H. Rinar, *Lehrbuch der Dogmatik*, Freiberg im Breisgau 1893.
- L. Vaganay, *Le problème eschatologique dans le IVe livre d'Esdras*, Paris 1906.
- J. Viteau, *Les Psaumes de Salomon*, Paris 1911.
- B. Tödt, *Das tibetanische Totenbuch*, Zürich 1935.
- A. Wünsche, *Die Vorstellungen vom Zustande nach dem Tode nach Apocryphen, Talmud und Kirchenvätern, in den "Jahrbücher für prot. Theologie"*, 1880.
- S. Thomas, *Summa Theologica*, 1a 2ae q. 4, a. 5.
Summa C. Sententiarum, 1, 4 c. 91.

Explicatio Siglorum:

BO	Bibliotheca Orientalis Assenani
CSCO	Corpus scriptorum christianorum orientalium
CSV	Codex syriacus vaticanus
DB	Denzinger-Banwart: Enchiridion Symbolorum.
DTC	Dictionnaire de Théologie catholique
Op. Sir.	Opera Syriaca Sancti Ephrem
Op. Gr.	Opera Graeca Sancti Ephrem
PG	Patrologia graeca
PL	Patrologia latina
PO	Patrologia Orientalis
PS	Patrologia syriaca

Hilffro Baumstark, Chabot, Duval, Wright cum dicimus Op. cit. intendimus semper eorum librum de litteratura syriaca. Cum pro Braun dicimus Op. cit. intendimus librum eius "Hosae Ber-Kephe" nisi alius liber immediate notas praecedenti fuerit citatus. In conscriptione secundae partis translatione illustrissimae Assenani uti solimus pro illis locis ubi translatio anglis ad verbum non requirebatur, in locis ubi hoc requirebatur, immediate e syriaco translatus.

I n t r o d u c t i o .

Verbum "Psychopannychia" hodie fere obsoletum, est deductum a verbis graecis "πᾶννυχία" seu vigilia integram noctem perdurans, et "ψυχή" : anima. Cuiusmodi doctrinae assertores tenent animas a corpore divulsas usque ad finem mundi in quodam somnolento, nocturnae vigiliae similissimo statu versari, dum erant expergefaciendae ut universali iudicio intersint, quo eorum perpetua sors decernatur. ¹⁾ Ad eandem doctrinam significandam hodie magis in usu venit vox "Hypnopsychia", deducta ab his verbis graecis: "ὑπνός" sopor, somnus, somnium, et "ψυχή" anima. Sed quomquam uterque terminus interdum promiscue adhibetur, tamen distinctio quaedam adest, quod psychopannychia animam viventem et vigilantem, id est ipso facto scientem, et hypnopsychia significat animam etsi viventem nescire quid eveniat, quia dormit; sin autem unquam

1. A. Piolanti, De novissimis, p. 18.

aliquid sciat, hoc non esse possibile nisi mediante somnio: seu representatione vaga et imaginativa subconscientiae. Quae distinctio nobis magni est, quod auctores nostros in duas partes dividit; et quidem pro psychopannychia habemus Jacobitas et alios, pro hypnopsychia autem Nestorianos et Aphraatem, qui sopori addit etiam somnium. Sed haec omnia plane apparebunt expositione nostra. Verbo psychopannychia in titulo adhibito intendimus etiam nos hypnopsychiam.

In numero ecclesiarum Syriacarum habemus omnes ecclesias seu potius populos,²⁾ qui lingua Syriaca uti vernacula et liturgica utebantur.³⁾ Postquam usque ad saeculum V unica lingua vernacula, quae Aramea dicebatur, apud Syros in usu fuit, ex insequente saeculo lingua scinditur - at accidentaliter inter utramque distinctio adest in linguam Syriam, quae etiam Syriacum occidentale nuncupatur, et linguam Chaldaeam, quae et Syriacum orientale dicitur.

2. Duval, *La Littérature Syriaque* pp.4-5: "Nous avons dit que la Mésopotamie avait été le berceau de la littérature syriaque. Les Syriens étaient, il est vrai répandus sur une vaste étendue de territoire. La Syrie proprement dite, ou Syrie cis-euphratique, la Mésopotamie, la Babylonie, les provinces orientales, telles que l'adlabène, la Garamée, la Susiade, étaient en grande partie habitées par les Araméens qui, après l'évangélisation de ces contrées, prirent le titre de Syriens. Le mot araméen devint dans la littérature juive le synonyme de païen quand les juifs, transportés en Babylonie, se trouvèrent entourés de populations araméennes adonnées au culte des astres. Les araméens chrétiens acceptèrent le mot grec *Ἑβραῖοι* pour se distinguer des araméens

Exiguus est sermo de Psychopannychia in Encyclopaedi-
is. Aliqua minoris momenti inventiuntur in "The Oxford Dic-
tionary" 4); magis essentialia quamvis incompleta sub voce
"Seelenschlaf" in "Lexikon für Theologie und Kirche" 5) et
in "Kirchenlexikon" 6). In lingua gallica etiam aliquid in-
veniri potest in "D.T.C." voce "Benoît XII." 7) Haec omnia
in unum redigere et complere nobis placet, ut integrum con-
spectum historicum huiusmodi theoriae habeamus, quo facilius
thesis nostra intelligatur cognito ambitu historico.

demeurés payens."

3. Notandum est tamen illos populos in civitatibus vero
non in pagibus usque ad quintum saeculum lingua graeca
loco syriacae in liturgia usos esse.

4. A New English Dictionary, edited by Sir James Murray,
vol. 7, verbo "Psychopannychy".

5. G. Schulemann, voce "Seelenschlaf" in Lexikon für The-
ol. und Kirche, vol. 9, c. 414.

6. Schanz, voce "Seelenschlaf" in Kirchenlexik., vol. 11,
c. 57-58.

7. Le Bachelet, Benoît XII et sa Constitution, in D.T.C.
t. 2, cc. 657-696.

8. G. Schulemann, ibid. 1. c.

9. "Homer never ascribes any activity to the soul in the
living man. The soul is not mentioned till its separati-
on from the body is impending, or has actually taken place.
Accordingly after death, or rather after entrance into ha-
des, the soul loses consciousness and thought (Il. 23, 103-
104.) it knows not nought of the upper world... (Il. 23, 75-
76) it is as incapable of anguish as of affection ... Hence
according to the specific view of the Homeric times, the
soul had not consciousness in Hades". H. Charles, A Critical

Cui, qui studium de origine psychopannychiae peragere vult, debet usque ad prima humanitatis tempora descendere, aut simplicius: et inquirendum est apud populos sic dictos primigenos, quatenam fuerit eorum fides circa statum mortuorum. Inveniet revera theoriā hanc contactum saltem idealem et affinitatem habere cum regno Umbrarum Virgilii ⁸⁾, necnon conceptione mortuorum apud Homarum. ⁹⁾ Ideas similes invenimus, et hoc magis nostra interest, apud Assyro- - Babylonenses ¹¹⁾ et praesertim in Antiquo Testamento ¹²⁾, de quo sermo postea erit, et apud Hebraeos in genere. ¹³⁾ Pro populis primitivis Schulmann nobis indicat incolas insulae Fiji (Fidschi) ¹⁴⁾ et pro Tibetanis optime confertur opus Thödol. ¹⁵⁾ Haec quidem in ambitu praechristiano, et adhuc series potest protrahi, ut sufficit nobis illa indicasse. Sic explicatur cur quidem Patres, inventientes hanc doctrinam in Antiquo

History of the Doctrine of a future Life. London 1913, pp. 143-144.

10. G. Karo, "Psyche" in Dictionnaire des Antiquités, vol. 7, pp. 743-745.

11. Emil Hirsch, vocl "Sheol" in The Jewish Encyclop., p. 283.

12. L. Reinhardt, Kennt die Bibel das Jenseits? 1900

13. Wünsche, Die Vorstellungen vom Zustande nach dem Tode nach Apocryphen, Talmud und Kirchenvätern, in Jahrb. für Prot. Theol. 1880, pp. 355, 495ss.

14. G. Schulmann, op. cit. c. 414.

15. B. Thödol, Das Tibetaner Totenbuch, Zürich 1935.

Testamento, praeterquam et in eorum traditione populari - ad una parte, et ab alia, interpretationem quam dabant verbis 'Sinus Abrahae', in parabola opulonis, et 'Paradisi' promissi Letroni in Cruce, encipites haeserint circa statum animarum post mortem. ut Patres decursu thesisi nostrae citantur.¹⁶⁾ Praesertim in favorem psychopannychiae habemus Patres qui millenarismum tenent. Nam "ridiculum quippe fuisset animas a tanto gaudio exturbare - seu a visione beatifica - ut mille annis post resurrectionem corporum in Regno terreno versarentur."¹⁷⁾ Immo pro aliquibus Patribus inter quos Augustinus: "si antequam corpora resurgant, coelestem Beatitudinem sanctis tribuimus, via doctrinae christianae de Resurrectione labefactura videmur, ipsamque quasi inutilem reddere quam in rem sancti Augustini verba laudat Barnetus, scriptionis Genesis ad liter. Lib. XII, cap. 35 'Quid opus est spiritibus corpora sua in Resurrectione recipere, si potest illis etiam atque corporibus summa illa Beatitudo praebere?'¹⁸⁾ Revere hunc textum catholicis intelligi potest, praesertim si comparetur cum aliis locis sancti Augustini. At hoc uam revere probat quod sancti Patres non viderant clare de illa re.

16. L. Atsberger, Geschichte der christlichen Eschatologie innerhalb der vorincörischen Zeit. Freiburg im Breisgau 1896. Muratori, op.cit. p. 8, 45.

17. Muratori, op.cit. p. 45. Ubi proseguitur "Verum etsi quatuor primis ecclesiae saeculis licuit huic opinioni

Quartum post saeculum haec doctrina paulatim evanescit in ecclesia latina, non sic revera in ecclesia orientali, praesertim syra, necnon graeca, potissime a momento scissionis.¹⁹⁾ Quandoque tamen in ecclesia latina adhuc apparet - ante bullam Benedicti XII - ut ex quibusdam locis Sancti Bernardi sequitur.²⁰⁾ Declarationibus Joannis XXII culmen attingit,²¹⁾ qui quamvis in coelo ponat animas, eas visione beatifica orbat usque ad diem resurrectionis. Ipse, ut declarabat, loquebatur ut theologus privatus non vero uti Summus Pontifex, Antè mortem Joannis XXII sententiam suam retractavit, et non clare, ex quo evenit, ut usque adhuc de eius ultima opinione disceptetur.²²⁾ Eo mortuo Benedictus XII constitutione "Benedictus Deus" die 29 Januarii 1336 exercita, quaestionis finem in occidente catholico fecit.²³⁾ Ecclesia orientalis separata in hac doctri-

adhaerere, illustresque viri eam adoptasse et tradidisse reperiantur: nihilo tamen serius doctissimi inter Patres. ab ea semper abhorruerunt." cf. Muratori, op.cit.p.61,63.

18. Muratori, op.cit.p.2.

19. Jugie, Theol. Dogm. Christ. Or. Paris 1931, vol. 4, p. 63-

68. Item Jugie, La doctrine des fins dernières dans Eglise gréco-russe, in Echos d'Orient, vol. 17, 1914-1915, pp. 209-213.

20. Le Bachelet, Benoît XII, in D.E.C., c. 660, 659-690.

Ibi etiam traduntur alii, qui hunc errorem suffragarunt ante S. Bernardum. - Muratori, op.cit., p. 198.

21. Le Bachelet, ibid., c. 659-669.

22. G. Hollet, Jean XXII, in D.E.C., tom. 8, 1 c. 639-640. Muratori, op.cit., p. 249.

na persistit, quapropter, cum Orientales ad limen Petri redirent, eis definitio Benedicti XII ut articulus fidei imponitur, quae ceteroquin Concilio Lugdunensi II eis imposita fuit.²⁴⁾ Denuo eadem veritas in concilio Florentino, ubi facta est unio cum Graecis, Armenis et Jacobitis, imponitur.²⁵⁾ Anno 1575 Gregorius XIII iterum Graecis hoc dogma praescripsit.²⁶⁾ Item in professione fidei Meronitis praescripta inseritur, quamquam haec veritati certo adhaerebant.²⁷⁾ Diebus nostris maior pars Orientalium separatorum doctrinam antiquam mordicus tenet.²⁸⁾

Unitate fidei in Occidente per Protestantismum abrupta, Pseudoreformatores ad antiquam sententiam redeunt. Sic Lutherus in Epistola 13 Januarii 1522 conscripta.²⁹⁾ Calvinus etiam³⁰⁾, etsi antehac integrum tractatum contra psychopannychos³¹⁾ scripserat, in Institutione Religionis

23. DB. 530.

24. DB. 464.

25. DB. 693.

26. DB. 1084.

27. DB. 1468.

28. Pro Graeco-Russis cf. Jugie, sive in Theol. Dogmatico, sive in Echos d'Orient locis citatis. — Pro Nestorianis et Jacobitis monophysitis, mox dicemus.

29. Le Bachellet, Benoît XII in A.L.C. et Ptolenti, De novissimis p. 18.

30. Calvin, Institution de la Religion chrétienne, Genève 1562. 1.3, cap. 25, p. 625, n. 6.

christianae ad errorem redit. Sociniani haeresin tuentur, quam jam antea Pomponazzi asseruit.³²⁾ Pseudoreformatores secuti sunt et Arminiani.³³⁾ Protestantes posteriores eandem lineam prosequuntur, quod opus Burnet docet.³⁴⁾ Cui respondet Muratori.³⁵⁾ Iam de sententia articulus saeculo novissimo - die 19 Julii 1891 - in "New Review" est emissus, qui autem Ronce erui non poterat.³⁶⁾ Protestantes moderni generatim eadem asserunt, et non desunt, qui eam ut obsoletam reputent.³⁷⁾ Nuper ipse Rosmini huiusmodi errori indulgit: "In statu naturali anima defuncti existit perinde ac non existeret: cum non possit ullam super seipsam reflectionem exercere, aut ullam habere sui conscientiam, ipsius conditio similis dici potest statui tenebrarum perpetuarum

31. Calvin. Psychopannychia, qua refellitur eorum error: qui animas post mortem usque ad ultimum iudicium dormire putant. In Tractatus theologici omnes, Amstelodami, Schipper. 1667. t. 2, pp. 337-355.

32. Schulemann; op. cit. c. 414.

33. Schulemann, ibid. l. c.

34. Thomas Burnet. Tractatus de statu mortuorum et resurgentium. London 1726.

35. Muratori, De Paradiso. Veronese, Typis Seminarii 1738. cf. etiam Beckers, Mittheilungen aus den merkwürdigsten Schriften der verfloßenen Jahrhunderte über den Zustand der Seele nach dem Tode. Augsburg 1835, 2 Hefte.

36. New Review, 19 July 1891. Another state, either psychopannychist, that is of slapp till the resurrection; or of reward, punishment, or suspense.

37. Hoc invent in quodam periodica Americana recenter extracta, at eam denuo reperire non potui.

et sonni scripturali." ³⁸⁾ In Oriente hic error a christianis etiam ad Mahumetanos transit. ³⁹⁾ Quae cum ita sint, haec haeresis diebus nostris viget inter multos Schismaticos, Protestantes et Mahumedanos, necnon, quamvis in simpliciore et obscuriore forma, apud quosdam populos primigenos.

Valde affinis huiusmodi theoriae est doctrina Thnetopsychismi (Θνητοψυχισμός: moritur), cuius primum assertorem invenimus Tatianum: "Anima non potest fieri immortalis, nisi cum Spiritu Sancto coniungatur. Non est immortalis per se ipsam, o Graeci, anima, sed mortalis. Potest tamen eadem non mori. Moritur enim et dissolvitur cum corpore, si veritatem ignoret; postea autem resurget in fine mundi una cum corpore, ... Rursus autem non moritur, etiamsi solvatur ad tempus, si Dei cognitione instructa sit. Per se enim nihil aliud est quam tenebrae, nec quidquam in eo luminosum." ⁴⁰⁾

38. DB. 1913

39. Guidi. Testi Orientali inediti sopra i Sette Dormienti di Efeso, p. 50. "Una certa assomiglianza scorgesi altresì colle idee musulmane sul sonno dei trapassati, nel periodo fra la morte e la resurrezione; dei quattro modi di esistenza nel detto periodo uno è quello di coloro che dormono senza avere alcuna coscienza fino al giorno della risurrezione. cf. Gaillard. Ad-Dur ra al fakire, ed. Gentier, p. 28". Schultenmann, op. cit. (Lexikon für Theologie) 414. Riviere, Jugement in D. R. G. tom. 8, pars 2, c. 1733.

40. PG. 6, Orecto adversus Graecos, cap. 13, c. 834.

Quam doctrinam et Aphreates sequitur, uti patebit, cum de illo loquemur. Hic error originem ab Arabibus trahit, uti asserit Eusebius: "De Arabum discordia: Eodem tempore alii rursus in Arabia, dogmetis cuiusdam a veritate prorsus alieni auctores extiterunt. Asserebant enim hominum animas in praesenti quidem saeculo una cum corporibus interire et deinde corrupti: rursus vero resurrectionis tempore simul cum illis corporibus ad vitam esse redituras. Convocatio igitur hanc ob causam non exiguo concilio, iterum rogatus etiam illic Origenes, cum disputatione de quaestione illa coram omni multitudine instituisset, tanto robore decertavit, ut qui prius in errorem lapsi fuerant, sententiam mutarent." 41)

Inter tot auctores ecclesiae syriacae - in ecclesia Nestoriana solo super centum quinquaginta auctores computantur - 42) seligimus potiores, qui pro aliis fundamentum sunt. Maluimus auctores liturgiae magis obscurae, etsi de illa aliquid loquemur. Ceteroquin preces in liturgia non sunt nisi excerpta Patrum et Scriptorum officio divino et capto populi adaptata unde expressio liberior et indeambi-

41. PG. 20, c. 598. H. E. 6, 37. - Fiolanti, op. cit. p. 17-18. Schulemann op. cit. loc. cit. ubi et dicit: "Diese Ansicht wurde von den Photinianern und Wiedertäufern vertreten, später von Coward (1704), Dodwell (1707), und L. Reinhardt."

42. Badger. The Nestorians and their rituals, t. 2, p. 7.

guitas saepe.

Scripta auctorum excepinus uti in publicis editionibus aut etiam in manuscriptis habentur. Pro principalioribus auctoribus vel textibus, criticam peregrinus de eorum authenticitate, ubi dubium aderat. In qua secuti sumus opiniones illustrium Orientalistarum. Hoc praecipue ad Aephrem attinet, necnon aliquomodo ad Isaacum Magnum, cum de aliis recentioribus editis et a viris peritissimis, uti v.g. de editione Aphraatis, dubium non moveatur.

Litteraturae, quae materiam nostram tangit, si de paucis apud Assmannum, Braun, Jugie mentionem fecerimus, fere omnia iam nominavimus. De Aephrem tamen adiungimus et commendamus quae habentur in prolegomenis 'Carmine Nisibene' a Bickell confectis et opus 'Saint Ephrem Siro' e Rev. mo Ricciotti anno 1925 editum. Ad Pontes fere exclusive remittimus.

In continuis translationibus, quas de variis linguis debuimus peragere, difficultatem terminologiae passi sumus, quod saepe terminos acutipollentes in lingua latina non invenimus.

Thesim dividimus in partes tres. Earum prima comprehendit cum capite introductorio Sacrae Scripturae, Scriptores qui praecesserunt Sanctum Aephrem et qui etiam antea vocari possunt. Inter eos eminet Aphraat^{us}. In parte secunda institutus perlongum studium sententiae Sancti Aephrem et praebemus inter apparentem contradictionem men-

tem probabilem Doctoris Syri. In tertia parte simul cum
auctore catholico Isaac Hagno complectimur etiam Nestori-
anos et Jacobites. Tandem ~~Scholion~~ posuimus de Assumpti-
one Beatae Virginis Mariae in ordine ad hunc errorem.

P A R S P R I M A .

AUCTORES QUI FLORERUNT ANTE SANCTUM AEPHREM.

Caput praeivum.

SUMMA DOCTRINAE PSYCHOPANNYCHIAE APUD HEBRAEOS.

Quammaxime nobis distinguendus est fons historicus biblicus huiusmodi theoriae a fonte rabbinorum scriptorum aliorumque iudeorum, quod Antiquum Testamentum non potest esse nisi fons praesumptus huiusmodi erroris; nam Deus sibi-
metipso contradicere non potest. At Haglographi et Prophetae inspirati, propter terminos ambiguos et adaptationem ad in-
tellectum popularem praebuerunt ansam falsarum interpretati-
onum quibusdam Patribus in primis saeculis Ecclesiae tam
latinae quam graecae et syriacae. 1)

1. "Un des objets de la révélation divine devait être et fut en réalité de donner aux hommes le sens plus ferme et la notion exacte de leurs destinées futures plus ou moins bien entrevues par le paganisme. Il est d'ailleurs reconnu que cette révélation a suivi une loi de développe-
ment. Nulle part cette loi ne se vérifie mieux qu'en mati-
ère d'eschatalogie et les meilleurs théologiens n'ont pas
craint de reconnaître que le judaïsme n'eût sur ce point que
des notions très imparfaites... Après le trépas le juif ne
voit plus de récompense ni de châtimant. Le séjour du mort
est essentiellement égalitaire. Bons et méchants s'y ren-

De vita ultraterrena apud populum judaicum - praesertim usque ad tempus librorum sapientialium - et a fortiori apud populos ethnicos viguit semper mysterium. Neque revelatio primitiva neque dein prophetica multam lucem attulit. Propterea imaginatio popularis ²⁾ multa texit quae

contrent dans une commune infortune: il n'existe aucune trace précise de différence. cf. Touzard, *Revue Biblique* 1893, p. 216. On a souvent cherché à expliquer cette conception archaïque par les attaches ethniques du peuple Hébreu. Les idées eschatologiques des Juifs et celles Chaldéens présentent un très grand nombre de points de contact... Rien à cela d'étonnant. Lorsque Dieu commença d'éduquer le peuple choisi, les esprits n'étaient pas à l'état de table rase. Il les prit avec leurs idées qu'ils tenaient de leur pays d'origine... cf. Touzard *ibid.* p. 217. Jusqu'à tard age, même après Daniel que devient l'âme après la mort en attendant les rétributions du dernier jour? ... on ne sait rien... La rétribution immédiate des âmes ressort du rapprochement de deux vérités également fondamentales dans l'ordre chrétien. C'est d'une part que la possession de Dieu est la fin de l'être spirituel et, de l'autre, que la vie présente seule constitue le temps d'épreuve qui nous permet de la mériter. D'où il suit qu'avec la mort sonne l'heure de la récompense ou du châtiment, selon que l'âme va à Dieu ou est écartée de lui par l'obstacle du péché. Telle est la logique inductible du christianisme primitif que ne s'y mêlent d'éléments adventices. Le poids lourd des catégories judaïques avait seul pu empêcher de la percevoir avec la netteté voulue. Même les Pères qui l'avaient le plus clairement sentie n'en avaient pas toujours donné toute sa force. Depuis la Scolastique elle est devenue comme un axiome à ce point qu'il nous est difficile de comprendre la conception contraire. On ne voit pas en effet pourquoi les âmes parvenues au terme de l'épreuve terrestre devraient encore en attendre la sanction et ce qu'elles pourraient bien faire en l'attendant." Rivière, *Jugement*, in *D.R.G.* tom. 8, pars 2, c. 1734, 1736, 1746, 1805. - Muratori, *op. cit.* p. 8: "quod antequam aggredier, lubens fateor, huiusmodi questionem hinc inde gravibus circumcedere difficultatibus. Nonnulli e Sanctis Patribus..."

hodie a nobis curiosa puerilleque habentur et iam populus hebraeos multam propinquitatem, antiquitatem et auctoritatem ad mentem Syrorum valere debuit. Hoc a priori asserimus, ut in promptu aderit demonstratio a posteriori. Id, quod nobis apud Hebraeos exponendum est, idem et par apud Syros reperimus. Trademus autem solummodo, quae expositioni thesisi nostrae "De Psychopannychia in Ecclesia syriaca" erunt utilia.

Terminus 'Sheol', sive in Sacra Scriptura sive in scriptis rabbinorum, multiplices significationes petitur. Hoc evenit, quod Judaeis praesertim primis temporibus difficile erat animam sine corpore concipere. Et ubi erat corpus, ibi umbrae animarum quandoque ponebantur! Unde etiam aliquoties eadem habitatio pro utroque, et idem nomen huiusmodi habitationis. Hoc quaestionem de Sheol apud Hebraeos iam implexam difficiliorem reddit. Quapropter sensus Sheol accipiendus est ex contextu. Venit enim lato sensu pro 'sepulchro' in quo quis aggregatur propriis patribus, populo proprio. "Et deficiens mortuus est (Abraham) in

2. Something must be said of Sheol and the state of the dead though as has been said, O.T. statements about Sheol chiefly reflect the popular sentiments and have little positive value" Davidson, Eschatology, in Dictionary of the Bible p.739. cf. etiam Eschatology in Encyclopaedia Biblica, London 1901, c.1339. Commendamus Eschatology in Cathol. Encycl., tom.5, ubi post expositionem eschatologiae apud

senectute bona... congregatus est ad populum suum et sepelierunt eum..." Gen. 25, 8. "Et facti sunt anni vitae Ismaelis centum triginta septem; deficiensque mortuus est et appositus est ad populum suum." Gen. 25, 17. Deut. 31, 16. Gen. 35, 29. Postea 'Sheol' factus est locus communis omnium mortuorum: "Scio quia morti trades me, ubi constituta est domus omni viventi." Job. 30, 23. Tandem Sheol accepit sensum proprium; id est locus ubi umbrae animarum, abstractione facta a corpore, simul cohabitant. Sicque Jacobus sciens quod filium suum a febris devoratus est ac proinde nullam sepulturam accepit exclamavit "Descendam ad filium meum lugens in infernum" Gen. 37, 35. (3). Sheol Hebraeorum ergo sensu proprio est locus omnium mortuorum justorum vel impii, tenebrosus (Job. 10, 21-22), ac insatiabilis (Prov. 27, 20).

Anima relinquit corpus sub morte. "Exibit spiritus ejus, et revertetur in terram suam il illa die peribunt omnes cogitationes eorum" Ps. 145, 4. Aut potius mors advenit, cum spiritus vitae ab anima discedit 4). Quapropter hic obtinet distinctio inter spiritum vitae qui esset ani-

ethnicos comparatur eorum doctrina doctrinae Antiqui ac Novi Testamenti.

3. Eschatology, in Enc. Bibl. c. 1339 et in Catol. Encycl. p. 551-552. Vocant "Enfer" in Dict. de la Bible, c. 1792.

4. Invenitur eadem doctrinam in trichotomismo Aphreatis.

ma intellectualis, et animam simpliciter quae consideretur ut forma corporis et quae quandoque dicitur remanere in aut prope corpus, imo quandoque cum corpore mori assertitur.⁵⁾ Habitatores Seol vocantur "rephaim" seu debiles, a radice "rafah":deficere. Prov.9,18. At certum est animam in Sheol aliquam cognitionem etsi valde obscuram habere, quidquid dicant Protestantes de duplici fonte ac proinde de differentia quoad hoc punctum (Job.14,22).⁶⁾ In Sheol animae sunt sine voce, sicut dormientes (Job.3; 13,17,18) nescientes quid in terra eveniat (Job.14,21. Eccl.9,5) nec ibi laudent eorum Deum ac Dominum. Ps.6,6. Vocatur Sheol perditio, puteus destructionis (interitus in nova translatione): Ps. 54,24. Est locus tenebrarum ac terra oblivionis. Differentia inter bonos ac malos non ibi clare intelligitur.⁷⁾ Et si Sheol quandoque in diver-

5. "In certain cases, after outward death the soul was regarded as still in some sense either in or near the body, a dead person was called a 'nephesh' (Lev.19,28; 21,1; 22,4;...) or a dead nephesh (Num.6,6. Lev.21,11). The soul therefore also dies. Its death however is not absolute." Eschatol. in Enc. Bibl.c.1340 et Davidson in Dict. of the Bible p.739 "It might be surmised from the strong expressions used many times of death in the Old Test. that in death existence absolutely came to an end... But these are only the strong expressions of despondency and regret over a life mournfully soon ended, and that never returns to be lived on this earth again."

6. Eschatol., in Enc Bibl.,c.1340.

7. Vacant, "Enfer", in Dict.de la Bible,c.1792. "Mais la

sas sectiones divisus vocatur, id non nisi poetice dictum est.⁸⁾ Ibi omnis relatio ad Jahve dirimitur. "Quia non infernus confitebitur tibi neque mors laudavit te: non expectabunt qui descendant in lacum veritatem tuam". Is. 38, 18. Neque mirum est Hebraeos animae, ut diximus, aliquam corporeitatem tribuere.⁹⁾ De Sheol in Antiquo Testamento haec habet Hetsenauer: "De statu spirituum humanorum in inferno commorantium Israelitae non satis claras habebant ideas quod ex Prov. 15, 11 p. 435 citato ac declarato elucet. (Job. 10, 21s): orcum ut terra caliginis et umbrae densissimae describit in qua nullus ordi sit. Hanc

différence du sort des bons et méchants qui y sont réunis n'est pas encore exprimée beaucoup plus clairement dans les livres qui nous occupent (Psaumes) que dans le Pentateuque... Le Psalmiste ne fait pas ressortir que dans le Sheol même il y ait un sort particulier pour les pécheurs et un sort différent pour les hommes justes".

8. "Then however Sheol is said to have distinct divisions (prov. 7, 27) the statement may be merely poetical" Esch. in Enc. Bibl. c. 1339.

9. The early Israelites were metaphysically unable to conceive the body without physical functions or the soul without a certain corporeity. The departed were conceived, accordingly as possessing not only a soul but also a shadowy body. This appears in the use of the terms 'shades' *rephaim*, which was current" Esch. in Enc. bibl. c. 1341. Cautius loquitur Davidson, 1 c. 739: "It is possible that they were conceived (souls) as retaining a shadowy flickering outline of their former personality, for in Is. 14, they sit on thrones... These conceptions as has been said, are not properly Scripture teaching, only the popular notions from which its teaching starts... Thus, to start with, O. T. is not materialistic, death is not the extinction of the formerly living person. Neither is it philosophic regar-

opinionem Jobi (cf. p. 226) cum veritate non convenire Iecies (14, 9ss.) ostendit. Etiam auctores inspirati seu Deus eos inspirans statum inferni obscure tantum et variis imaginibus exponunt. Inferno et valles (Prov. 9, 18) et portae vectesque tribuuntur a poetis (Is. 38, 10)... et alibi creus omnes devorare (Prov. 1, 12) insatiabilis, durus et immitis esse dicitur. Per prosopopoeiam ei tribuuntur laquei (Ps. 18, 6) quibus hominibus insidiatur (Gesenius Thesaurus 1348)¹⁰⁾

Quod sententiam animarum post separationem a corpore in Antiquo Testamento Hetsenauer ait: "Assertum Ecclesiastae (9, 10) nec opus, nec ratio, nec sapientia, nec scientia erant apud inferos (לֹא שָׁמַיִם), quo tu properes a recentioribus interpretibus protestantibus sic explicatur ut dicant juxta sententiam hagiographi in orco animas defunctorum nullam omnino actionem exercere. At hic sensus scriptoris inspirati esse nequit, quia alioquin Deus hagiographos inspirans sibi contrarius esset. Si enim Deus nos docet spiritum humanum post mortem pervenire (p. 533s); si asseverat: corpus enim quod corrumpitur aggravat ani-

ding the body as the prison house of the soul, released from which it can spread its wings and soar unfettered into regions of pure and perfect life. Nor is it, to begin with at least, Christian in the sense that the spirit attains to perfection at death".

10. Hetsenauer, Theologia Biblica, Vetus Testamentum, Fri-

nam, et terrena inhabitatio deprimit sensum multa cogitantem (Sap. 9, 15) inferamus oportet spiritum e deprimente habitatione terrena egressum et ab aggravante corpore corruptibili solutum non solum operari verum etiam libertius et facilius actiones exercere posse. Deus igitur per Ecclesiasten quibus in orco degentium non omnes actiones sed actiones hujus vitae hujus peregrinationis (Gen. 47, 9) praesertim opera meritoria denegat. ...¹¹⁾ Et pergit in explicatione quorundam textuum, qui theoriae erroneae psychopannychiae fovere videntur.

Haec reuera quoad Antiquum Testamentum, at dantur quidam textus Novi Testamenti, quibus fautores psychopannychiae abutuntur. De his pauca referemus, plus labemiri potest in laudato articulo Le Hachelet "Benoît XII" in D.R.C. et praesertim apud Muratori "De paradiso".¹²⁾ In primis agitur de illis locis, quae mortem somnium esse dicunt.

"Lazarus amicus noster dormit, sed vado ut e somno excitem eam" Jo. 11, 11.

"De dormientibus nolite contristari", 1 Thes. 4, 13.

Praesertim "Hodie tecum eris in Paradiso" Luc. 23, 43.

bourg Brisgoviae, Herder, 1908, tom. 1, pag. 614.

11. Hetzenauer, op. cit. p. 614-615.

12. Le Hachelet, l. c., c. 565, 670. Muratori, De Paradiso,

quomodo Muratori aliter ferat.¹³⁾

"In reliquo reposita est mihi corona justitiae quam reddet mihi Dominus in illo Die". 11 Tim. 4, 8.

"Et hi omnes testimonio fidei probati, non acceperunt reprobationem, Deo pro nobis melius aliquid providente, ut non sine nobis consumerentur". Hebr. 11, 38-40.

"Et cum aperuisset sigillum quintum vidi subtus altare animas interfectorum propter verbum Dei, et propter testimonium quod habebant et clamabant voce magna, dicentes: Usquequo, Domine (sanctus et verus), non iudices et non vindicas sanguinem nostrum de iis qui habitant in terra? Et datae sunt illis singulae stolae albae; et dictum est illis ut requiescerent adhuc tempus modicum, donec compleantur conservi eorum et fratres eorum, qui interficiendi sunt sicut et illi". Apoc. 6, 9-12.

"Cum apparuerit, similes ei erimus". 1 Jo. 3, 2.

Accedunt et Parabolae vigneris, sisaniae, piscium... ubi renumeratio solummodo ultima die, vespere dari dicuntur, praeterea quod et epulo Lazarum in sinu Abrahae vidit - seu Gheol seu locus expectationis.¹⁴⁾

p. 2, 10, 14, 16-17, 19 26, 32-33.

13. Muratori, op. cit. p. 16-17, et addit: "Verum, ne quid

In transitu notamus etiam doctrinam, quae docet resurrectionem esse solum pro iustis, ut aliqui Patres inter quos Aphraates esserant, in Ezechia fundamentum habere.¹⁴⁾

Praeter doctrinam Sacrae Scripturae Syris etiam scripta apocrypha¹⁵⁾ et rabbinorum ante oculos erant, quae false Sacram Scripturam interpretabantur et exponebant fidem popularem, ergo praedictum errorem aperte defendunt.

Initium facimus a momentoso IV Esdrae qui commendatur antiquitate et aestinatione quam habuit apud Patres.¹⁶⁾ Auctor affirmat dari receptacula horrea¹⁷⁾ eandem terram (לְיִשְׂרָאֵל) postea apud Sanctum Aephrem in eodem sensu invenimus, quem mutuari potuit ab Esdra syriaco -

dissimilem, Paradisi appellatio apud Patres non tam ligida est, et certam et inconcussum ejus significationem ad praesentis controversiae decisionem trahere licet. Ancipitius quoque significationis nomen est Sinus Abrahamae. Cf. idem Euretore, op. cit. p. 198, 239, 282-291.

14. In hoc repara nulla difficultas, sed Christus oculos nondum aperuisset.

14. F. Bu. Eschatology, in the Jewish Encyclopedia, London 1907, tom. 5, p. 208.

15. "Les récits apocryphes dérivés de l'histoire biblique ont eu beaucoup de vogue chez les chrétiens orientaux et particulièrement chez les Syriens. Presque tous les ouvrages de cette nature composés en grec sont passés dans des traductions syriaques." Chabot, litt. syr. p. 36.

16. J. B. Frey, De libris Apocryphis in Institutiones Bi-

ubi iusti quiescunt in silentio, sub custodia angelorum, expectantes diem magnum: "Nonne de his (seu de fine mundi) interrogaverunt animae iustorum in promptuariis suis, dicentes: Usquequo spero sic? et quando veniet fructus aereae mercedis nostrae?" IV Esd. 4,35. Quod discrimen autem circa loca animarum post mortem invenitur, simpliciter reducitur ad diversum statum corporis et diversum statum animae: "Et terra reddet qui in ea dormiunt, et pulvis qui in eo silentio habitant, et promptuaria reddent quae eis commendatae sunt animae". IV Esd. 7,32. At quae indolis specialis prae se fert et quae magis nostra interest comparatio quae ponitur inter illa promptuaria et matricem praegnantis. Abhinc certo videtur orta esse celebris comperatio, quam saepissime inveniemus apud Syros ad explicandum statum animae post mortem: "Vade et interroga praegnantem, si quando impleverit novem menses suos adhuc poterit matris ejus retinere partum in semetipsa. Et dixi: Non potest, Domine. Et dixit ad me: In inferno promptuaria animarum matri assimilatae sunt." Esd. 4,40-42. Comparatio eadem est, quamquam hic a parte post ad comprobandam resurrectionem usurpatur, et apud Syros

blicae scholis accommodatae, Romae 1937, tom. 1, lib. 2, ar. 98-100.

17. "Les lieux habités par les élus sont appelés trésors ou greniers." Le Hir, Etudes Bibliques, p. 224.

occolpitur a parte antea ad demonstrandum statum inertit-
 ae infantis in utero et animae ergo in promptuario a
 parte antea. At nemo est, quin videat unam assertionem
 etiam alteram implicare. Neque explicitatio Esdrae desi-
 deratur apud Syros.

Liber secundus est nominatus Liber H e n o c h
 A e t h i o p e, et ex tota sua compositione prior quam
 Esdra confectus esse videtur. De eo, quamquam in versione
 syriace non reperitur, tamen tractabilis, quia conscribe-
 batur in lingua aramaica, quae valde affinis est syriacae
 — ut notum est, illis temporibus lingua Syrorum dicebatur
 aramaica — et praecipue, cum Apocalypsis Baruch, de qua no-
 bis sermo mox erit, Henoch crebro uteretur.¹⁸⁾ Liber con-
 tinet sex partes et aliqua fragmenta.

In cuius libri prima parte vel in Libro Angelogico
 Henoch videt tres cavernas et unam luminosam. Angelus Ra-
 phael et explicat: "Istae speluncae factae sunt ut ibi con-
 gregarentur omnes animae filiorum hominum. Et facta sunt
 loca ut ibi manerent usque ad diem iudicii...".¹⁹⁾

Secunda in parte seu in libro Parabolarum haec habet:

18. Frey, op.cit.nr.92-96.

19. J. Bonsirven, Le Judaïsme Palestinien. Paris, Beau-
 chesne 1935. tom.I, p.329.

"Cum iudicio super peccatorem mentionem faciat, id semper ponit in postremo die, ita ut ignoremus quid factum est de animabus tempore quod transiit ab instante mortis usque ad ultimum iudicium, nam ullus locus eis assignatur".²⁰⁾

Liber tertius est astronomicus et ibi nihil de rebus nostris.

In quarta parte seu in Libro Visionum historicarum iudicium ponitur novissimo die tuncque solum erit retributio.

In quinta parte seu in Libro Exhortationum dicitur: "Anima justorum nolite timere, et qui in iustitia mortui estis confidete. Nolite contristari quia anima vestra descendit in amaritudinem ad Sheol... et corpus vestrum descendit in Sheol (sepulcrum) - ubi Sheol accipet duplicem significationem uti jam notavimus - et in illo die facti estis sicut peccatores, et in die maledictionis atque ultionis".²¹⁾

In sexta parte tandem, seu in Apocalypsi Hebdomadarum quaestio fit de sectionibus dandis temporibus messianicis et momento iudicii.

20. Bonströven, op.cit., l.c.

21. Henoch 102, 4, 5. Cf. etiam 103, 1-4.

Item in *Psalms Salomonis* ²²⁾,
 qui ad primum saeculum pertinent, doctrinae psychopanny-
 chiae docetur: "Nous ne voyons pas clairement quelle est
 la vie du juste depuis sa mort jusqu'au jugement général;
 mais son âme continue sûrement sa vie, vie de justice
 et de sainteté. — Nous ne voyons pas non plus où demeure
 cette âme en attendant le jugement général; il semble
 qu'elle reste ici-bas, en continuant sa vie surnaturelle,
 puisque Dieu vient la prendre au jour du jugement général
 et de la résurrection de son corps, pour l'avoir auprès de
 lui, dans la lumière et la joie, au haut des cieux où
 il habite d'une manière particulière." ²³⁾ Remunerationem
 post iudicium dari saepe dicitur: "Les pécheurs périront
 au jour du jugement du Seigneur pour toujours quand Dieu
 visitera la terre en la jugeant, pour rétribuer les pé-
 cheurs pour l'éternité. Mais ceux qui craignent le Seigneur
 obtiendront miséricorde en ce jour là..." ²⁴⁾ Mortis autem
 sortis unusquisque fixatur. ²⁵⁾

Eodem ideae in *Libro Jubileorum* ²⁶⁾.

22. J. Viteau. *Les Psaumes de Salomon*. Paris. Letouzey
 1911. — Frey, op.cit. nr. 112.

23. Viteau, op.cit., p. 60, et optime leguntur etiam p. 56-
 63.

24. Ps. Salomonis 15, 13-15.

sua antiquitate commendato inveniuntur: "Plura suadent librum in secunda parte saeculi II ante Christum conscriptum esse." 27)

Documentum alterum a quo Syri potuerunt haurire, est apocryphum "A p o c a l y p s i s B a r u c h" 28) quod Syri transtulerunt a lingua graeca. 29) Omnes hodie concedunt, librum IV Esdrae ab Apocalypsi Baruch pendere vel vice-versa. 30)

Ad destinationem nostram quod attinet Apocalypsis affirmat animas omnium mortuorum, quamdiu corpora in terra quiescent accipiant 31), in Sheol detrudi: "A peccato Adami jam paratus est locus (a Deo) ubi habitarent viventes et ubi custodirentur mortui... Spiritus enim meus creat vitam et infernus (Sheol) excipit mortuos". 32) Sicque propheta orat ut eveniat tandem illa dies qua mortui evacuabunt promptuaria, et qui ad lucem et qui ad tenebras tunc

25. Viteau, op.cit., p.56-57.

26. Frey, op.cit. nr.74-77. Cf. etiam Eppel, Le Plétis-me, p.108.

27. Frey, op.cit. nr.75.

28. Frey, op.cit. nr.101-102. - P.S.2, cc.1068, 1061. - Encycl. Britan., 14ème edit., tom.2, p.103.

29. PS.2, 1068-1207.

30. PS.2, 1061.

31. PS.2, 1085, 1105.

ibunt: "Et increpa itaque angelum mortis et appareat gloria tua et innotescat magnitudo decoris tui et obsignetur infernus; ne ex hoc nun accipiat mortuos, et reddant promptuaria (*לִּצְוֵי* animarum) eas, quae in eis inclusae sunt." 33) Et *אֵינֶם* illo tempore, aperientur promptuaria in quibus custoditus erat numerus animarum iustorum "et animae impiorum cum videbunt omnia ista, tunc magis tabescent. Sciunt enim venisse supplicium suum et advenisse perditionem suam." 34) Apud auctorem dantur et alia promptuaria quae veniunt "promptuaria legis 35), promptuaria sapientiae et thesaurus intelligentiae 36)" quibus indicatur coelum.

Quoad vocem promptuaria editor Apocalypsis Knosko nobis indicat originem judaicam his verbis: "Cf. Haggiga fol. 12b ubi iuxta R. Levi septem firmamenta existere dicuntur. Ultimum autem (*מִלְכָּא* dictum), continet ius et iudicium et justitiam et thesauros vitae et thesauros

32. PS. 2, 1106, 1109.

33. PS. 2, 1105.

34. PS. 2, 1117.

35. PS. 2, 1174.

36. PS. 2, 1137.

benedictionis et animas justorum et spiritus qui creandi sunt. Idem locus aliquando iuxta 1 San. 25, 29 appellatur marsupium, seu uti interpretatur Vulgata, fasciculus vitae. » 37)

Theoria de septem coelis, quae communis fuisse videtur apud Hebraeos 38) et etiam apud Ambrosium 39) invenitur, etiam ab Aephrem adoptata est.

Praetermittimus Apocalypses, quae apud Syros valere poterant, aetate autem praesertim Pauli - minores sunt et quae solummodo paulum potuisse videntur. Sunt Apocalypses Petri et Pauli. Ibi iudicium particulare paulo post mortem maxime quaeritur et pathetice describitur, adest et lucta inter angelos lucis et tenebrae ad sibi

37. Ps. 2, 117 in nota unica.

38. "Quelques rabbins placent les trésors des âmes, soit au septième ciel de Dieu, soit sous le trône de Dieu (vg. R. Eliézer: Sabbat, 152b). D'autres fois aussi ce receptacle des âmes est localisé au paradis ou au troisième ciel qui n'est pas encore la demeure divine: suivant l'Apocalypse de Moïse, l'âme d'Adam restera au troisième ciel jusqu'à la résurrection tandis que son corps est enseveli par les anges au Paradis (31, 4.- 37, 5...) ou bien tout simplement les saints vont au Jardin de l'Eden". Bonsirven, Les idées juives... p. 140.

39. Muratori, op. cit., pp. 123-124.

40. G. Ricciotti, Apocalypsis Pauli syriace, in: Orientalia, vol. 2, 1933, p. 9 par. 8 et p. 15, par. 12; p. 13, par. 10. - Optime legitur totam Apocalypsem ubi Paulus describit omnia quae adveniunt animae illico post mortem. - G. Reid:

comparandum animam defuncti qui secundum opera in vita peccata mori iudicaturus est. Tamen non desunt textus pro procrastinatione remunerationis arguentes. 40)

Ergo quod mors sit requies seu somnus animae quae in Sheol vitam, simul cum omnibus animabus mortaliū, nuncem ducit in obscuritate et caligine expectans diem supremam, est doctrina quae praevaluit apud Hebraeos uti vidimus usque ad primum saeculum post Christum et ultra. 41) Post vero huiusmodi tempus - seu primo saeculo p. Chr. - incipiunt Hebraei sub influenza alieno magis loqui et quaerere de sorte individuorum post mortem quam de sorte totius nationis hebraicae, populi que electi. 42).

the Catholic Encycl., tom. 1, p. 614. - Frey, op. cit. nr. 131-132.

41. "The doctrine of the last things Jewish eschatology deals primarily and principally with the final destiny of the Jewish nation and the world in general, and only secondarily with the future of the individual". F. Bu. Eschatology in the Jewish Encyclopedia, London 1907, tom. 5, p. 208.

42. "Or au premier siècle chrétien, on croyait dans quantité de milieux juifs que les âmes séparées par la mort de leurs corps subissaient un jugement et étaient ensuite envoyées, soit au lieu de la récompense, soit au lieu du châtiement. C'est que déjà avant l'ère chrétienne cette doctrine s'était emparée des esprits." Bonstropen, Les idées juives au Temps de H.S., p. 136, 139.

43. "Cette revue des livres apocryphes nous permet les conclusions suivantes. La conception n'est pas encore abandonnée bien qu'elle soit de plus en plus concurrencée,

Attamen ideae archaicae saepe redeunt. 43)

Caput primum.

Liber Graduum.

Si per vetusta antiquitate Libri Graduum ¹⁾ standum est, ita ut vere probabiliter opera S. Aphraati antecedit

du Sheol, séjour commun des morts. La croyance s'accrédite qu'après leur mort les âmes des justes sont réunies dans un réceptacle particulier; là, leur état est diversement imaginé, depuis une existence amoindrie et un sommeil tranquille jusqu'aux joies de la récompense; ordinairement cette récompense est envisagée comme une préparation et une attente de la récompense définitive; on incline à situer ces réceptacles des bienheureux dans le Paradis terrestre ou dans le ciel... De toute façon la théologie juive s'oriente nettement vers l'idée d'une rétribution, immédiatement consécutive à la mort. Housirven, *Le Judaïsme Palestinien*, p. 335. Cf. etiam Le Hir, *Etudes Bibliques*, pp. 223-224.

1. "Vocatur L.G. ab habitibus diversis agendi et vivendi quibus respondeat mensura essentialiter diversa unio- nis cum Deo ineunda." PS. 3, p. XIV.

— non iam ex ipsa ignoti ²⁾ auctoris assertione, sed e translatoris studiosa opinione ³⁾ — invenimus in illo opere Syris fere ignoto, qui rei litterariae operam dabant, ⁴⁾ prima indicta quas iam nobis indignant quaedam erat procul dubio opinio tunc communis in Ecclesia syriaca circa remunerationem animarum ex corporibus exutarum. Nam auctor sic fortuito loquitur, neque explanationem neque praeparationem praemittens, quod si rem novam exposuisset sine dubio fecisset.

Auctor reicit, quod in primis nostra interest, fortiter trichotomistarum sententiam, qui animam humanam ducentes sanguinem "velut animalium, in corpore morti aiunt et spiritum vivum egredi." ⁵⁾ Quapropter assertit "animam non morti cum corpore, sed "vivam" egredi ex ipso ⁶⁾, nam ani-

2. Ibid. p. XI.

3. Ibid. p. CL ubi auctor determinat circiter annum 320.¹

4. "Quamquam ipsa multitudo codicum libri suadeat monachos syros L. G. diligenter legisse, singulare est viros qui rei litterariae inter syros operam dabant, prorsus de nostro libro tacere." PS. 3, p. XIII.

5. PS. 3, 786. Cf. postea sententiam H. Apher. qui aliquid simile docet.

6. PS. 3, 1. c.

¹⁾ aliter putat auctor Dr. Hausherr, in Germaniam aelate praedicavit Liber graduum, Roma 1935, ubi p. 502 ait: "dilectum graduum certo ante annum 436, certo non ante hanc ultimarum secessum quante, probabiliter nec multo ante nec multo post annum 400 elaboratum esse"

²⁾ De hoc loc. Hausherr, Op. cit., p. 501-502 ait: "sermone 28 "quod anima humana non sit sanguis" impugnavi videri appertentem qui quidem non docet animam esse sanguinem, sed (VI, 14) tamen eam vocat spiritum animalem atque hunc ait simul cum corpore sepeliri sanguine destitui. Cui opinioni contrariam attulit Liber graduum..."

nam aliquando spiritum, aliquando animam appellari.⁷⁾
 Mortemque contingere cum anima a corpore separatur.

Quoad statum animarum post mortem auctor tem clare locutus non est. De perfectis quidem ipse nitide affirmat, quod ei "ipsum Dominum intuentur spiritu in hoc saeculo velut in speculo, et quando egressi fuerint e corporibus suis facie ad faciem vident eum tamquam de gloria".⁸⁾ Hoc quidem videtur esse privilegium perfectorum, nam non desunt varii textus e quibus eruere possumus auctorem sustinere dilationem gloriae. Postquam enim diversimode est explicatum a Nostro, quomodo anima corpus reliquisset, ipse ad separationem violentam his verbis accedit: "Et vide spiritum immundum eum (hominem) non occidere, nisi Deus animam illius auferre et mittere velit ad locum quo velit, per quem velit; hoc est juxta mensuram operum ejus locum carceris perat et usque ad diem iudicii, quo corpus suum iterum assumit et consistit in operibus suis." ¹⁹⁾ Secundum Librum Graduum ergo, anima sic

7. PS. 3, 1. c.

8. PS. 3, 35. 71. 57o ubi etiam auctor convalidat suam sententiam e Paulo 1 Cor. 13, 12.

9. PS. 3, 159.

violenter separata, permissu Dei, per beneplacitum
divinum, attentis tamen operibus ab ea perpetratis, mi-
grat ad locum quoddam cui convenit nomen carceris
(~~Medius~~ ^P ~~Ant~~). Accuratius quid sit ille locus, auc-
tor non dixit; alibique tomen innixus Sancto Joanni, 14,
2, ipse fatetur "multas mansiones dare," 10) pro maiore
merito vel demerito. 11) Locus ergo relinquitur sapien-
tiae divinae determinandus. Et si aliqua remuneratio
videtur dari in hoc quod "juxta mensuram operum ejus
locum carceris parat" tamen vera et perfecta nondum tri-
buitur, nisi die quo e carcere egressa indutogue corpo-
re, in operibus suis consistit, id est diei resurrecti-
onis. Ceteroquin adstant multa loca ubi expresse asserit
remunerationem die magno tribui. Egidem de cruciatu in
fine faciendo ei qui legem divinam transgressus est: "Cruci-
abit te die judicii!" 12) "Nolite malefacere aut occide-
re, ne septuplum puniamini die judicii." 13) Quoad glo-
riam "Quod si eum (id.e. Malignum) devicerint (peccato-
res), fiunt justi et, si adhuc exaltari voluerint, fiunt

10. PS. 3, 362 et passim.

11. PS. 3, p. XCVI.

12. PS. 3, 118.

13. PS. 3, 158.

perfecti et si ita maneant, die illa iudicii retributionem accipiant opera eorum mala et bona, aut misericordiam consequentur et liberantur et vivunt." 14) Ubi etiam notandum est perfectos sic factos tunc solummodo remunerari. Quae est aperta contradictio nisi quia in eo loco videre velit sermonem esse de remuneratione coniuncti. Vel forsan distinguit ipso inter perfectos servata innocentia baptismali qui illico post mortem remunerantur, et perfectos, factos peccatores qui recuperarunt postea innocentiam pristinam. Isti vero ultima die remunerantur. Fortius tamen in sermone 9: "Dominus pacem intulit cum hominibus hoc tempore, licet in fide puri non sint, donec veniente die futuro iudicii Dominus Jesus retribuat unicuique secundum opera et secundum fidem ejus." 15)

Ne quis tamen putet illum carcerem esse locum quendam ubi nosipsos purgamur a sordibus peccati. Nam eadem obscuritas ac in dilatione gloriae viget circa conceptum expiationis in altera vita. Quandoquidem enim verba nostri eiusmodi intelligi volunt, ut infernus post lapsum temporis a damnatis purgetis evacuari posse nobis.

14. PS. 3, 67, in 198 auctor videtur admittere iudicium praeivum iudicio finali, tamen non pro omnibus.

15. PS. 3, 235.

videatur 16), quandoquidem etiam asserit eum, qui imperfectus exit ex hoc saeculo, in futuro perfici non posse. 17) Medium quidem datur inter coelum seu paradysum et Gehennem sed illum medium non apparet delendum die novissima: "Qui igitur contendunt Daum unicam vitae mansionem habere et Gehennam unicam: homines parum iniquos et parum justos ubinam possunt, cum ecce sententia Dñi nec ad celsitudinem supernam, ubi nullus defectus datur, eos ascendere sinat, nec eos in Gehennam, ubi nulla vita est descendere patiatur." 18) Quapropter sive quoad quaestionem de dilatione gloriae sive quoad aliud de Purgatorio intime connexum primo, auctor nobis demonstrat obscuritatem et dubium temporum suorum et personarum Ecclesiae syriacae.

C a p u t s e c u n d u m .

A P P R A A T E S .

Sed iam nobis sermo est de illo magno sapiente Per-

16. PS. 3, 363.

17. PS. 3, 234, 238.

18. PS. 3, 363.

serum Sancto Aphraate ¹⁾, cui etiam cognomen Jacobo
est ²⁾, et qui una cum Sancto Iephram primo dimidio
saeculi IV Ecclesiam syriacam illuminavit et scriptis
exemplisque illustravit. Claritas quidem quae cito in-
cepit decrevere, cum funestissimae haereses inciperent
pullulare in sinu eiusdem ecclesiae mox oppressae sub
iugo islamismi.

Aphragtes enim sicut est unus e primis testibus
fidei in Ecclesia nostra syriaca, sic est prima vox
aranea et quidem catholica quae ad nos pervenerat circa

1. "Aphraate designato col titolo di saggio della
Persia, il più antico dei Padri della Chiesa siriana,
condusse vita ascetica e forse fu anche vescovo (nel
monastero di San Matteo presso Mossul?) restano di lui
23 Trattati, erroneamente denominati Omelie, composti
negli anni 337 (1-10), 334 (11-22), 335 (23), che forma-
no come una specie di sguardo d'insieme su tutta la dot-
trina cristiana. Sfiordò appena la filosofia greca e la
teologia nicena. I vangeli sono citati secondo il Dia-
tesseron di Tassiano". Berthold Altaner, *Patrol.* ~~III~~
Hartelt, 1944, p. 223. Cf. etiam: Baumstark, *Geschichte
der syrischen Literatur*, p. 308.; Chabot, *Littérature sy-
riaque*, pp. 23-25.; Wright, *A short History of the syriac
Literature*, pp. 32-33.; Duval, *Littérature syriaque*, pp.
217-222.

2. "Confondu parfois à tort avec Jacques de Nisibe
(à cause du nom de Jacques qu'il parait avoir pris
à son ordination). Cayré, *Patrol.* p. 366;" Dans un manu-
scrit syriaque (daté de 512) Aphraate est appelé
Jacques... cette circonstance a favorisé la confusion
que Gennadius et la version arménienne ont faite d'
Aphraate avec Jacques évêque de Nisibe." Chabot, *op.
cit.*, p. 23. - Revera in opere "Sancti Patris nostri Ja-
cobi episcopi nisibeni sermones. Romae 1756" invenimus
ad litteram quosdam sermones Sancti Aphraates.

illam theoriam sic dictam hypnopsychicam. Nam et ante
 ipsum audivimus auctorem Libri Graduum hoc non fuit
 nisi circa dilationem gloriae quod utique est conse-
 quentia logica theoriae ^{hypnopsychicae} psychopannychae, sed non tam
 necessaria, ut sine ea invenire non posset, uti patet
 ex Hippolyto ³⁾, Irenaeo ⁴⁾ et aliis. Post dectum
 Aphraatem haec doctrina apertis verbis exposita non in-
 venit, nisi apud nestorianos. Praecipua capita hypno-
 psychiae reperiuntur apud Aphraatem in sermone 6, de
 Monachis, 8, de Resurrectione, et 22, de morte et de ho-
 vissimis temporibus.

Nobis liceat nonnulla verba doctrinae ^{hypnopsychicae} Psychopanny-
 chiae apud sapientem ferserum praenittere, quae necessa-
 ria sunt ad bene intelligendam praefatam doctrinam. Ipsc
 enim contrarie nestorianis innotitur conceptu trichoto-
 mico hominis. ⁵⁾ Verum est ergo ipsum admittere concep-

3. PG. 10. Adversus Graecos cc. 795-799.

4. PG. 7, Haer. 5, 5 cc. 1134-1135. Cf. etiam DPG. 7², cc.
 2499-2502.

5. "Die Lehre vom sogenannten Seelenschlaf wurde nach
 den bis jetzt bekannten Quellen in der syrischen Kir-
 che zuerst vertreten von Aphraates. Seine Theorie be-
 ruht aber, im Gegensatz zu den späteren, derselben An-
 schauung huldigenden Nestorianern, auf seiner trichoto-
 mischen Auffassung des Menschen". Oskar Braun, Moses Bar
 Kepke und sein Buch von der Seele, Freiburg 1891, p. 142.
 "Notum est Aphraatem docuisse somnum animarum. Eius ta-
 men speculatio, super trichotomia fundata, a doctrina

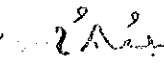
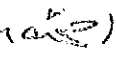
tionem Platoniceam ⁶⁾ trichotomisticam, vel potius neo-platoniceorum tramite rabbinorum in quorum doctrina erat versatissimus. ⁷⁾ Sed annon potius vel etiam, videndum est in illa triplice distinctione hominis influentiam Sancti Pauli ⁸⁾. "Ipse autem Deus peccis sanctificet vos per omnia, ut integer spiritus vester et anima et corpus sine querela in adventu Domini nostri Jesu Christi serpetur." Haec ultima opinio nobis arridet propterea, quod Sanctus Aphraates in suo tractatu 6 de Monachis eundem conceptum evoletat. Quod ad illam divisionem inter spiritum, animam et corpus attinet, nihil aliud videtur nisi conceptio vere catholica quae ceteroquin inventi-

theologorum nestorianorum multum differt. Hi enim expresse aut equivalenter docent unam esse hominis animam corporis formam. Ideo autem animam separatim dicunt esse inertem, quod ejus operationes intellectuales a sensibus pendunt secundum principia philosophiae aristotelicae." Jugie, *Theologia Dog. Christ. Orient.*, tom. 5, p. 336 nr. 4.

6. Quamvis de sententia ipsius Platonis qui triplicem animam posuit in homine disputari posset, certum videtur ejus discipuli triplicem elementum in natura humana communiter agnovisse: corpus animam et spiritum. Gnostici et Manichei eandem sententiam sunt implexati... Chabot, *De Isaac Niniuite: Vita scriptis et doctrina*. Louvain 1892, p. 76s.

7. "On retrouve chez Aphraates plusieurs passages conformes à la théorie de la division de l'âme et de l'esprit... Les écoles juives auxquelles Aphraates est redevable de beaucoup la maintenaient dans leur enseignement." DTC., *Mezq.* 1018; et Perlsot, *PS.* 1, p. XLIX.

8. 1 Thess. 5, 23. Cf. etiam Heb. 4, 12.

tar in Origene 9), Irenaeus 10), Isidoro Girolamo 11)
 et aliis. Sed audiamus illius verba ipsa: "In priore
 quidem generatione, nascuntur (homines) spiritu ani-
 mali () praediti, qui in homine creatur,
 nec morietur unquam, sicut scriptum est: Factus est ho-
 mo in animam viventem." 12) Ecce ergo prima generatio
 in qua habemus ab una parte corpus et ab alia animam
 quae directe a Deo creatur et ponitur "iatra" ()
 hominem, seu corpus, nisi iam velimus supponere quod
 homo sit constitutus antequam anima crearetur quod
 perabsurdum videtur. Ipsa ergo substantia immortalis

9. Pulchre in Commentario ad Originem in Eszechielen:
 "Tripliciter anima fornicatur secundum tres generales
 suae facultates rationis, irae, cupiditatis, spiritui,
 corpore et anima iuxta tres illius aetatis. Spiritus
 est vis ipsa rationis; anima vitel's facultas; corpus
 organum vim rationis continens et non comprehendens.
 Haec anima, non illa de qua Apostolus loquitur, non est
 anima rationalis, nec pro natura ratione praedita sunt
 tur (neque enim duo ratione praedita dicere est in ipso
 homine) sed illa de qua scriptum est: Et insufflavit
 in faciem ejus spiraculum vitae (Gen. II, 7) vocatque
 Paulus flatum hunc animam, in qua scriptum est hominem
 factum esse: "Et factus est homo in animam viventem
 (1 Cor. 15, 45). Non igitur ejusmodi anima alius homo
 est, sed corporis status carnalis, quem per carnalem
 ortum in hoc mundo omnis homo nasciscitur et quem la-
 bis peram fidelibus servari precatur Apostolus 1 Thess.
 5, 23. Quasi diceret Et spiritus, et corpus et quae in
 ipso est, vita..." in PG. 13, 385. Cf. etiam 725, 726, 876,
 880.

10. PG. 7, 1137.

11. Ir. Hausherr, Dialogue sur l'âme et les Passions des
 hommes de Jean le Solitaire. Roma 1939, p. 15, 27-28. Cha-
 bot, op. cit., p. 23 (litterae).

induit figmentum Adae praevaricatoris. ¹³⁾ Sicque fit homo corpore spiritu animali ¹⁴⁾ praeditus, in animam viventem. Nam iste spiritus est principium vitae corporis. ¹⁵⁾ Equidem fit homo pro semper, non illa unio, ut postea clarius patebit, videtur irrevocabilis. ¹⁶⁾ Id quod false duxit Georgium ¹⁷⁾ episcopum Arabum (+724) assarentem Aphraatem non admittere immortalitatem animae. ¹⁸⁾ Ut pote quod negatur ab eo quod exposuimus sive a quibus, exponenda nobis manent.

At est secunda generatio, in novum hominem, in Adamum coelestem qua nos divinae consortes naturae efficiamur. Ergo homo naturalis iam perfectus in suo statu a spiritu animali ¹⁹⁾ redintegratur in illum

12. PS. 1, 294.

13. "ille terrenus qui peccavit". PS. 1, 307.

14. Spiritus animalis nihil aliud significet ac spiritus animae.

15. PS. 2, 27.

16. "Andererseits dagegen erscheint ihm die Psyche nur als das physische Lebensprinzip, das von dem Leibe, ob lebendig oder tot, sich nicht trennen lasse. Eine Anschauung, die er bei seiner grossen Bekanntheit mit dem Judentum wohl rabbinischen Lehren über den "nefesh" entnommen haben dürfte". Braun, *ibid.* loc. cit.

17. Baumstark ^{op. cit.} 257s.; Chebot ^{op. cit.} 88; Duval ^{op. cit.} 377-378; Wright ^{op. cit.} 156-159; Lagarde, *Analecta syriaca*, p. 103ss.; Ryssel, *Ein Brief Georgs, Bischofs der Araber*, in: *Theolog. Studien* 1883, 333.

18. PS. 1, p. XVI.

statum²⁰ ceciderat in paradisu. "At in altera baptismi scilicet regeneratione, spiritum sanctum ex ipsa divinitate recipiunt (homines) immortale." 20) En inhabitatio spiritus sancti in anima iusti. 21) Spiritus Christi, ille idem qui locutus est per prophetas, effunditur in nobis baptismo et vivificat nos. Qui igitur spiritum Christi receperint, similitudinem habebunt Adae coelestis qui est vivificator Dominus noster Jesus Christus. Illa vero trinitate efficiamur perfecti. 22) Haec ergo est sana trichotomia quod hodie tuto doceri potest, quin spiritus ille abducat aliquid aut mutillet animam, aut hominem, nam peccator ipse est homo perfecte sui iuris.

Anima enim simplex et integra quae est in corpore ut "in domo sua" non moritur ergo cum corpore ut volunt

19. Nam mihi videtur semper, in suis scriptis S. Aphra-
ctes docere spiritum animale esse non solummodo prin-
cipium vitae sed etiam animam rationalem completam, quam-
vis aliqua obscuritas subsit temporibus quibus vixit.
Cf. tamen Braun, op. cit., p. 141, 142.

20. PS. 1, 294.

21. PS. 1, 14. 291, praesertim 1, 526 et 679.

22. Peropportune hic notatur quod ille spiritus non
residet semper in nobis sed modo remanet in nobis modo
redit ad illum qui misit eum. Tunc venit tentator et
quia inermes facti sumus, devincit nos, nisi cito spiri-
tum advocemus precibus²³ castigationibus. PS. 1, 298-310.

impij et illi qui eam faciunt sanguinem ut iam adverte-
rat auctor Libri Graduum; nec vivit vita sua separata
a corpore ut volunt alii, sed dormit. Hypnopsychia se
habet quidem in medietate. Diversa exstant loca ubi
Aphraates asserit curiosum illum soporem. Nullibi se-
piens Persarum tradidit nobis causam huius soporis tamen
possumus eam eruere ex ipsis verbis auctoris.

Primo quoad somnum: "Peccator licet vivens mortuus
est Deo, et justus licet mortuus Dei vivit ²³⁾; talis
enim mors somnus est." ²⁴⁾ "Virgines sponsum expectan-
tes, illo mora faciente somno complexae obdormierunt,
nonnisi post auditum clamorem expergiscentes... Dormiunt
adhuc virgines, illae quae sponsum praestolantur, expec-
tantes clamorem ut excitentur." ²⁵⁾ Ubi e contexto sermo
est de resurrectione futura, et ubi somnus nihil aliud
sibi vult quam mors et expergiscere, resuscitare. Quae
immo Aphraates sententiam suam corroborari contendit e
citationibus tam Veteris quam Novi Testamenti: PS. 3, 6:
"Ego recubui, et dormivi, et evigilavi". Is. 26, 19: "Ex-

23. Per spiritum qui semper cum memorat coram Deo.

24. PS. 1, 394.

25. PS. 1, 399. 4o2.

spargiscuntur qui jacent in pulvere." Mt. 9, 24: "Non est mortua puella sed dormit "somnia". 26) Jo. 11, 11: "Leazarus amicus noster dormit, sed vado ut evigilet eum." 1 Cor. 15, 51: "Omnes dormientes sed non omnes mutabimur." 1 Thess. 5, 13: "De dormientibus nolite contristari." Sed nemo est qui non videat hic sensum accomodatitium usurpari.

Secundo quoad causam huius soporis, fortasse possumus eam invenire in hoc quod auctor antequam locutus sit de destitutione sensuum a parte animae, locutus est de eadem destitutione a parte corporis, posteaque peregrine monstravit nos animam sepultam esse cum (vel in) corpore quod privatum est sensibus. 27) Quod soluto coniuncto pereant sensus nihil novi, sed quod anima sepulta sit in corpore en novitas! "Cum ergo moriuntur homines, spiritus animalis absconditur cum corpore, quod sensu destituetur." 28)

26. Non adest in Vulgata, sed est vere sentitismus.

27. Cf. apud Graecos eundem conceptum pulcherrime expositum. Dmitrievs-Klj, Euchologium, Kiev, 1901, p. 776-777. Ubi refert de manuscripto Monti Athos saeculo XVI conscripto.

28. Ps. 1, 224.

"Animalis autem spiritus in natura sua sepelitur, sensusque ab eo tollitur." 29) Ad illustrandum quidem hunc statum animae adducimus expositionem factam a Timotheo I 30) de sententia praedecessorum qui propemodum conceptum sapientis Persarum sustinebant: "Quo anima a corpore separata migret, sunt qui dicant eam in elementis, ex quibus corpus compositum fuit, etiam post separationem ab eo habitare. Anima enim quia conjuncta est cum amore corporis, cum quo germinaverat et exulta erat, corpus autem post solutionem in elementa redit, idcirco, aiunt animam post separationem in elementis illis, in qua corpus solutum est habitat, usque ad diem quo ipsum iterum rectum, fulgens et Deo simile induet." 31) "Benignam interpretationem de hujusmodi sententia Salomon Bassorensis praebet: "... alii dicunt eas una cum corporibus suis sepultas jacere nimirum quae in Deo per baptismum consepultae sunt, in eodem nunc manere usque ad diem resurrectionis." Et pergit: "Alii denique dicunt eas ita se habere, quemadmodum qui somno capti sunt, ea similitudine brevitatem temporis significantes, quod etsi nobis longum videatur, illis tamen veluti momentaneus nutus, brevis, est." 32)

29) Ps. I, 294.

30) Cf. postea de sententia ipsius.

Una cum sensu anima amittit memoriam et conscientiam et consequenter iudicium. Equidem memoria omnino deletur.³³⁾ "Saeculi istius omnino non reminiscuntur... sedent in luctu et in umbra mortis nec mundi huius recordantur, donec veniat finis et ad iudicium resurgent." ³⁴⁾ Nulla notitia habent de iis quae hic in terris fiunt, et omnia quae didicerunt inutilia evadunt, nam docti fiunt indocti: "Abducit quoque mors viros qui multa meditantur et quicumque cogitaverunt desinunt et finiuntur. Plurimas cogitationes secum revolvunt homines, statim autem irruens super eos mors, abripit eos, nec recordantur amplius quid cogitaverunt... Abducit mors secum scribas sapientes, et quae didicerant delet oblivio usque ad tempus illud quo omnes iusti resurgent."³⁵⁾

Etiam iudicium evanescent: "Fides autem nostra docet homines in eum somnum semel lapsos sic consopiri, ut

³¹⁾ OSCO, series secunda, tom. 67, Paris, Gabalda 1914, (Epistulae Timothei Patriarchae I.) p. 31 context. syr., p. 49. Cf. etiam ibid. notam 1.

³²⁾ W. Budge, *The Book of the Bee*, p. 151.

³³⁾ Pro causa omissionis memorice cf. postea *Roses Bar Kepha*.

³⁴⁾ PS. 1, 1002.

³⁵⁾ PS. 1, 1022.

bonum a malo non discernant." 36) Et fortius: "Abducit (mors) ad se callidos sapientes homines et fiunt stupidi bonum a malo non discernentes" 37) Tamen si sic memoria spiritus animalis fallitur, adest qui memor sit et continue coram Deo intercedat pro eo. Id est spiritus quem in secunda regeneratione accepimus. Hoc solummodo revera pro anima iusti qui mortuus est in anticitia cum spiritu Christi qui momento mortis adhuc habitabat in eo. Ipse spiritus Christi tunc reliquit eum redormientem et rediit ad suum Principium expectans diem supremum.

Videtur quod in illo statu nulla retributio possit fieri. Nam anima nec sentit, nec intelligit ideoque nec vere suffert nec gaudet, sed lethargo quodam gravi obruitur. "Hec iustos promissam retributionem, neque impios debitam poenam excipere donec Iudex adventat, et homines a dextris vel a sinistris constituat." 38) Verbis "promissam" "debitam" Aphraates nobis insinuat quod quaedam retributio tamen data sit. Enimvero inter sic dormientes differentia

36. PS. 1, 398.

37. PS. 1, 1006.

38. PS. 1, 398.

adest et quidem non levis nam somnus iusti non aequatur somno impii; et inter utrumque iam viget nitida distinctio vivide descripta a B. Aphroate. Sic non omnia pereunt in illa anima, sed capacitas radicalis intellectionis et volitionis et conscientiae remanet. Solum earum plenum exercitium impeditur dempto coniuncto. Supremo die quando coniunctum iterum restaurabitur spiritus animalis in pleno exercitio facultatem suarum stabiletur aptusque efficietur videndi lumen vel urendi in igne sempiterno. Hunc autem in expectatione finalis iudicii anima remuneratur praegaudens aut praepatiens futura facta et destinata. Ergo scit quodammodo, seu in somnio quid ei reservetur, et in quonam statu nunc invenitur, seu in statu expectationis — quod rarissime attinet in vero somnio! — Hoc certe, non iustus "praegaudet" proximitate aurorae, cum impius eam reformidet et excitari nolit, quod scit quid sibi paratum sit.

Potius quam somnus, hoc esset, et adveniret in statu vigiliae in quo homo aliqua idea sic ceptus atque obrutus esset, ita ut omnis evanescerent coram ipso. Ceteroquin haec idea anticipationis alienae gloriae vel damni invenitur etiam in Hade Hippolyti Romani.³⁹⁾

39. Sic postquam locutus est de anticipato gaudio

Hic iam patet spiritum animale aliquomodo conscium esse. Quippe ut iustus constitutus sit iam certo in beatitudine quadam vere aestimabile; nam quamvis non sit ipsa possessio luminis, tamen iam est "certa et proxima" adeptio huius, et pro impio constituat vera infernum, in expectatione tremendi cruciatus, paratum ab ira Iusti Iudicis quodque imminet. En ergo vividam descriptio relictam nobis a viro qui certe haec saepe 40) meditaverit et praedicaverit "Vae autem impiis qui non sperant in resurrectionem, propter omnia quae eos manent. Satiis eis fuerit, iuxta propriam eorum fidem, non resurgere. Servus enim cui flagella et vincula ob hoc parantur, si dormiat, non optat evigilare, cum noverit, postquam diluculo excitatus fuerit, fore ut flagellationibus et vinculis efficiatur. At servus bonus, cui munera dominus pollicitus est, praestolatur donec

Iustorum vit: "Injusti vero ad sinistram (Hades) trahuntur ab angelis tortoribus, non sponte incedentes, sed ut et violentia... Et qui tunc prope sunt (Gehennae) audiant semper agitationem et aestum, et non sunt expertes vaporis et fumi, ab isto calore manatis et assurgentis. Proximo autem ista visione, videntes terribile et inmodi, cum spectaculum ignis, horrent quasi gelu constricti propter expectationem futuri iudicii, quasi modo jam supplicio affecti." PG., Adversus Graecos, 10 c. 799.

40. "Homines recti et iusti probi ac sapientes mortem non metuant nec reformidant propter magnam spem quae eis proposita est; et omni tempore, mortis recordantur

diluculum elucescat, ut praemia a domino recipiat. Sub ipso somno, videt herum ea sibi largientem quae promiscerat; et quamvis dormiens, gaudet, exultat, hilaritateque fruatur. Impio autem somnus intucundus est, cum ea recogitat ad quae ipse, oriente mane, reservatur; et frangitur animus dormientis. Iusti vero quiescunt, et gratissimo somno per diem et noctem continuo fruuntur, totam illam profligam noctem non percipiunt, eisque tanquam una hora aestimatur, et statim a vigilia matutina alacres expergiscuntur. Impii sopore gravati, similes sunt homini vespera vehementique feбри detecto, seseque in cubili huc et illuc versant; per totam noctem terretur atque haec tardia ei fluit et diluculum reformidat, quo Domino poenae solvet." 41) Locum autem ubi haec profliga nox protrahitur iam vidimus esse sepulcrum, 42) ubi coniunctum iacet. Illa fulgida aut tætra horrendaque nox perdurat usque ad diem novissimum in quo sonitubae omnes quidem expergiscemus, sed non omnes immuta-

veluti egressus, aut diei novissimi quo filii Adam iudicabuntur". PS. 1, 991. Mortem autem quam ipse metuit, est mors peccati, PS. 1, 395.

41. PS. 1, 395. 398.

42. At iam notamus posteaque clare patebit sepulcrum hic accipi latissime ita ut includat Sheol.

binur.-- Nam antea oportet ut mors ipsum suum imperium super omnes homines extendat et eos devineat usquedum victor noster Jesus Christus eam debellet restauratione mortalitatis nostrae. "Aufert mors secum omnes homines, eosque in sedibus suis usque ad iudicium continet." 43) "Ex omnibus his intelligere debes, carissime, et persuasum habere neminem ad huc retributionem suam accepisse. Neque enim iusti regnum hereditaverunt, neque impii ad supplicium abierunt...", 44) nam "neque illi qui (ante nos) in fide cucurrerunt sine nobis consumabuntur". 45) Ad convellendam hanc assertionem ipse sese appellat ad "ea quae scripta sunt" seu ad Mt 25,31-46.

Quem ipse Aphraates non veretur impugnare eo quod sententiam orthodoxam sustinent et difficultates allegant theoriae hypnopsychiae, quapropter eos dure aggreditur. Enim contra asserentes eninam a momento separationis suae a corpore iam intrare in beatitudinem 46), induta vero corpore coelesti -- nam difficultas magna tunc

43. PS. 1, 1022, 999, 1002, 375.

44. PS. 1, 402.

45. PS. 1, 402.

46. Notandum quod perraro invenitur apud Syros animam iam ante resurrectionem gaudere in paradiso, sed eam locent in horrea quaedam prope paradisum cf. postea S. Aphrem et alios.

fuisse videtur concipiendi animam destinatum ad corpus sine ullo corpore vivere et facultates suas exercere potuisse 47) -- Aphraates invenit mordice deridens eos: "Si autem, ut aiunt iustorum spiritus in coelum ascendant et corpus coeleste induunt in coelo ergo consistunt. Sed patiter mortuorum suscitor in coelo commoratur, cum autem advenerit vivificator postor, quem de terra suscitabit? Et quare scripsit nobis: Venit hora et nunc est... Jo. V, 25, 28, 29. Non utique veniet corpus coeleste quod in sepulcrum penetret, ut ex illo rursum prodeat." 48) Immo adversarios suos "hebete ingenio" vocat: "Aliqui autem hebete ingenio dicunt: si nemo adhuc retributionem accepit, quare dicit Apostolus: Cum peregrinati fuerimus a corpore, apud Dominum erimus." 49) Ipse iam in *Sermone* 6, 14 c. 294 responsum dederat. Apud Dominum erimus, non certo nosmetipsi sed ille spiritus quem accepimus baptismo et factus est quid nostrum et qui momento mortis

47. Isti, sicuti patet, certo non concipiebant - ut illi syri - veram remunerationem (non) dari nisi coniunctim quapropter anima debebat expectare resurrectionem corporis, et hoc ex iustitia divina; ideoque animae debant aliud corpus quod nullum meritum habebat; forsitan etiam ex influxu gnosticismi.

48. Ps. 1, 403.

49. Ps. 1, 403.

redit ad Principium suum Intercedere pro nobis. Spiritus ille novissimo die, sonu tubae stans prope sepulcrum ubi templum suum iacet roboratur nova vi et dormientem in pulvere suscitatur. Et dum spiritus animalis noster absorbitur a spiritu coelesti imutatur (1Cor. 15, 52) et induentis novum Adamum vivimus vita divina in regno sempiterno. 50) Impii etiam resurgent quamvis "satis eis esset, juxta eorum propriam fidem non resurgere". 51), sed non imutantur. 52) Remanent in eorum natura animali habitabuntque terram quia animaliter sunt sepulti (8, 23) vel redeunt in infernum 53) sine ullo iudicio (22, 17) vel cum iudicio (8, 20. 21) quod est pro omnibus (22, 6; 8, 4) sicuti resurrectio (20, 11, 15). Redcunt in infernum ubi igne cremantur (20, 5; 22, 22), non quia iam ibi erant antea sed quia gravis sopor ille eis

50. Pulchra de coelo in XXII 11, 12, 13; nec vult contraversionem agere de loco XXII 24. De Inferno XXII 22. De Iudicio XXII 17, 18. — PS. 1, 296-298, 403.

51. PS. 1, 395.

52. PS. 1, 310. "Qui imutabuntur formam induent Adae coelestis, et fient spirituales; qui vero non imutabuntur in spiritu animali perseverabunt, in natura pulvere in qua Adam creatus est; in natura sua permanebunt, in terra inferiori, dum coelestes in coelum rapiuntur, a Spiritu quem induerint sublatis, et regnum sibi ab initio paratum hereditabunt; animalis autem corporum suorum pondere in terra consistent et in infernum revertentur (PS. 9, 18) ubi erit fletus et stridor dentium (Mt VIII 12).

praebuit inferna praegustari reformidatione imminutionis.

Tamen difficultates quaedam e scriptis Beati Aphraatis pro remuneratione immediata moveri possunt, cum parabolam epulonis commentans dicit: "Hortus est mendicus, angeli portaverunt eum in sinum Abrahae. Cum autem dicitur in sinu Abrahae, regnum coelorum significatur" 54) Sed hic est quaestio de Christo 55), pro sapiente Persarum neque mirum est ergo exceptionem admitti, nisi dicere velimus spiritum coelestem Christi solum fuisse in sinu Abrahae, sicut dictum est de ceteris hominibus. Ambiguitatem termini "sinus Abrahae" qui pro loco expectationis saepe nuncupatur 56), recolimus.

Haec revera est doctrina Beati Aphraatis quoad hypnopsychiam. Theoria quae "notam erroris non fugit. Sed nemo tamen est qui non agnoscat hanc sententiam primorum saeculorum Ecclesiae indolem sapere et Aphractes cum ali-

53. PS. 1, 267, 310, 1026, 1035.

54. PS. 1, 911.

55. PS. 1, 910.

56. Muratori, De Paradiso p. 101-102.

is veterum Patrum causam communicasse." 57) Saltem de
 his quae circa dilationem gloriae dicuntur.

Ipse quidem testatur 58) se ea exposuisse, quae
 a Patribus didicisset et quae ad sententiam suam utili
 fuissent ad exponendum. Sunt alii etiam, qui aliter pu-
 tant. Quapropter lector sequatur quem sibi placet et si
 aliqua habet aliquid ei exponendi, sapiens Persarum pe-
 ratum est praebere eurem et discere 59): "Haec secundum
 facultatem meam conscripsi. Si quis autem sermones hos
 legerit et aliqua verba invenerit ipsius sensui non con-
 venientia, ea nolit irridere, quae enim his capitibus
 sunt consignata non secundum unius hominis sententiam
 neque ad unius legentis suasionem, sed juxta mentem
 totius Ecclesiae, atque ad suasionem fidei universae

57. PS. 1, p. LVI. Quomodo verum etiam esset, quod Riv-
 ère ait: "... Aphraates se tient dans la ligne des pre-
 miers Peres de l'Eglise, mais à condition d'ajouter qu'
 il le pousse jusqu'à un point où elle n'avait jamais at-
 teint." Riviere, *Jugurth*, in DTC, tom. 8, 2, c. 1781.

58. PS. 1, 1043, 1046.

59. Menti meae obveniant verba Joannis XXII, de eadem
 dicentis: "Dico cum Augustino, quod si decipior hic,
 qui melius sapit corrigat me. Mihi aliud non videtur
 nisi ostenderetur determinatio Ecclesiae contraria vel
 auctoritatis sacrae scriptariae, quae hoc clarius doce-
 rent quam dicant supra dicta."

DTC, tom. 2, 1, c. 662.

scriptae sunt." 60)

Uti apparet, in ista positione dogma de Purgatorio exploditur. Eninvero a momento mortis homines in duas categorias dividuntur qui dulci somno fruuntur propter iminentem gloriam et qui incubu gravantur expectatione et "praevisione" poenarum aeternalium. Et hoc quidem verum est in linea logica.

Sed saltem mihi videtur ex aliquibus locis fides eius, quamquam ipse de Purgatorio non clare sensit, tamen aliquid obscure de hoc dogma praesignificavisse. Nam inter illos qui inventi sunt digni iudicio, qui ergo nec sancti sunt nec impii, ipse distinctit duas categorias: eos, qui propter eorum varia flagitia condemnabuntur a rege, et eos, qui in paucis defecerint et qui post debitam redargutionem et manifestationem eorum peccatorum vitam aeternam possidebunt. Adest ergo correctio proportionata calparum: "Residui vero totius mundi, hi qui vocantur peccatores, in iudicium resurgent et increpabuntur. Eos qui in paucis defecerint, iudex redarguet, suaque eis peccata manifestabit, et post iudicium vitam dabit eis in hereditatem... Peccatores denique, quorum iniquitates multiplicatae sunt, in ju-

diclo damnabuntur et ibunt ad supplicium, atque inde et in posterum iudicium in eos dominabitur." 61) Quid somniant illi qui vitam aeternam accepturi sunt, quamvis in paucis defecerint? Certo nec somnium iustorum nec peccatorum vel impii habent. Praegustant utique praemium ad futurum sed etiam antea, redargutionem iusti Iudicis, qui personam non discernit et cuius vultum verebatur aspicere. Hoc quidem in expectatione, sed in realitate dici magna. Estne finis malorum? Videtur quod non. Aliqui Syri, uti Aephrem, tenet 62) quod die extremo omnes igne probabimur. Transeunt iusti et ignis tacet, veniunt impii et ignis exardet 63). Nonne et Aphraates qui eodem tempore fere vivebat et scribebat aliquid simile docuit: "In corpore iustorum omnium qui in Jesum crediderint, ignis in aeternum non praevalabit." 64) In illis deest enim

61. PS. 1, 1027.

62. "Anche in questo punto però S. Efrem ha una dottrina speciale, quantunque sembra che si ritrovi in altri Padri: (DTC. Feu du jugement col. 2242) ed è che passando attraverso uno stesso fuoco si scopriranno ed i malvaggi". Ricciotti, San Efrem, Torino 1925, p. 187.

63. "Sontes quidem (in die iudicii) et insontes exploratorius ignis probabit, perque cum etiam Iusti transibunt, placidum tamen et innocuum; alia iniquorum conditio erit, quos ille correptos crenabit." Op. sir. 3, 299.

64. PS. 1, 979.

miteris cruciandi vel purgandi. Quid de eis qui "in paucis deliquerint" et qui ante supremam coronam accipiendam per ignem sicuti omnes probantur?

Etsi sapiens Persarum Purgatorium nostrum non docuit, tamen doctrina eius aliquid de Purgatorio tam explicito in Novo Testamento habere mihi videtur.

Itaque nobis licet addere his somnum hypnopsychicum dormientibus seriem eorum qui nec cruciuntur in isto sopore nec simpliciter gaudent, sed molestiis afficiuntur, sive qui iam incipiunt purgari. De iis paulum in Aphraate, nam die supremo denique numerandi sunt iustis, tametsi in gradu inferiori collocandi sunt in paradiso.

P A R S S E C U N D A .

DOCTRINA PSYCHOPANNYCHIAE APUD SANCTUM AEPHREM.

Prænotanda: Quibus supra expositis evidenter est demonstratum tempore Beati Aephrem Ecclesiam syriacam, Aphraate asserente itidem, innixam traditione iudæica, pro parte saltem theoriam hypnopsychicam esse amplectam. Momento et influxu illius in litteraturam syriacam disertis, nostra maxime interest, quid Beatus ille Aephrem¹⁾ cognominatus cithara Spiritus Sancti, de rebus tractandis senserit, nam quamquam diversis scissionibus ex adverso erat, pro omnibus doctor veneratissimus remansit.²⁾

Equidem si crisi subiciamus opera Aephrem ad inventiendum quænam fuerit eius mens circa hanc doctrinam, æ-

1. De vita et operibus S. Aephrem cf. Assemani, BO, tom. 1, pp. 24-165; Op. str. 3, pp. 61-63; Op. gr. 1, pp. I-XXIII, iterum I-CCIII; Baumstark, Geschichte d. syr. Lit. pp. 31-52, 62; Chabot, Litt. syr. pp. 25-30; Duval, La litt. syr. pp. 329-335; Wright, A short Hist. pp. 33-37; Ricciotti G., Sant' Efrem siriano, Roma 1925; Tixeront, Hist. des Dogmes, pp. 209-221.

2. "Car la date à laquelle vivait St Ephrem, avant les grandes divisions de la chrétienté et la célébrité qu'il a acquise, en font un Père de l'Eglise chez lequel les diverses confessions vont puiser des armes et l'historien des témoignages". DTC. 5, 190.

cesse est, senel atque iterum perlegere eius scripta, nam si alibi Doctor syrorum mentem suam nitide profert, hic tamen magna incertitudine laborat ³⁾, ita ut ansam praebent varis interpretationibus, cum etiam manifeste contradictoris. ⁴⁾ Quapropter ne cito iudicium proferamus, seligemus in primo ~~capitulo~~ loca potiora, in quibus S. Doctor sententiam psychopannychicam sustinet, deinde in secundo exponemus, quae ipse profert contraria illi theoriae et tandem in ultimo satagemus colligere, quid inter tot assertiones ipse reslitter senserit.

At antequam ad expositionem mentis S. Aephrem adveniamus, de genuinitate operum hodie Sancto Aephrem adscriptorum pauca praemittere necesse est. ⁴⁾

Altaner ⁵⁾ de operibus Sancti Aephrem iudicium gene-

3. "Dall' esposizione, che vado facendo sopra, della dottrina di S. Efrem su tale questione appare che manca quella nitidezza di concezione e chiarezza d'espressione che altrove il massimo dottore dei siriani mostra sempre; vi si trovano termini in parte equivoci, e qualche volta apparentemente contraddittorii; alcuni concetti sono affatti nuovi... in genere poi si nota un oscillazione di pensiero che, essendo eccezionale in S. Efrem dove aver avuto anche una ragione eccezionale." Ricciotti, op. cit. p. 177 n. 1.

4. "ne si nous passons maintenant à la doctrine eschatologique du moine syrien, nous sommes dès l'abord frappés d'une contradiction qu'elle semble présenter sur la condition des âmes justes immédiatement après la mort." Tixeront, op. cit. p. 219.

5. Altaner, *Patrologia*, p. 234.

⁴⁾ Quapropter valde commendamus opus C. Burkitt, *S. Ephraim's Prolegomena from the Syriac*, Cambridge 1901, nam ibi clariora sunt etiam de genuinitate operum S. Aephrem adscriptorum habere potest.

rale profert quaedam spuria ibi inveniri, non indicans quanam sint. Baumstark ad particularia magis descendit. Ipse - quod nobis maxime est - de Necrosimis, quia opera liturgica et probabiliter postislamica, valde dubitat et elenchum necrosimorum quae uti spuria reiicienda sunt nobis praebet. 6) Aperte tamen pro genuitate libri de Paradiso sese tenet quia opus litterarium et praetislamicum. 7)

Etsi revera magis studio recentioris et observationibus criticis Baumstark standum est, iuvat tamen adnoscere clarissimum Bickell saltem implicititer pro genuitate Necrosimorum stare,⁷ qui ea in praefatione ad "Carmina Nisibena" citat et Carminibus Nisibenis comperat. Ceterum distinctio, quae Baumstark inter Necrosima et "de Paradiso" circa genuitatem facit, ad quaestionem nostram parum profert, cum in "de Paradiso" inveniamus apertam declarationem pro psychopannychia, dum in "Carmine Nisibena" et in ipso "de Paradiso" Aephrem clare contrarium offerat quapropter contradictio saltem apparens semper resonet etiamsi de Necrosimis nihil diceremus. At nos

6. Baumstark, op.cit. p. 46. Bickell, op.cit., p. 23-25

7. Baumstark, op.cit. pp. 40-41. Bickell, op.cit., p. 17

⁷ Bickell, op.cit., p. 9, de Necrosimis haec habet "I have not tried to trace out the MS. sources of these Funeral Hymns. Many of those that are genuine are excerpts arranged for liturgical use (Bickell, Carm. Nis. 32)..."

quia de genuitate Necrosimorum nihil definitive statum est, et quia thesis nostra de Psychopannychia in Ecclesia syriaca sermonem facit, malimus de doctrina Necrosimorum hic etiam tractare, ne, si unquam uti spuria reuera detegantur, inficiatur conclusio nostra circa theoriā psychopannychiae apud S. Aephrem; nam, ut innuimus, substantia studii nostri quod attinet ad S. Aephrem versatur potius circa librum de Paradiso et Carmina Hysibena quae genuina habentur. De genuitate aliorum operum S. Aephrem nihil dicimus quia parum de materia nostra tractant.

Caput primum.

Psychopannychia sustinetur.

Dogma quod magis influit et pervasit animum sancti eremitae Aephrem fuit illud quod S. Scriptura soepe nobis inculcat, scilicet novissima hominis. Quae cogitationes sancti circa novissima creverunt de die in diem,

cum vitam soliteriam degeret et illas in mente sua
 continue revolveret. Quapropter saepe in orationibus
 suis redit ad hoc argumentum et praesertim ad ultimum
 iudicium quod sibi in seipso repraesentat ut realitatem
 praesentem ⁹⁾. Narratur quoque de ipso quod quotidie
 vespere, sepulora visitabat mortuosque interpellabat
 dum lacrimas effundit. ¹⁰⁾ Notamus argumentum resurrec-
 tionis ab eo, ut iam ad Aphraate, tunc valde impugnatum,
 fortiter valique ¹¹⁾ defendi. Et quandoque sic fortiter,
 ut ipse aliam remunerationem admittere non videretur ac
 hanc unicam ¹²⁾, quod utique in psychopannychiam degenera-
 raret et quidem pessimam.

Similitudines Aephraem cum Aphraate: Cognovit ipse
opere Beati Aphraatës an non? Probabiliter negandum est ¹³⁾

9. Op. gr. 2, 378.

10. Op. sir. 3, 277, 317-318, 358.

11. Non inventi fere necrosima aut cermen ubi saltem
 ideo atque hoc ipsum verbum resurrectionis exprimatur.
 "Hymno 42 (in "Carmina Sisibena") lamentatur diabolus
 de damnis sibi per ossa S. Thomae illatis. Exinde trans-
 it auctor ad probandam mortuorum resurrectionem contra
 Hordescenam et Manetop, quos hereticos magna argumentorum
 copia ex scripturis et rebus naturalibus usque ad hya-
 num 77^m exagitat..." Lamy, Sermones 1, in prefatione p.
 XIV.

12. Carm. Sis. 71, 5-9.

13. Parisot: PS. 1, p. XVI; Ricciotti, op. cit., p. 140.

quonquam theoriam hypnopsychicam a sapiente Persarum expositam, agnovisse et aliquando retinuisse videtur. Sed similitudines potius explicandas et repetendas sunt ex eodem fonte communi, ex quo hauserunt, id est sacra scriptura et genuina traditione syriaca, sicuti iam innuimus. Itaque mirum non est nos in doctrina sancti Ephrem nun quaedam invenire, quae ab Aphraate circa statum animarum a corpore separatorum docta erant.¹⁴⁾

De origine corporis et animae: Ephrem inter corpus et animam clare distinguit et nonnunquam sic loquitur ut videatur conceptionem platonicam de corpore "carcere animae" sustinere. Quis nos liberavit a corpore patre passionum, servus mortis et peccati.¹⁵⁾ Ubi sine dubio ante oculos habuit dictum Pauli: "Quis me liberavit a corporis mortis huius."¹⁶⁾ Corpus est socium, vas et receptaculum animae¹⁷⁾, domus in qua habitat anima incolae eius.¹⁸⁾ Corpus e terra sine spiritu sumptum est. Corruptur mors quia anima ex eo egreditur, sed et ultra sensuum et membrorum.¹⁹⁾ anima autem est vita cor-

14. Ricciotti, op.cit. p. 142s.

15. Op. sir. 3, 322-323.

16. Rom. 7, 24.

17. Op. sir. 3, 586, 356, 357.

18. Car. Nis. 47, 2.

poris, creatur, cum et corpus hominis imaginem suscipit ad discretionem confusi seminis. Sicque anima congenita est, non conseminata. Nam semen ex copula est; sed hominis formatio e divino spiritu.

Immortalitas anime: Anima est domina corporis, sed domina, quae necessarie indiget huius instrumenti, quod est corpus et a quo est vinculata quamvis e semetipsa habeat propriam subsistentiam. Nam si corpus non amplius vivit, cur anima in eo non occiditur ²⁰⁾: "Corpora namque aegritudo, quasi vestes detrivit et absumpsit, animas non item; illis extinctis, istae permanent, suumque habitum conservant; nec prohibentur quominus nobis praesentes fiant, et loquantur, ac suis praeceptis et institutio nos ad pietatem informet..." ²¹⁾ Argumentationem pro vita animae etiam trahit e desiderio quod ista habet iterum reassumendi citharam - seu corpus - in qua cecinerat. Anima enim quomdiu corpore induta est, valde provida est, ne ab invicem separentur in hac vita terrena. Quomodo ergo sustinere poterit ut in fine sine ipso vivat. Non sinet amor eius, ut se contineat a re-

19. Carm. Nls. 56, 13.

20. Op. str. 3, 587.

21. Op. str. 3, 225.

surrectione illius. 22) Immo ipsa vita animae post mortem est causa resurrectionis corporis. 23)

Operat in et cum composito: Hoc revera quoad vitam et subsistentiam animae. At quoad operationem anima solum in corpore et cum corpore operat. "Dixit Scriptura: Posuit illum, ut operaretur et custodiret Paradisum, indicans per corpus animae operationem." 24) Sicque anima separata a corpore ope diaboli et peccati remanet viua atque, sed vere mutila. Ipse Aephrem videtur favere partim saltem sententiae Aphraatis dicentis animam sepeliri cum corpore; hoc tamen non usque ad Resurrectionem, uti vult sapiens Persarum, sed pro aliquo tempore, cum alibi nitide referat animam ilico momento mortis corpus relinquere, uti legimus: "Oeteram si usquam accidat, animam quae istud animabat corpus sepultum haudquaquam deserere, sed cum illo tantisper in sepulcro morari, concoeptam utique, ex eius desiderio moestitiam, eo usque sustinet,

22. Carm. Nis. 51, 9.

23. "Occide animal et disce, neminem te pro eo interficere quia anima illius perit cum ipsius corpore et nihil omnino in eo inest, quod ad resurrectionem perveniat. Hoc verbum omnem altercationem solvit, quod quemadmodum animalium animae eandem sortem habent, ac corpore eorum, ita etiam corpus nostrum reviviscet, sicut anima nostra." Carm. Nis. 44, 7.

24. Op. gr. 2, 329-324.

missumque vehementer dolet." ²⁵⁾ Forsan quis velit hic videre distinctionem inter mortem apparentem et realem, sed inter istos duas revera nimium spatium temporis poneret! Quidquid est de hoc texto in sermone 8 de Paradiso, Beatus Aephrem nobis aperte exponit statum illum animae a corpore separatae. Quamobrem sermo 8 de Paradiso maximi momenti est, quia ibi quaestio expresse tangitur et solvitur.

Mors est somnus compositi, ^{proponendo} Tenent haec sententia, qua dicit ipse mortuos dormire et mortem non nisi somnum esse, qui perderat uti nox et nos diluculo evigilat: "Quam similis est defunctus hic mortuo in somno, et mors somnio, et resurrectio tempori matutino". ²⁶⁾ Coeli et terra transibant et tunc dormientes exergiscentur a quieto cubili fessa, ubi corpora eorum jacent in requie. Venit Christus ut evigilet omnes dormientes in pulvere. ²⁷⁾ Animam videmus subsistere post mortem ²⁸⁾, sed etiam aliquid pati somno corpore

25. Op. sir. 2, 541.

26. Carm. Nis. 70, 14.

27. Carm. Nis. 61, 28; 48, 12. — "Scio enim quamplurimos et ondormisse et nunquam de die illa terribili cogitasse, qui sine dubio, cum venerit sponsus, excludentur a thalamo." Op. gr. 3, 553.

28. "Vestes corporis laceratae fuerunt a morbis, sed anima servabitur in vita sicuti erat et incorrupta." Op. sir. 3, 225.

seu morte quae percutit compositum. Quapropter anima mortui in statu deteriore invenitur quicquid dicat postea Aephrem de iubililo animae in Paradiso: "Ecce mors crudelis in servitutem me redigit naturaeque solvit compaginem et animam simul cum corpore pessumdedit, et me protegit intus sepulcrum". 29)

Quod clare demonstratur in articulo 8 de Paradiso:
In sermone 8 de Paradiso, Beatus Aephrem, memorat primo latronem - de quo saepe sermo fit in eius necrosis 30) - cui Dominus paradisum promisit et magno inde gaudio sanctus ^{Optimum} afficitur, quia animus eius, valde moestus recordatione peccatorum suorum consolationem non parvam accepit ob promissionem factam a Domino latroni bono, quem ipse ter beatum fortunatumque proclamavit. Et vero dubium magnum in mente eius exoritur. Ea certe momentum in quo Beatus Doctor gravitatem problematis sensit. Ex una parte habet verba Domini: "Hodie eris mecum in Paradiso." 31) Ex alia exstat tota traditio Ecclesiae syriacae affirmantis animam separatam a corpore esse veluti dividuam et ideo sine socio nihil posse et hoc etiam, uti videbitur

29. Op. sir. 3, 350.

30. Op. sir. 3, 261, 237.

31. Lc. 23, 43.

postea secundum iustitiam divinam. An erraverint tot Magistri et Patres praedecessores? Numque revera anima a corpore soluta pervenire possit in Paradisum, ac sensu delicias percipere coelestès? Et si non, tunc quomodo revera gaudio officeretur? En ergo quaestio quae in tristitiam, denuo ipsum protegit. Latrone itaque status mihi quaestionis faciendae occasionem praebuit; nam revera, si anima a semetipsa posset videre et audire sine corpore, cur in illo includebatur? Et aliter, si ita ab eo dependeret, qua de causa, cum corpus moritur, ipsa non interficitur? En quod aliqua dependentia ab utroque habetur.³²⁾ Ab alia parte, argumenta valida traditio syriaca habebat, quapropter non tam facile erat recedi ab ipsa. Argumenta quae de cetero, comprobata erant experientia quotidiana. Accipe v.g. coecitatem, sic frequentem in Oriente, et praesertim illis temporibus uti simplici perlegenti evangelio clare patet. Coecus percussus in oculis suis habet animam sicut antea, et videtne? Annon obstringitur corpus et anima veluti manibus praetentare viam ne in foveam incident: "Sicque evincitur quod alterum alterius exigere consortium sicuti enim animae corpus indiget ut

32. Op. cit. 3, 587.

vivat ita et corpus animam ut videndi audiendive munere fungatur." 33) Sic si corpus obmutescit, anima quoque sine voce consistit.

Orbata est etiam cognitione intellectuali: E cognitione sensibili, qua corpore percusso anima orbatur, Aephrem transit ad cognitionem intellectualem propter arctam conjunctionem inter utramque cognitionem et inter corpus et animam. Ante oculos nostros ponit hominem delirantem in morbo suo, ecce enim quod anima tunc insana facta est. Etenim licet in semetipsa sit quoad esse, tamen effecta est et destinata ad corpus, mutilato coniuncto, operationem suam porro non exercere posse. Seu dempto instrumento etsi in se habet viam ad operationem, hanc exercere porro non posse sicut scribens sine calamo scribere non potest. Ipse vero Aephrem uti exemplum nobis affert illum celeberrimum toties usurpatum a nestorianis posterioribus. Et revera haec sermo 8 de Paradiso est compendium doctrinae psychopannychiae, et quae postea apud alios scriptores syros invenimus, non sunt nisi lucubrationes huius sermonis. Exemplum quidam est illum de quo iam audivimus, cum de IV Esdrae loqueremur, et agitur de infante in utero materno.

In infante anima adest et quidem completa sed neque audit neque sentit, neque cogitat, neque intelligit nisi quando cetera et domus eius (scu corpus) sic evoluta fiat ut omnibus his copes fiat, tunc enim et anima quoque. Si ergo coniuncta est instrumento suo per quod iam haec omnia assequi potest, et nondum assequitur ineptitudinis instrumenti causa, quid ergo erit separata ab ipso? "Eo magis ab eodem sejuncta debillior ad percipiendum erit intelligentiae inops, quam ex se nullos, quibus utatur, sensus habeat et nonnisi per corporis species atque instrumenta videlicet cogitatumque proferat." 34)

Ergo delicias Paradisi percipere non potest: Quapropter anima sic orbata non potest in coelum ingredi, in locum benedictum deliciarum. Et quidem primum, quia anima tam debilis non poterit omnibus bonis frui; deinde, quia ille est locus perfectorum in omnia: "Nam laudata deliciarum sedes nullam rerum patitur inopiam, sed plane cumulataque perfecta est. Unde animae soli sensuum cognitionisque expertae, cui propterea quamvis desint vires illuc ingredi non licet, nisi in Resurrectionis die, cum scilicet corpus omnibus suis expletum sensibus ad absolutionem perfectionisque perducatur." 35) Totum compositum nostrum

34. Op. cit. 3, 587.

35. Op. cit. 3, 587.

effectum est ad laudem Dei, sed mortui non laudent.
 Eum. "Quia non inferas confitebitur tibi, neque mors
 laudabit te, non expectabunt qui descendunt in locum
 veritatem tuam." 36) Unde expectanda est resurrectio
 magna, ut tunc perfecti in omnibus coelum ingredi pos-
 sint. Pater noster Adam in paradysum translatus non
 fuit nisi perfectus et expletus suis numeris et partibus.
 Sicque ergo "neque sine corpore animae, vel corpus ani-
 mae expertum illuc penetrare potest; sedambo simul omni
 scilicet ex parte perfecti integritate sedem illam, in
 qua nihil ad recte, beateque vivendam desideres, adhibere,
 quemadmodum et una sordibus effecti inde excesserunt,
 atque adeo liquet ambos simul in die resurrectionis illuc
 rurus ingressuros." 37)

Unde iustus est quod extra paradysum degat: Inter-
 dum animae expectat socium dilectum seu corpus in infima
 parte paradisi quem Aephra vocat "seopen" ()
 ut tandem peracto novissimo iudicio simul in Eden, throno
 Altissimi, laudes sempiternae Trinitati canent.

Sicque omnibus una via usque ad resurrectionem est:
 Quapropter "omnibus est una via, a nativitate usque ad

36. Is. 38, 18.

37. Op. cit. 3, 587-588.

mortem et a morte usque ad resurrectionem, sed inde incipiunt duae viae, altera in ignem et altera in Eden; unusquisque ergo oret pro mortuo suo ut dignus habeatur via in Eden." 38) Hic, uti videtur, sermo est de defuncto in genere - et non de solo corpore uti vult Dickell - pro quo debemus orare ut dignus habeatur ingressus in Eden. Sam Aephrem ait: "Unusquisque oret pro mortuo suo." Supponuntur ergo animae in statu expectationis et non iam in Eden, nam si ita esset potius Aephrem peteret orationes ab eis, neque corpora eorum indigerent orationibus nostris tunc quia iam destinate essent ad gloriam ubi animae propriae iam inventirentur in expectatione socii. De cetero id quod magis probat, est quod usque ad resurrectionem datur solummodo una via pro omnibus. Quod corpus revera est una et eadem via a natiuitate usque ad resurrectionem. Quod animae vero a natiuitate usque ad mortem est una et eadem via; a morte usque ad resurrectionem potest dici etiam esse unam et eandem viam, seu viam expectationis, quamvis diversae tamen pro anima iusti cum pro anima peccatoris. Sicque omnibus est una via usque ad resurrectionem. Hoc nobis videtur affirmandum e praecedentibus iam expositis, quamvis

magnus Bickell tanquam aliis testis ubi S. Ephrem catholicos sentit, contrarium asserat de hoc loco: "Hic versus de solis corporibus quorum resurrectio in his carminibus demonstratur, intelligendus est. Alias enim Ephrem aperte docet, animas iam ante resurrectionem in Eden constitutas esse." 39)

"Tunc" solum retributionem accipientes: Ipse defunctus testatur aliquo modo retributionem nondum factam esse. Ipse alloquitur coetus fidelium probabiliter dum corpus eius adhuc in ecclesia seruetur et fideles preces pro eo faciunt. "Pro me quæso orate carissimi, nec vos aliquando prætereat memoria mea. Dies iudicii mihi magnam offert formidinem terretque me dies resurrectionis quia peccata mea nimis sunt valde et expectant in iudicio." ³³⁾ Defunctum apparet hic esse nondum iudicatum, quæpropter nondum retributum, sicque quærit preces, ut novissima die habeatur dignus ingrediendo in Eden. Sæpe Ephrem in concionibus suis ad illum diem qui erit ultimus redit, ut fideles exhortetur et excitet ad poenitentiam salutiferam. Duos veluti parentes filius hominis sortitur, ventrem scilicet et sepulcrum; de ventre ad laborem et defatigationem nascitur, e sepulcro ad in-

39. Bickell, Carm. His. 73, 4 in nota.

33. Op. An. 3, 260

dictum et retributionem." Est enim iudicium et (tunc) retributio." 40) "Scelera mea me terrent, Domini mei promissa me recreant, regnus erit quidem actus usque ad diem iudicii, in quo decretum cunctis mortalibus iudicium dirimat causam, indeque certior fiat iudicem mihi esse placatum." 41) Qui textus demonstrat animam esse incertam suae sortis usque ad diem iudicii, unde timor et apprehensio eius. 42)

Reformidans diem illum Aephrem pro senetipso petit a Domino, ut possit ambulare coram ipso in sanctitate et iustitia, ut cum hora mortis veniet, plenus sit bonorum operum et die retributionis non confundatur. "Quid vero in die iudicii ei dicemus, si hoc vitae tempore adeo negligentes fuerimus fratres? 43) ...Da mihi desiderium in salutare tuum Domine, tanquam terrae sitiienti et exspectanti pluviam ut faciam fructum ante mortem, et non confundar in die retributionis." 44) ubi retributio-

40. Op. sir. 3, 277.

41. Op. sir. 3, 266, 267.

42. "Angeli in hora illa voces tuas, et pacto tua, adrenuntiationemque tuam descripserunt: et in coelis usque ad horribilem illum iudicii proferunt Angeli chirographum tuum, et verba oris tui coram formidabili tribunali: ubi etiam angeli cum tre more adsistent... Revera enim amare tunc ingemiscis et lacrimas effundes in hora illa et nihil proficies." Op. gr. 1, 32.

43. Op. gr. 2, 51. Cf. etiam Testamentum Beati Aephrem, Op. gr. 2, 233.

nem semper accepit novissimo die, innixus Sacra Scriptura: "Vane audistis divinas scripturas, in quibus asseritur Judicium esse et retributionem, et unicuique retribuendum fore secundum opera eius." 45) Haec erit ultima dies et erit pons conducens ad illum locum athletas quae certaverunt et vicerunt.

Ex iustitia divinae expectanda est resurrectio:

In istis assertionibus de remuneratione novissima die lotet argumentatio illustris, de qua postea in scriptoribus posteephremitis accuratius referendum est; seu est quaestio de argumento iustitiae divinae: ut, qui simul certaverunt, simul coronentur; et non unus antea nec sine altero. Enimvero omnia quae anima vite perdurante fecit, non nisi instrumento coniuncto fecit, seu corpore, socio inseparabili et necessario: hoc modo totus homo factus est dignus gehenna vel gloria. Retribuaturne alter sine altero? "Judicatur et corpus et anima, si alterutrum ad peccatum induxit collegam suum, peccatum illi commune est, quia et libertas communis est." 46)

44. Op. gr. 3, 126.

45. Op. gr. 3, 277, ibi eephrem alludit ad Mt. 25, 31-46.

46. Carm. As. 69, 5.

nem semper accepit novissimo die, innixus Sacra Scriptura: "Moane audistis divinas scripturas, in quibus asseritur Judicium esse et retributionem, et unicuique retribuendum fore secundum opera eius." 45) Haec erit ultima dies et erit pons conducens ad illum locum athletarum quae certaverunt et vicerunt.

Ex iustitia divinae expectanda est resurrectio:

In istis assertionibus de remuneratione novissima die letet argumentatio illustris, de qua postea in scriptoribus postaphremitis accuratius referendum erit; seu est quaestio de argumento iustitiae divinae: ut, qui simul certaverunt, simul coronentur; et non unus antea nec sine altero. Enimvero omnia quae anima vita perdurante fecit, non nisi instrumento coniuncto fecit, seu corpore, socio inseparabili et necessario; hoc modo totus homo factus est dignus gehenna vel gloria. Retribuaturne alter sine altero? "Judicatur et corpus et anima, si alterutrum ad peccatum induxit collegam suum, peccatum illis commune est, quia et libertas communis est." 46)

44. Op. gr. 3, 126.

45. Op. gr. 3, 277, ibi Aephrem alludat ad Mt, 25, 31-46.

46. Carm. His. 69, 5.

Unde est quod Aephren, ipsam visionem beatificam, in quodam textu ~ uti logice sequitur in systemate psychopannychico ~ ad supremam diem remittit. Qua die introeuntes cum Christo in domum Patris ad mansiones quae paratae sunt nobis, videbimus lumen in lumine.⁴⁷⁾

De quodam textu, qui S. Aephren tribuitur: Tandem, ut finem latius capillatius faciamus, concludimus cum oratione quadam tenoris hypnopsychici, quae Beato Aephren⁴⁸⁾ tribuitur et in Divinis Syrorum Jacobitarum Officiis recitari solet. Eam excerpimus e Codice syriaco Vaticano 95, olim 35.⁴⁹⁾ "Libera a tremantis servos ac adoratores tuos qui in tua spe quieverunt. Pone eos ad dexteram tuam et libera eos a tenebris ut introeuntes tecum in hortum tibi gloria canant... Rubibus claritatis tuae, rore gratiae tuae ac imbre remissionis tuae aspergantur facies credentium qui in tua spe quieverunt in rectitudine gloriae. Ecce quod proiecti et incarcerati sunt in Sheol et prospiciunt in tua magna die ut venias jubeas eos et faciat spem illi qui non habet spem. Ne sint Domi-

47. Op. gr. 3, 554.

48. Braun, Moses Berkepha, p. 143: "Wenn wir einige Stellen, die unter den Namen Ephraem herumgehen..."

49. Assemanus, Catalogus codicum manuscriptorum, Romae 1758; tom. 2, pp. 512-514.

nali Ecclesiae syriacae inserendus esset, nisi nobis
eae conclusionem asserendi causa copia textuum et docu-
mentorum, in quibus Aephrem explicitè contrarium dicit,
praetercunda esset. De sententia nostram manca quodam
modo atque inchoatam de hac doctrina Doctoris syri de-
mus, nunc ad illos textus examinandos transeamus.

Caput secundum.

Psychopannychia reicitur.

Sententiam enim, non minus expressam, ne dicemus
clarius inculcatam, quae illam supra expositam a se
ipsa certissime excluderet invenimus, quod eo mirum
est, praecise in illis locis sermonibusque, quibus
hypnopsychia asseritam monstravimus. Illi loci tam
clari et ad probandum firmi sunt, ut ipse Bickell qua-
si abstractione ab omnibus quae supra exposita facta
necessario cogeretur affirmare: "Firmissimum sane

habemus argumentum quo demonstrari potest, animas sancto-
torum corpore solutas ex Ephrem sententia et rationis
plenum usum habere et arctissime conjunctas cum Deo es-
se." 1)

Dantur loci ubi Sanctus Ephrem loquens de anima
separata a corpore nobis eam depingit ut colloquentem
nobiscum. Sed ut diximus non ex istis locis deducere
possumus quod ipsa gaudet suis facultatibus sicuti quan-
do erat cum proprio coniuncto, sed est sermo oratorius.
Ceteroquin aliquoties cadaver cum anima, quae id dere-
liguit, colloquens nobis ipse describit, sed nemo est,
quin videat hanc esse fictionem poeticam et oratoriam, ut
sua oracula vividius proferat. Plurimae vero partes ad-
stant, ubi ipse declarat animam quae dat vitam corpori,
id derelinquere, et mare igneum transgredientem ab ange-
lis portari, ne laedatur, et reponi ubi ardore incendii
attingi non potest et sic cum angelis habitare.

Claram est apud Nostrum ante omnia, verbum "somni"
et "evigilationis", si ad mortem refertur, non accipien-
dum est nisi metaphorice, ut hodie apud nos in usu est. 2)
Itaque hoc non dicitur nisi de corpore, uti patet e primo

1. Dickell, Carm. His in proleg. p. 24.

2. Ricciotti, Sanct Ephrem p. 178.

quietem, quod dilecta est ieiunatori et vigilantī. Re-
vere ita esset, si anima morte omni activitate privare-
tur? Ergo ex istis locis concludendum est pro Aephrem
animam morte liberari et coronari.

Alibi melius exponens mentem suam de hoc somno
ait: "Vivus es tu et loquens consopiti enim sunt et non
mortui qui in Christo moriantur". 6) Nam propediem tem-
pus fluet et sonus tubae non strepito sed ut indita a
Deo omnes mortui resurgent cum diluculo clucescerit. Mor-
tui vere sunt peccatores sic mortui, qui vitam divinam
emiserunt pro semper et in eorum damnatione trahent
corpus iterum assumptum ad cruciatum.

Anima in beatitudine gaudet, dum corpus in silentio
et putredine relinquitur. Quapropter anima relicto corpore
hic in terris migravit ad regionem lucundissimam. "Ecce
dilecti mei sub terra sunt cadavera et corpora sepulcorum
et in coelo sunt iusti. Ecce enim utrumque portat deposi-
ta hominum. Itaque terra et coelum clamant, si iusti prac-
mio suo resurrectionis fraudarentur." 7) Os iusti plenum

6. "In ipse morte sua Lazarus utrus erat voci illi,
quae eum excitavit. Si enim mortuus fuisset Domino suo
non potuisset pedire eum" Carn. His. 47, 12. "Ecce enim in
place illo typus latet fratres mei, Jonas enim vixit Deo
quamquam mortuus erat hominibus. Ita etiam nobis mortui
videntur defuncti quamquam vivunt Deo". Carn. His. 70, 16.

7. Op. sir. 3, 242, 291.

hilares agunt, et mensam nobis spiritalem opponunt, quum sint ipsi deliciis paradisi satiati; vinumque compunctionis nobis proponunt, qui ibi omni consolatione pleni sunt; et lumina accendunt, qui ipsi sua corda illuminant, et ad lucem inaccessibilem contendunt. Abstraxerunt enim a nobis sanctis, qui ipsi apud Dominum sancti sunt, et emigrarunt a nobis, qui bene sancteque ad Dominum projecti sunt. Reliquerant nos orphanos et ad propriam patriam abierunt. Reliquerant corruptionem, et ad immortalitatem concesserunt. Mundo occubuerunt et apud Christum exorti sunt. E terra exierunt et iam supernam Hierusalem inhabitabant... ad supernam beatitudinem pervenerunt... Caliginosam istius vitae umbram deseruerunt, et ad solem iustitiae rursus concurrunt... Festinaverunt, et ideo in patriam, supernumque thalamum intrarunt... jejunerunt et ideo iam exultantur." 10) Iustorum solus Dominus novit nativitatem, sed eorum mors canitur ab omnibus quia est dies quo Dominus eis praeparat gaudia et ducit eos ad saecula. 11) Qui inebriatus est sanguine Domini, Dominus inebriavit eum deliciis post mortem. 12)

10. Op. gr. 3, 260-261; Op. sir. 3, 234, 235, 239, 255, 336, 357.

11. Op. sir. 3, 228-229.

12. Op. sir. 3, 230.

Pueri gaudio speciali gaudent prae ceteris: iam canunt hosanna: At si euestio ponitur de pueris Aephrem asserit eos gaudere iam gaudio inperituro. Sicuti lilia deserti parvuli collocantur in horto deliciarum et sicuti margaritae crustantur (incruster) in corona sic parvuli in regno coelorum ubi incessanter canunt psalmos gloriae. Quis ergo non gaudebit cum videret parvulos ad tabernaculum adductos? Quis planget pro illis, qui liberati sunt ab insidiis peccati. Fac Domine ut cum eis nos quoque exultemus in illis Iocis. Gloria sit. Eo qui abstulit vitam a parvulis et fecit eos iam dignos Paradisi. Gloria sit illi qui rapit parvulos et collocavit eos in horto deliciarum, ubi nunc placide festa incessanter agunt. ¹³⁾ Propterea Beatus Doctor timet, ne eos defleret, quia innocentes sunt et iam ducti sunt ad coelestia. Ipse timet, ne flentes fletuque et luctu loca pacifica, altare Magni Regis deturbent et deinde rationem de hoc agere debeant. Sicque taceamus et uti repleti aures praedicamus concentibus (armonie) coelestis convivio ¹⁴⁾ agni ubi iam - cantatur hosanna. ¹⁵⁾ Alibi autem dixit hosanna

13. Op. str. 3, 292-300.

14. Carn. kis. 14, 25. Ubi in convivio ipse Aephrem vult esse sicut catulus sub mensa.

15. Op. str. 3, 293.

solummodo die resurrectionis cant¹⁶⁾, tanta vox est verae
jubilationis.

Ipsa habitatio Spiritus Sancti est planus et in-
chootio gloriae aeternae, seu visionis beatificae quae
habetur post mortem. Est Spiritus Sanctus, qui habitat
in nobis qui facit ut vincamus Calumniatorem et coronari
possimus. 17) Vita ipsa, quam accipimus iam a Spiri-
tu Sancto protrahitur in alio mundo non est eadem vita
quae culminatur visione beatifica. Habeturne visio bea-
tifica illico post mortem apud sanctum Aephrem? Bickell
affirmit 18). Praeter alia quae vidimus de anima quae
gaudet in regionibus lucis et pueri qui canunt hosanna
sanctus Aephrem, cum sermonem faciat de defuncto, haec
profert: "Quoniam longis jejuniis et inopi victu effrae-
nata vim corporis debilitare studuit (anima), precor
et inviolabile robur infunde ad perpetuam lucem ituro".
19) Quoniam vero quaestionem articulo sequente clarius in-
quiremus.

Unde est quod Hades seu Sheol desolatur, morte
Christi, quia animas ibi inclusas Christus secum tulit.

16. Op. cit. 3, 568.

17. Op. cit. 3, 232, 233.

18. "Adsent multa loca, quibus animas sanctorum statim
post mortem visione Dei beatifica frui et paradisum
habitatione docet." Bickell, Carm. Vis. in proleg. p. 26.

19) Op. cit. 3, 229, 237, 232.

Dum sancti gaudent, quia pervenerunt ad portum²⁰⁾
 et vitam sine finibus sunt adepti, Hades inaccessus
 desolatur. Et hic Aephra, postquam dogma de descensu²¹⁾
 Christi ad inferos professus est, nobis Haden morte
 Christi desolatum et evacuatam depingit.²²⁾ Antiqui
 prophetae uti Eila cumulaverunt ea gaudia quae reple-
 verunt habitaculo sua animis mortuorum sic ut etiam
 fecit ille agnus paschalis Aegypti, qui ei dederet omnes
 primogenitos filiorum Israel. Et novus Agnus occisus
 occidit et Haden²³⁾. "Timor et sollicitudo inter vivos
 sunt, pax et quies inter mortuos. Ecce vir interfectus
 tanquam captivator intravit Haden et ego, qui omnes ho-
 mines captivabam, per hunc filium captivitatis quem
 captivavi, Apua captivitate sum. Abduxit enim praedam
 meam et abivit ad paradysum."²⁴⁾ "Moysees vivos ad ha-
 den descendere fecit, Jesus autem resuscitavit et as-
 cendere fecit mortuos".²⁵⁾ "Jesus autem cogit ne ad re-

20. Op. gr. 3, 555.

21. Op. sir. 3, 511.

22. Op. sir. 3, 220-221, 303, 304, 313, 347.

23. Cora. His. 36, 12.

24. Cora. His. 38, 1, 41, 15.

25. Cora. His. 39, 4, 6.

stituendum omnia, quae comederam..., quia sepulcra mortuis vacua fecit et implevit regiones superiores."

26)

Post mortem fit iudicium particulare:²⁷⁾ Hec loci desiderantur, quibus Sanctus Aephrem nitam coram tribunale Altissimi post mortem illico depingit. Sic mortuus apparet venters a longinquo et comparens solum coram Rege Sempiterno - hac in re iudicium particulare repraesentari videtur, nam totus apparatus, qui descriptionem iudicii universalis semper comitari solet, deest. "Gratia extendebit alas suas super te ut vetet iudicium a te, cum in conspectu Majestatis suae introeris ad examen subeundum." ²⁸⁾ "Directoria mihi prope imminet sententia: vitae meae spatia contracta, finita sunt: ante provisum vaticum Rex viam intrare iubet. Misericors est, facili de suo supplebit, quod tibi deesse putas, quas habes annas, in mille decem tibi auctas repraesentabit." ²⁹⁾

26. *Carm.* 418. 39, 9, 18.

27. "A cette eschatologie retardataire - sic putet Rivière! - notre auteur associe une notion assez nette du jugement particulier... Cependant pour St. Ephrem c'est le jugement dernier qui demeure le principal... Les descriptions qu'il en donne sont d'un réalisme très accusé et visent surtout au pathétique." *DTC.* 8, 2, col. 1781-1782.

28. *Op. str.* 3, 316.

29. *Op. str.* 3, 324.

chiam reicere edoctam a suo coetaneo Aphraate. Sicque monstrabitur etiam denuo animae facultatibus suis gaudere non obstante separatione a socio corpore. Nam sicut vidimus animam capacem esse gaudendi deliciis regionum supernarum suis propriis facultatibus, aperiendique librum conscientiae coram Iudice supremo ad subeundam sententiam, sic videmus nunc eam capacem purgationis esse et praesertim intercedendi pro vivis, cognoscendi eorum necessitates auresque praehendi eorum precibus, et ut instrumento Christi, benefaciendi vivis.³³⁾ Quamobrem animae gaudent maxima activitate explicanda post mortem, indeque vivae revera sunt et loquentes.

Animae illae quae coram Iudice inventae sunt parum paratae, guta egressae de hoc mundo maculatae, et illae

33. Lamy loquens de Recrosimis sancti Aephrem haec profert: "In hisce cantibus quatuor sunt memoratundigni: 1. Rituum exequiarum quem in more habet Ecclesia vetustissimum esse. 2. Defunctorum animas via a corporeis vinculis dissolutas statim ad iudicium accedere. 3. Merandem, quae non lethali quidem, sed levi culpa datentae ab hoc saeculo exigrant, expiationem in igne purgatorio fieri, cujus atrocitas sacrificiis, precibus, piisque fidelium operibus insinuitur. 4. Denum sanctorum animas ad ceteram felicitatem atque angelorum concertium ante extremum iudicii diem vocari, quae ultima veritas extra omnem controversiam ponitur..."
Lamy, op. cit., tom. 1, pp. XII-XIII.

potius quae propter ignorantiam peccaverunt, - sic sanctus Aephrem - per benevolam dispositionem divinam usque ad ultimam quadrantem solvunt et tunc denique in illam infimam regionem ingredi possunt, quae est circa Paradisum ³⁴⁾ et gaudere delictis proportionatis virtutibus et operibus earum. Videntur haec animae nunquam esseque posse visionem beatificam. Sed satis est pro eis ut liberentur ab inferno. "Sed audaci ingenio meo haec commemorando indulsi satis; fortasse non deerit, qui delictis addere audeat, benigne Dei dispositione provisum iri, ut indocti ac rudes, qui ex insipientia legem violarent, culpaque taxatos poenas penderant, per loca Paradiso adjacentia distribuerentur, alimenta statui suo convenientia inde petitari. Haec tamen si existit regio alio Paradisi, perinde ac si non existeret, minime attenditur, audentissime tamen appetitur a nocentibus in infima Gehennae loco relegatis, ejus certe prospectus ipsis exaggerat poenam, dum rivos per subjecte Paradisi prata salientes intuentur, indeque micat cor hausto istius humore sitim sedare cupiens..." ³⁵⁾

34. Op. cit. 3, 555, necnon ^{Mr}Jarvis! De probatione Purgatorii p. 799 ubi alios textus offert.

35. Op. cit. 3, 565.

De loco Purgatorii ³⁶⁾: locus autem, ubi purgatio a peccatis fit, inter coelum et infernum situs est. "Beatum ipse mecum dicebam reum, siquidem ad confinia Paradisi delatus in Patroam incidere, qui in ejus pomperio humile tectum, et parum victum ei ecclesiamque conditione transigeret, quum talia cogitantem percussit actus, ne quid perperam agerem dubitando, num vita functos medius inter Paradisum et ignem locus exciperet, eoque detenti carcere punirentur sotes? Hic erat hoc in re scrupulus, quem audio talia monentem, qui tu acutissimum illum supremum rerum Dominum laudas, qui donorum suorum profluentem ex toto nunquam intercidit, quominus etiam ad peccatorem excurreret ejusque tigent nubes utilibus labribus agros? Quidni ergo tanta bonitas illum ignem pio humore perfundat, ejusque acerbitatem suo rore refrigeret." ³⁷⁾ Aephrem, postquam et de stultitia hominum, qui mundum sequuntur, locutus est et de brevi tempore vitae, quo nos a termitatem lucramus aut amittimus, in Porcenesi 24 ad sermonem de alio mundo post mortem pervenit et dicit sapientes solummodo et perfectos ibi vero gaudere, gaudere.

36. Cf. Ricciotti, Sant Efrem siro, p. 223-225.

37. Op. sir. 3, 595.

iustos autem — animas purgandas opinemur — et peccatores pati, quamquam ¹clon²ti ex ³contextu ⁴inacqualiter ⁵apparet. Hoc quidem docet mentem Beati Aephrem, quoque ergo partem Ecclesiae syriacae cum illo, concordare fere — ne dicamus perfecte — cum intelligentia dogmatis Purgatorii actuali. Acies ingenti doctoris syri saltem hoc adversus potentis traditionis obscuritates percipiebat. "Nemo est ibi, qui non dolore afficiatur, nisi solus ille gradus sapientium et perfectorum, insipientes vero, qui ad nobilissimam sanctissimam serio respicientes nec peccandi consuetudinem deseruerunt, nec culpa poenitentia expiantur, et iusti, qui ab recto salutis tramite defecerunt, quum viderint immortales ac praecclarissimas triumphantium coronas, et eorum beatitudinem, qui pro Christo fortiter laborarunt: anteaquam vitam execrabuntur, et conspiciunt quam praecclare sit servitus Deo praestita, et quam bonus etiam et suavis sit Dominus adorantibus se." 38)

Oratio pro defuncto: Haec ergo est doctrina Beati Aephrem de Purgatorio, quae tam incerta eis temporibus in doctrina Patrum invenitur. Alia valida argumentum nobis offerunt etiam orationes, quas pro mortuis fundere

debemus, qui adiuventur, ut ad sedem gloriae perveniant. Ipsi enim actionibus suis porro mereri non possunt, ut iam explicatum est; qua de causa mortui, quia nondum sunt iudicati, ipsi nostras preces expectant, ut aliquoties apparet. — quod recideramus in psychopannychiam —. Hic dogma de Purgatorio latet; loca autem obscuriora ^{non} desunt, in quibus mortuus, quamquam in possessionem lucis iam pervenit, nihilominus preces nostras quaerit in locum orandi pro nobis. Hoc tamen explicatur, quia mortuus nondum pervenit in possessionem gloriae perfectae, quae solummodo habebitur post iudicium generale et probationem ignis. 39) "En videtis abscessum e corpore nostro membrum, atque a turbido ac turbulento domicilio ad tranquillam lucis aeternae statio-

39. "Vere erunt timor et perturbatio et pavor et tremor maris flammarum. Quis hoc mare videbit et non contremescet? Apostolus in spiritu olim hunc transitum vidit et elevavit vocem dicens: "Omnia ignis probebit" 1 Cor. 3, 13. Timebunt cum sancti, illo commovebuntur igniti spiritus, angeli et homines in commotione et tremore erunt. Si autem mare flammarum iustis metum incutiat, peccatores et facientes iniquitatem quomodo ad illud accedent? In aquis maris timuit Simon, in igne quis non timebit? Sicut angeli terribiles qui cogunt mundum transire, introducunt homines per turmas in medium flammarum..."
Lamy, Sermo de magis., tom. 2, col. 422, Cf. etiam Op. gr. 3, 149, 553...

nam translatus nostrum est, qui recte sapiens, orare Deum, ut cui decessum imperavit, mitem eidem et misericordiam se praebeat." 40) "Ecclesiae convenere propinque, dictis amicis solatunae lugentis dolorem. Non te, soror, angat optimi parentis excessus, sua illum comitantur praesidia, quae sunt precum vestrarum suffragia." 41) Ex ea re firmæ fides, quam diversae ecclesiae precibus pro mortuis habebant, manifesta fit. Quapropter Aepherem exclamat: "Pro laorimis inutilibus super sepulcro, effundite potius eas in ecclesiis in precatione. Per has enim mortui et vivi utilitatem percipiunt. Nolite autem flere fletu quo contristantur mortui et vivi." 42)

Summa precum pro mortuis oblatio Eucharistica est:
 Aliquoties preces requirunt ad invicem, coetus a mortuo et e contrario. 43) Et primum locum inter preces pro mortuis faciendus tenet oblatio Eucharistica. Eam appetit Beatus Aepherem pro trigesimo suae mortis, uti illa

40. Op. str. 3, 247. Cf. Op. str. 2, 556 ubi pro Dardesane quaerit preces "qui cum prisco gentium errore decessit Dominum in ore, Daemonum legionem in corde ferens". Ibi mentitur etiam oblationem Machabaeorum.

41. Op. str. 3, 235.

42. Carn. His. 62, 31-32.

43. Op. str. 3, 236-237.

Potentia intercessionis sanctorum et martirum
demonstrat eam opere animas a corpore separatam
rationem servare. Sanctum argumentum denique, quo hyp-
 nopsychia de medio tollitur et fortiter affirmatur
 animam defuncti iam prope Deum esse, illud est, quo
 virtus sanctorum ostenditur. Benedictus Dominus magni-
 ficat memoriam sanctorum suorum ⁴⁸⁾, dum obdormiunt
 et collocat eos sicut margaritas in corona Christi ⁴⁹⁾,
 ubi fiunt potentes et benefactores humanitatis nostrae,
 nam amici Christi sunt. ⁵⁰⁾ Praesertim ossa martyro-
 rum habent vim intercessionis maioris omnium: "Inter-
 cessores enim mei boni sunt et audaces, disertii et
 multi, possent in iudiciis placere iudicem et sal-
 vare debitorem. Admiramur eos, fratres mei, nam silen-
 tium est arma eorum. Silentio persuadent ei, qui silen-
 tes exaudiri. Silentium discretam precatio est ei, qui
 omnia scit. Exiguo pretio emuntur intercessores mei
 et valde molestantur fletu corrumpuntur a me, lacri-
 mis emuntur a me, quas effudi super sepulchra eorum.
 Curramus ad sepulchra eorum, ut salvemur per mortem

48. Op. sir. 3, 251.

49. Op. sir. 3, 234.

50. Op. sir. 3, 573.

eorum. Ossa enim Elisei testimonium praebent ossibus eorum, cum vitam dederint, quae tinerat in eis. Mors timuit et dedit et honorare coepit in hade ossa justorum, ut reprehenderet impios, qui nolent agnoscere resurrectionem, quam ipse Hades praesentit?

51) "Moyses vidit enim populum per idola sua creatori suo mortuum esse; itaque portavit ossa mortua ut fierent pro vivis turibulum expiationis et intercessio reconciliationis... Ossibus sancti accusavit fornicatores... Moyses reliquit vivos et occurrit ad mortuos... Ossa Elisei spem seminauerunt in hade. Potentia occulta in ossibus consolata est mortuos... Mortui auxilium tulerunt vivis, sepulti sepultoribus, jacentes ambulantes, tacentes loquentibus. Quis vidit rem tam stupendam in hade quod occisus occisorem suum in sepulcro incolumen servavit? Quanto magis autem salvabunt fratres nostros illos, qui propter Christum occisi sunt." 52) Certo si ossa inania tam mirabilia patrant. hoc est in virtute illius animae quae vivificabat ea et adhuc magis vivificat contactu Dei qui instrumentis ejus separato virtute sua mirifice conjungit et petrat miracula. Hoc tamen est quia anima vivit, agit, et

51. Carn. Nis. 43, 10-12; 14, 25.

52. Carn. Nis. 43, 1, 4, 7-8; cf. etiam Op. sir. 3, 227.

semper gaudet; iam ante resurrectionem visione Christi, quamvis coniunctionem corpori desideret.

Caput tertium.

DE ELEMENTIS AEPHREM.

Sententiae contrariae conciliantur: Dixeram ergo explanationum in *parado* sumus textum, quae, ut in aperto est, inter se pugnant, sed quod est manifestum illustrem illum Doctorem contradictiones huius nodi admittere non posse, altera superare alteram vel utraque sese accomodare debebat. Itaque apud Doctorem ipsum realiter invenimus viam mediam, quae etsi omnia non explicat, tamen multum claritate implicato problemati affert atque litem componit saltem quoad substantialia. Quae via media e comparatione, quae scilicet, erupit, argumentis contrariis Beati Aephrem supra expo-

sitis. Quae de causa loci iam memorati, ne taedio afficiatur repetitionibus benevolus lector, supponemus et perstringemus studium nostrum ad illa, quae doctrinam syri - et sic erat in mente ipsius - harmonice componunt.

Praevalent tamen loci pro dogma catholico: Loci vero ubi Aephrem asserit animas illico post mortem iudicari et ideo sive ad coelum sive ad infernum deferri ab angelis bonis aut malis qui secum viam venerunt ut sese eas disputarent, numero valde superant alios errores ita ut necesse sit explicare istos per illos et obscuriores per clariores. Cautè vero, nam ut vidimus, Aephrem in sermone 8 de Paradiso quaestionem explicitè est aggressus eaque psychopannycè solvit. Itaque explicationes postea datae circa mentem Doctoris syri et quae praefatam assertionem fere ex integro præstermittant, mentem eius maneam exponunt.

De momento apologetico resurrectionis: Aephrem, sicut ceteri patres syriaci, profunde contemplatione permagni diei implicitus tenetur, quo omnes homines retributionem accipiant. Tunc sizanìa separatur a tritico et pisces boni a malis; agni separantur ab haedis et omnes operarii vigiliae sero laborum suorum mercedem accipiant secundum quod offeret in corporibus suis.

"Deo pro nobis melius aliquid providente, ut non sine nobis consummarentur." ¹⁾ Ille est magnus dies in quo ossa nostra arida pellim et carnem induent sicut vaticinatus est Ezechiel. Quapropter Aephrem illum diem summo opere extollit siue ratione propriae expectationis, siue ratione apologetica, ut dogma resurrectionis tunc valde impugnatum, et supra dictum est, defenderet. Ipse non negat iudicium particulare paulo post mortem, immo hoc explicitè asserit; sed innixus Sacra Scriptura, traditione Patrum, propriaque inclinatione ipse extollit novissimum diem. In quo totus homo indicatur de omnibus actionibus suis eorumque consecantibus per saecula, coram humanitate, corpore mystico Jesu Christi; cuius corporis membrum est ipse homo.

Corpus commendatur terrae anima in coelo gaudet etiam visione beatifica augmens remissionis gradus:
 Separatio revera iustorum a damnatis iam advenit et imperfecte quia corpora omnia simul torcent sub terra; iniquus cum sua iniquitate et iustus cum sua probitate sepulti sunt. Et anima, etsi iam gaudet in coelesti thalamo, tamen adhuc est "in via" ad aeternitatem inamovibilem versa. Ita ut aliquomodo revera una sit via

1. Heb. 11, 40, 2.

a natiuitate usque ad resurrectionem.²⁾ Sed quauis anima iusti adhuc sit "in via", tamen delictis iam afficitur et visione beatifica gaudet.— Non desunt loci quibus fautores theoriae visionis solummodo humanitatis Christi usque ad resurrectionem, possent uti ut in loco, quem nunc citabimus, ubi Aephrem desiderat videre vultum Christi at per hoc certo intendit personam Christi humano-divinam. ³⁾ An Deus qui omnia quasi concessit iam iusto non praecheret senetipsum desideratissimum super omnia? "Cunctis mortalibus tritem ecce viam ingredior liturus in regionem vltorum, in qua iustis praemia pro meritis reddentur, ubi te quoque Pater tuorum laborum mercedes manent; te pie genitor supplices oramus, ut nobis in eo termino constitutis, ubi de salute dicendum erit, tritum sub precum tuarum alas perfugium exhibeas. Ita Pater iustis tui similibus definitum ac certum esse locum credimus, ubi perpetuis plenisque gaudiis beatam vitam decunt nullo malorum interuentu perturbata, ubi metu solutus animus ab eventu non pendet, unde nullus reflantis fortunae in-

2. *Carm. His. 73, 4.*

3. Adde quod nunc anima videt Christum, at solummodo supremo die videbit Altissimum super thronum.

quo exurgit cognitionem sensibilem ratiocinationem
et ipsam intellectionem uti elaboratam a phantasmati-
bus. Quae omnia anima naturaliter habet. Et sine phan-
tasmatibus cognitio animae naturalis non est. Quapropter
ipsa adhuc separata sollicitudine quadam laborat
cogitando ad socium derelictum sub terra et ad unionem
cum ipso pondere naturae anhelat. Coelum et terra cla-
marent si resurrectio non esset.

Consequenter Paradisus dividitur in tres partes:

Unde est quod pro Aephrem usque ad diem iudicii anima
manea servatur in lateribus immediatis montis sancti
Dei seu Paradisi qui elevatur super omnes montes ⁷⁾,
ubi beati vero beatitudine coelesti expectant eorum
corpora et porta Eden tandem aperietur et possint in-
gredi canentes Hosanna. Usque ad illum diem ianua Eden
manebit clausa. En quomodo explicaretur cur isti quæ
iam gaudent preces nostras quaerant. Ut Deus acceleret
hunc diem! Intus Eden adhuc clausus in throno elevato
sedet Altissimus. "Adamo namque haud sollicitam Paradi-
si custodiam agente, lumen fraudulentissimum praedo in-
travit, pomisque eius loci, quae alloquin homines cur-

6. Op. gr. 3, 333.

7. Op. sir. 3, 563.

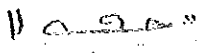
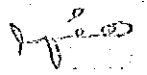
sin surripuissent, minime curatis, ipsum pomarii custodem, atque colonum rapuit perditque, quem Dominus noster ad quaerendum egressus in Inferos descendit, repertumque inde eduxit, admisitque in Paradisum, hoc est, in mansiones optatissimas quae in ejus pomario (*saepibus* ~~et ceteris~~) occurrunt, ubi justorum animae consistunt, et amica sua corpora expectant, ut quum aditus sibi in Paradisum patefiat, suis conjunctas corporibus clament; Hosanna benedictus qui Adamum ex inferis eduxit, et in Paradisum una cum pluribus intromisit." 8) Sicque animae extra et intra Paradisum sunt et expectant. 9) At nihil aliud vult Ephrem nisi animas corpore solutas, seu nuncas, nondum ad summam beatitudinem in editissima paradisi parte perfruendam accedere, sed in inferiore eius parte quam "saepem" nominat, usque ad resurrectionem manere. 10) Tamen etiam post resurrectionem illi qui in pietate et

3. Op. sir. 3, 588.

9. "In hisce hymnis (de Paradiso) S. Doctor poetice, veris sub imaginibus, ad populi captum paradisum Eden describit, ita ut simul de coelesti paradiso egat ... Nec hymnis necrosimis contradicit, quando hic affirmat animas fidelium Paradisi delictis non frustras ante judicium; nam mens ejus est, perfecta tantum beatitudinis plenitudinae, cujus etiam consors ac particeps fit corpus, beatas nunc animas carere." Lamy, Sancti Ephrem syri Hymni, tom. 1, p. 81.

10. Braun, Moses Bar Kephah, p. 152.

virtutibus non satis fortes fuerant, in hac inferiore regione remanent, itaque etiam Aephrem ipse pro humilitate sua hanc sibi solam exoptat quatenus et ibi sitibundus vultus Christi potest satteri silentio et ipse exoptavit.¹¹⁾ Habent ergo beatitudinem substantialem, sed non plenam.

Aephrem enim dividit Paradisum¹²⁾ in tres partes, summam seu altitudinem, mediam, et ultimam humilissimam quam nominat marginem " " aut "saepem" " ": "Age vero summus ille Artifex uti Paradiso, quae ejus loci dignitas exigebat, ornamenta dedit, sic eorundem copiam et qualitatem distinxit... Infimos conditionis infimae habitatoribus concessit, medios mediae, supremos supremis. Quum ergo justi Paradisi instituti haeredes ad percipiendam suam singuli hereditatem convenerint, magnus ille Juxta unicuique propriis competentem meritis locum attribuet, intra quem se quisque continere debet. Incolarum multitudini et varietati recipiendae graduum amplitudo et distributio statuta est. Pavimentum Poenitentibus relictum est, re-

11. Bickell, *Carm. Nis. in proleg.* p. 27.

12. Etiam eo loco influxus judaicus videndus est, cf. J. Bonsirven, *Les idées juives au temps de H. S.*, Paris 1934, p. 140.

diam regionem habent Innocentes, et quae huic proximè superminet Triumphatores, supremam Divinitatis thronos obtinet. Ipsam hunc ordinem in Noëtica arca servatam fuisse inde colliges, quod hoc animalia per infimos Aeae thalamos distribuit, volucres per medios, ipse quasi Deus supremos sibi reservabit." 13)

Hæc divisio cæliorum ex iudaica origine quoque promanet.

Plena visio beatifice conceditur solum post resurrectionem: Si totam istam questionem apud Aephrem ad synthésin reducere velimus, credam inopportuna non esse verba offerre Joannis XXII vigiliæ mortis suæ, 4 dec. 1534, cum sententiam suam privatam intendere retractare aut mitigare: "Confitemur et credimus quod animæ a corporibus exiit et plene purgatæ sunt in coelum, in regno coelorum in paradiso cum Jesu Christo in comitate angelorum et quod ipsæ vident essentiam divinam facie ad faciem et clare 'placitum feret status et conditio animæ sejunctæ'." 14) Quid intendat Joannes XXII cum ista ultima clausula hic nostra non interest. Certum est vero Aephrem totam expositionem

13. Op. cit. 3, 567-568, 572-573.

14. Hollat G., Jean XXII, in DTC 8, 1 cc. 633-641.

nem in sermone VIII de Paradiso datam illis verbis
 subintellexisse. Solummodo momento resurrectionis
 erit vera et totalis retributio totius coniuncti
 et suppositi, nam qui simul certaverint simul et co-
 ronabuntur. Tunc homo praemiabitur praemio illo quod
 est vita aeterna, perfecta, plena et consummata pos-
 sessio eiusdem. Quaestio post mortem ergo non ponitur
 de visione beatifica in qualicumque gradu quod Aephraem
 aperte concedit, sed de iubilatione illius visionis
 in tota sua plenitudine et cum omnibus effectibus beati-
 tudinis redundantibus in corpore. Haec quidem concedi-
 tur solum clangori tubae et post iudicium igni, qui an-
 te Iudicem curabit ad probandam omnem creaturam.. Bea-
 ter natura humana, corpus et anima, fitque homo sicut
 angelus capax assequendi Veritatem et Bonitatem cum
 suis facultatibus plene, et capax sese pascendi deli-
 ciis coelestibus sensibus suis in splendore ac uberta-
 te domus Dei sedentis in maiestate sua super thronum.
 Habitantes infimam et mediam partem Paradisi introeant
 tandem in Eden seu in supremam partem, in sedem gloriae,
 splendoris et maiestatis sanctissimae Trinitatis quae
 revelabitur novissimo die. Si excipimus ergo, forsitin
 quandam notam imperfectionis in visione beatifica illi-
 co post mortem - ex defectu subiecti, quod manum est,

et forsā etiam e defectu obiecti, nam loquitur
semper de visione Christi seu divinitate velata huma-
nitate. - invenimus Doctorem syrum plene concordare
cum doctrina catholica. Addimus ad complementum expo-
sitionis sententiam eorum ¹⁵⁾ qui vident in illis
locis obscurioribus questionem esse solummodo de cor-
poribus, quoniam Ephrem loquitur de homine in gene-
re - hoc praesertim videtur insinuare Doctorem nostrum
- seu quod sermo sit solum de corporibus - in Carmine
Hisib. 73, 4 ut supra docuimus. Sed perspicuum est omnem
locū ad hanc explicationem detorqueri non posse.

De loco obscuro CSV 95: E supra expositis iam pa-
tet revocare discrimen dari inter infernam partem Paradiesi
ubi animae separatae iam habitant et supremam partem
seu Eden, sedem Dei Patris, quam animae fortiter appe-
tunt. Alii tamen aliter putant ¹⁶⁾, et concedimus re-
vera textus aliquando obscuros esse, ita ut non nisi fa-
cile discriminantur Paradisus et Eden. Sed obscuriores
locos per clariores explicabimus. Quid tamen putandum

15. Bickell, Carm. His. 73, 4 nota. 1. Cf. etiam Ricciotti,
Sant'Efrem p. 130.

16. "Il est difficile toutefois de déterminer exacte-
ment ce qui différencie ce séjour paradisiaque du ciel
de l'éternelle gloire". Bernard, Ciel in DTC. 2, col. 2. 491.
Cf. etiam Braun, Moses Bar Kephā p. 152.

est de loco in Codice 95 ¹⁷⁾, ubi clare videtur Aephrem enuntiare hypnopsychiam? Estne authenticus aut genuinus? Nobis apodictice non patet. Hoc tamen videtur insinuare excellentissimus Patriarcha syrorum Jarwé si hunc locum vel alium valde similem citat.¹⁸⁾ Tota difficultas stat in verbo *Sheol* " *Uaa* " ¹⁹⁾. In genere vero ista vox, sicut iam apud Hebraeos, significat: profunditatem quandam in terra. Et in ipsa profunditate quinque loca specificè distinguuntur eodem voce. 1. quidem indicat Gehennam perditorum quod probatur e texto syriaco parabolaë epulonis, qui sepultus esse dicitur in *sheol* (*Uaa* *šakl*). 2. indicat Limbū infantium non baptizatorum. 3. indicat Purgatorium et ad hoc citatur Aephrem dicens: "Benedicta imbris ultae quae descendit et aspersit resurrectione dormientibus in *sheol*". 4. indicat Limbū Prophetarum et Patriacharum Veteris Testamenti. 5. indicat seoul-erum uti saepe invenitur apud S. Aephrem et sicut can-

17. Cf. pag. 73-74

18. Michael Jarwé: De probatione dogmatis Purgatorii in *Al-Machriq*, Beyrouth 1924, tom. 22, p. 904.

19. In Mesopotamia adhuc in usu communi est vox "*Sheol*" quae indicat locum desertum sterilem et saxosum.

tur in syrorum officiis Jacobitarum vespere sabbati.
 "Sicut pluvia non derelinquit semen in terra quin et-
 cum vivificet sicque Christus non derelinquit mortuum
 in sepulcro (*Psalm.*) quin et eum resuscitet." Si
 textum Codicis applicetur solummodo corpori, tunc in
 eo Sheol stat pro sepulcro. At praecisius asseritur
 quod ibi Sheol stat pro Purgatorio, ut elucescit etiam
 e comparatione facta cum loco citato in praefata accep-
 tione. Sed quomodo affirmaret Aephrem ibi eos esse, qui
 spem non habeant! Nonne Purgatorium differt praecise
 ab inferno, quia in isto locus spei non datur? In Pur-
 gatorio revera omnes spem habent et spectant resurrec-
 tionem ut factum certum, sed quia hoc factum nimis dif-
 fertur et ardentissime desideratur, fit ut quaedam ani-
 ma impatiens quodammodo desperet, nisi, ut veri simile
 est, hic poetice locutio exercetur. En ergo cur indi-
 geant rore divina ita ut etiam mitigetur ardor igneus
 Purgatorii sicut iam sese expresserat in sermone 1o
 de Paradiso Eden: "Bonitas (Dai) illum ignem pio humo-
 re perfundit eiusque acerbicatem suo rore refrigit." 20)
 Quapropter omnis contextus quadrat pro Purgatorio.

Conditio temporum et traditionis: Si consideramus etiam aetatem illam initio quarti saeculi quae adhuc laborabat magna incertitudine verborum, et familiaritatem sermonis praesertim cum conciones haberentur ad populum, si consideramus etiam fidem (croyance) illius populi syriaci quem Aephrem alioquebatur et Patres syri, a quibus et ipse Aephrem dependebat, nullatenus mireremur quod adsit aliqua obscuritas in eius doctrina, sed potius de contrario deberemur mirari. Nonne et Ambrosius et Augustinus et Chrysostomus ut de aliis sileamus, qui in conditionibus propitioribus versabantur ²¹⁾ aliquoties eadem docent? Itaque parum et male fundatam iudicamus assertionem Rivière. ²²⁾ Aephrem coram traditi-

21. Ambrosius P.L. 14 De Bono mortis cap. 10 n. 46, 47, col. 588, 589. "Denique et scriptura habitula illa animarum promptuaria nuncupavit (4 Esd. 7, 32):...eo quod iusti qui praecesserunt videantur, usque ad diem iudicii per plurimum scilicet temporis, debita sibi remuneratione fraudari, mirabiliter aut coronae esse similes illum iudicii diem, in quo sicut non novissimorum tarditas, sic non priorum velocitas (4 Esd. 5, 42) Coronae enim dies expectatus ab omnibus... Ergo dum expectatur plenitudo temporis expectant omnes remunerationem debitam..." Cf. etiam ibid. cap. 11 n. 48 col. 589. et in Lib. 2 De Cain et Abel cap. 2 n. 9 col. 363 "Solvitur corpore et anima, et post finem vitae huius adhuc tamen futuri iudicii ambiguo suspenditur."

Augustinus P.L. Enarrat. in Psal. 43 n. 5 col. 485: Etenim illa visio facie ad faciem, liberatis in resurrectione servatur... Tunc enim nobis servatur visio illa facie ad faciem, de qua et Joa. dicit: Dilectissimi... 1 Joa. 3, 2... Nisi ergo patres nostri non te viderunt facie ad

one tunc fortiter vigente reactionem fecit sub influxu Sacrae Scripturae suamque sententiam elaboravit,²³⁾ forsitan etiam sub influxu eiusdem scriptoris syri antecedentis, nam Aphraates nobis dixit reperiri, qui aliter putent.- Ipse Ephrem ergo expolivit hoc dogma indicans, quoniam esset via

Proh dolor! Ecclesia syriaca mox scindebatur haereticis et a veritate declinans ex exemplo et via a tanto magistro indicata fructum non percepit! Sed sese vertit ad sermonem 8 de Paradiso quem ampliavit atque illustravit, non respiciens nisi verba, minime attendens ad mentem auctoris.

faciem sec. quod tu es, etiamsi ista visio servetur in resurrectione..." col.361 "dies iudicii erit retributio iustorum et iniustorum... Post ultem istam parvam nondum eris ubi erunt sancti..." col.412 "in finem saeculi... accepturi sumus (seu omnes homines) salutem sempiternam". Chrysostomus PG.63 Hom.28 in epist.ad Hebr.n.1: "Iusti V.T. necdum receperunt mercedem." "Intelligite itaque qualem et quantam est Abraham sedere, et Apostolorum Paulum expectans quando perficiatur ut possint tunc mercedem recipere". Et Deus comparatur Patri familias qui non sedit ad mensam nisi omnes filii adsint. "Praevenerunt nos in certaminibus, sed non in coronis." - PG.61 Hom.39 n.3: "Si enim non resurgit corpus, incoronata manet anima extra illam beatitudinem quae est in coelis, si autem hoc ita se habet, tunc nihil omnino consequemur, si tunc nihil consequemur, in praesenti sunt remunerationis".

22. "Beaucoup moins arriéré (d'Aphraates) Ephrem est loin d'être encore au niveau des progrès obtenus de son temps... C'est la conception archaïsante du IIe siècle qui dure encore chez lui... A cette eschatologie retardataire!" Riv-

reliqua notae 22:

bre, ~~syndetologie~~, in *OTC*, 3^a col. 1781.
~~Jugement~~

23. "Come già ho accennato in precedenza, io credo che in questo punto ci troviamo davanti ad una rielaborazione personale di S. Efrem della dottrina del letargo spirituale. Egli cioè la trova predominante nelle chiese siriane, ma basandosi sull'altro fondamento della sua teologia che fu lo studio diretto della scrittura - la ritenne insostenibile; ne modificò quindi il concetto, conservando parte della terminologia: fu perciò naturale che in questo lavoro di revisione non tutto fosse chiaro e refinito. Senza dubbio però la sostanza della sua concezione sullo stato delle anime staccate dal corpo non si oppone più. - come si oppone S. Afrate - a ciò che fu poi la dottrina ufficialmente ortodossa, bensì si accorda agevolmente con la sostanza di questa."

Ricciotti, Sant'Efrem, pp. 177-178 n. 1.

P A R S T E R T I A .

DOCTRINA PSYCHOPNEUMATICAE PENE SCRIPTORES SYROS
QUI FLORUERUNT POST S. AEPHREM.

Prænotanda: Post S. Aephrem incipiant in Oriente haereses magnae, quibus Ecclesia syriaca scinditur. Sunt, qui non obstantibus omnibus difficultatibus Ecclesiae catholicae fideles remanserint, alii quidem et etiam pars maior revera nestorianismum vel jacobinismum amplexi sunt. At omnes saltim intendunt sequi, si etiam de facto non sequantur Magistram praedilectam et Doctorem communem Beatum Aephrem. Pars catholicorum exinde in litteratura et quidem ad materiam nostram quod attinet revera exigua est. Cum et potius nos refugia in speluncis et montibus propter vexationes debuerant quaerere. Illustrem inter illos tamen habemus Isaacum Magnum.

Caput primum.

SCRIPTOR CATHOLICUS:

ISAAC MAGNUS.

Sententiae psychopannychiae Rabbula fuisse videtur, quemquam de purgatorio catholice sensit. Cuius vero solummodo mentionem facimus, cum opera eius attingere minime possumus.¹⁾

Pro catholicitate Isaaci Magni²⁾ adstamus ad in-

1. "Dans ces mêmes hymnes Rabboula glorifie le courage des martyrs, parle des âmes des défunts qui attendent des prières et la résurrection... On possède encore de lui un discours inédit sur les aumônes offertes pour soulager les âmes des défunts, et par conséquent on y trouve une preuve en faveur du Dogme du Purgatoire. Il y prône la célébration des fêtes à propos de la commémoration des morts. Cf. Ev. Assenani: Cat. Cod. ass. Bib. Palat. Medie. p. 107. — Sau: Les canons et résolutions de Rabboula, dans Ancienne littérature syriaque fasc. 2, Paris 1906".

2. Baumstark, 63/6. Chabot, 33-34. Duval, 337-338. Wright, 51-54, etiam Catalogue tom. 2, p. 603. — B.O. I, 1, p. 208.

dicium competentium, quia eius orthodoxia valde discussa fuit; praesertim quia in confusionem venerat cum aliis Isaacis.³⁾ Sed quod magis nostra interest et ad nos refert: de ipso habemus textum, ut videtur magni momenti, qui etiam propter perspicuitatem uti chartam magnam psychopannychiae afferri potest. Valde dolendum est, quod exemplar syriacum Romae a nobis reperiri non poterat. Accepimus illum textum, qui e codice Londinensi a clarissimo et peritissimo Oscar Braun in linguam germanicam versus est. Interpres nos monet se ipsum, etsi ille textus Isaacus Magno Antiocheno attribuitur, propter nonnullos locos et alia indicia valde de hoc dubitare. Revera quia critica textuum Isaaci nondum facta est, explicatur etiam, cur Petit⁴⁾ Homelias exaratas a P. Bedjan sub nomine Isaaci Antiocheni in dubium vocaverit. Textus qui est dialogus inter Magistram et Alumnum sic sonat: ⁵⁾

209. Lamy, S. Ephraemi Syri Hymni... 4, p. 362. Bedjan, Homelias S. Isaaci... in "Avant Propos" in DTC. 8, p. 1, c. 9.

3. V.g. in DTC in loco cit.

4. Ibidem.

5. "Schüler: Wie sind die Seelen der Gerechten und der Gottlosen, nachdem sie den Leib verlassen? - Lehrer: Wie Kinder im Mutterleibe sind sie. - Schüler: Haben die Seelen der Gerechten Erziehung über ihre guten,

Alumnus: Quomodo inveniuntur iustorum et impiorum animae, postquam e corporibus egressae sunt?

Magister: Sicut infans in utero matris.

Alumnus: Habentne animae iustorum delectationem aliquam ex operibus bonis vel animae impiorum tormentum e pravis operibus?

Magister: Neque iustorum animae habent ullam delectationem ex operibus bonis neque animae impiorum ullum tormentum e pravis operibus, nam et corpus et anima, continuo ibi sunt separatae, amittunt sensum cogitationemque. Neque enim videt aut videt corpus sine anima, neque videt aut loquitur aut audit aut sentit absque corpore anima.

Alumnus: At anima hisce omnibus orbata nonne mortua est?

oder die Seelen der Gottlosen Beschwerde über ihre bösen Werke?—Lehrer: Weder die Seelen der Gerechten haben Kränkung über ihre guten, noch die Seelen der Gottlosen Beschwerde über ihre bösen Werke, denn gleich nach der Trennung verlieren Seelen und Leib Sinne und Denken. Denn nicht lebt oder sieht der Leib ohne Seele, noch sieht oder spricht oder hört oder weiss die Seele ohne Leib.—Schüler: Wenn sie aber alles dessen beraubt ist, so ist sie tot?—Lehrer: Nicht ist sie tot, wenn sie dessen beraubt ist.—Schüler: Woher soll ich das wissen, dass das so ist?—Lehrer: Daraus, dass (auch das Kind), indem es im Mutterleibe ist, lebt, obwohl alles dessen beraubt.—Schüler: Ich hörte aber sagen, dass die Seelen der Gerechten (Gott) loben nach ihrer Trennung vom Leibe.—Lehrer: Wenn das wäre, so würden sie ihn auch über

Magister: Anima hisce orbata minime mortua est.

Alumnus: Undenam hoc omnia scire possim?

Magister: Propterea quod infans etiam, qui in utero est, vivit, quamquam his omnibus est orbatus.

Alumnus: Sunt autem, qui dicunt animas iustorum, postquam a corpore sunt separatae, Deum laudare.

Magister: Si hoc ita esset, Eam etiam super peccata laudarent, ut veniam impetrarent. Sed nullo modo accidit, nam ubi anima corpus reliquit, ab ea et etiam a corpore scientia tollitur. Visiones autem, quas homines pueriles in cogitationibus de iustis servientibus similes habent, sunt daemones, qui iustis similes se reddunt. Nam et Apostolus dicit: 'Si ipse (Satanas) Angelo Lucis similem se facit, nihil est, et eius

ihre Sünden loben, um ihn zu erbitten. Aber keines von beiden ist der Fall, weil, sobald die Seele den Leib verlassen, sogleich der Seele wie dem Leibe das Wissen genommen wird. Die Gesichte aber, welche kindliche Menschen in ihren Vorstellungen haben gleich dienenden Gerechten, das sind Teufel, die sich den Gerechten ähnlich machen. Denn es sagt der Apostel Paulus (2 Cor. 11, 14-15): Wenn er sich ähnlich macht dem Engel des Lichtes, so ist es nichts Grosses, wenn seine Diener sich ähnlich machen den Dienern der Gerechtigkeit.' - Schüler: Ich habe aber gehört, dass die Märtyrer in Menschengestalt erscheinen und viele Jünger tun? - Lehrer: Verstehe, mein Freund, dass die Kraft Gottes jederzeit in den Leibern der Gerechten wohnt, und diese Kraft, die in ihnen wohnt ...". - Oscar Braun, Moses Bar Kephä, p. 144.

Magister: Anima hisce orbata minime mortua est.

Alumnus: Undenam hoc omnia scire possum?

Magister: Propterea quod infans etiam, qui in utero est, vivit, quoniam his omnibus est orbatus.

Alumnus: Sunt autem, qui dicunt animas iustorum, postquam a corpore sunt separatae, Deum laudare.

Magister: Si hoc ita esset, Eum etiam super peccata laudarent, ut veniam impetrarent. Sed nullo modo accidit, nam ubi anima corpus reliquit, ab ea et etiam a corpore scientia tollitur. Visiones autem, quas homines pueriles in cogitationibus de iustis servientibus similes habent, sunt daemonas, qui iustis similes se redeunt. Nam et Apostolus dicit: 'Si ipse (Satanas) Angelo Lucis similem se facit, nihil est, si eius

ihre Sünden loben, um ihn zu erbitten. Aber keines von beiden ist der Fall, weil, sobald die Seele den Leib verlassen, sogleich der Seele wie dem Leibe das Wissen genommen wird. Die Gesichte aber, welche kindliche Menschen in ihren Vorstellungen haben gleich dienenden Gerechten, das sind Teufel, die sich den Gerechten ähnlich machen. Denn es sagt der Apostel Paulus (2 Cor. 11, 14-15): 'denn er sich ähnlich macht dem Engel des Lichtes, so ist es nichts Grosses, wenn seine Diener sich ähnlich machen den Dienern der Gerechtigkeit.' - Scheller: Ich habe oder gehört, dass die Märtyrer in Menschengestalt erscheinen und viele Wunder tun? - Lehrer: Verstehe, mein Freund, dass die Kraft Gottes jederzeit in den Leibern der Gerechten wohnt, und diese Kraft, die in ihnen wohnt ...". - Oscar Braun, Moses Bar Kepha, p. 144.

serui se similes faciant servis iustitiae."

Almanus: Atque audiui martyres in figura humana apparere et multa miracula petrare.

Magister: Intellige, amice, vim Dei omni tempore in corporibus iustorum habitare, et hanc vim, quae in illis habitat..."

Hinc textum mutilum esse nos monet Braun — et idea quae sequitur, facile intelligitur, nam saepe rediit, id est quod est ipse Deus qui in ossibus sanctorum agit uti mox videbimus, ille corpora templum Sp. Sancti facere nobis dicit Timotheus I. sique Deus honoret ea sicuti et nos debemus honorare. Miracula ergo petrantur non virtute propria ossis mortuorum inanimorum vel virtute animarum eorum. Sed est Deus, qui volens sanctos suos honorare ossibus utitur in miraculis et instrumentum, impendens sic beneficia sua humanitati. Hanc ideam exprimitur ab Isaac in "De omnibus defunctis" ⁶⁾: "Non segregatur iustus a peccatore usque ad diem resurrectionis; quousque boni ac mali remanent simul, die autem resurrectionis fit separatio iustorum ab impiis. Ecce quod Eliseus do-

6. Codex SV. 92 fol. 78b, ultima linea, et 79a: "Codex antiquissimus nobis dicit Assenanus" et in BO. 1, p. 233 n. 16 inter Opera Isaaci Magni "De omnibus defunctis" ponit. Assenanus, Catalogus codicum manuscriptorum 2, p. 494, 496. Codex scriptus est anno 1135 regni Seluci seu 821 Christi.

cet et tibi nitide cenit: 'Vis quae descendit super
justos ad animam in membris eorum, non relinquit
eorum ossa in quibus habitat et seroit, praebensque om-
nem vim appropinquanti. Ipsa sanat aegrotum et remedi-
um apponit infirmo praemium tribuit persecuto... se-
creta vincula solvit corporaque infirmæ restaurat'."

Si Deus revera sic honorifice sanctorum corpora
teneret, sequeretur logice a fortiori quod et antea
eorum in statu quodam speciale haberet. Hoc tamen sive
e dialogo inter Magistrum et Alumnum, sive e primis
verbis a nobis allatis in "De omnibus defunctis",⁷
^{videtur. At magis exacte Braun tenet in "De omnibus defunctis"}
toto contextu, sermonem esse solum de corporibus ia-
centibus simul sub terra in sepulcris. quae assertio
confirmatur ex alio textu Isacii. In Carmino 11 de De-
functis enim, in Codice Vaticano 365 (A. 108),⁷⁾ Isaac
ita sese exprimit: "neque in Sheol animae fidelium ces-
sant a cogitationibus eorum, quia neque voluntas eorum
a morte in otium posita defraudatur. (Sed: intellectus
et voluntas adhuc remanent post mortem et operantur,
sunt intellectus). Innocens requiescet, et quia in
vita sua superimpendit laboribus, recompensatur in

7. Angelo Maio, Catalogus codicum Bibliothecae Vat.,
Romae 1831, p. 40-41.

Sheol ut vir laboriosus. In morte eius corona capiti eius superimponitur. Mortui in sepulcris praedicant veritatem et iustitiam; et super feretro eorum laudant quotidie Deum sicut scriptum est. Anachoreta qui dilexit ieiunium in morte sua a ieiunio ieiunat. Quique assiduus erat orationi, oratio cum ipso in sepulcro est. Ecce quod a sepulcris eorum ascendunt orationes et ieiunia, et incensum quoque ab ossibus eorum: fructus voluntatis (omnia ista sunt)."

Quam longe sumus hic a dialogo inter Magistrum et Alumnum. Doctrina catholica perfecte et pulchre declaratur. Revere si dialogus erat Isaaci certo hic ultimus textus a nobis allatus non potest eidem tribui. Vel e contrario. Tamen patet, si dialogum ei adscribere non possumus, Isaacum paulo post Sanctum Aephrem catholice sensisse. Quod in favorem Aephrem etiam verteretur, nam si Isaac aliter ac Doctor veneratissimus sentiret vere probabiliter insinueret. Attamen haec non sunt nisi hypotheses nam etiam isti loci codicum Isaeco potuerunt falso tribui aut postea interpolari. Et revere Baumstark nos advertit dubitandi de scriptis liturgicis, uti visum est in capite de S. Aephrem. Ab alia parte Bickell etiam dubitat de locis ubi psychopannychia assertur et

quae Isaaco tribuitur. 8) Quapropter nihil certi de sententia Isaaci dicere possumus, dum opera critica eiusdem non habemus. Ex ultima pericope Codicis 365 mox referta, praesertim si comparatur cum aliis locis videtur Isaac merita post mortem dari docere. At Bedjan nos monet: "Auctor hic nihil aliud vult asserere quam quod dum sumus in vita et ponimus scienter causam bonam vel malam cum praevisione saltem confusa effectum adventorum accipimus eorum praemium vel poenam post mortem." 9)

Breve studium Isaaci Antiocheni peractum nobis demonstrat denuo duos rivulos circa statum mortuorum, de quo Aphraates nos iam monuit, in Ecclesia syriaca adfuisse. At cum explicentur hi duo rivuli apud eandem auctorem incompatibiles sunt.

8. "Wie es sich nun auch mit der Echtheit dieser Stellen verhalten mag, jedenfalls stimmen sie zu der in nestorianischen Kreisen verbreiteten Seelenschlaflehre" Rickell, Isaac der Grosse, 2, p. 99. In versione vero latina quam fecit Operum Isaaci illo loco invenitur, discerptatio inter animam et corpus post mortem, anima monet corpus de imminente iudicio, et certo est sermo de ultimo iudicio in quo et corpus iudicatur.

9. "L'auteur semble insinuer (qu'on peut mériter ou démeriter après la mort) (dans pp. 366-368 du volume) surtout à cause de l'intention interprétative, ce qui est évidemment une erreur. Voici ce qu'il aura sans doute voulu dire: lorsqu'on veut de mourir, on a sciemment posé une cause bonne ou mauvaise, en prévoyant du moins confusément les effets qu'elle produira dans l'avenir, on en recolt le récompense ou le châtiment après la mort." Bedjan, Homeliae S. Isaaci, tom. 1, p. XIII.

Caput secundum.

SCRIPTORES NESTORIANI.

"In doctrina Nestorianorum de novissimis, haud unus error occurrit, praesertim circa statum animarum ante iudicium universale. Error autem plerumque non est omnium sed quorundam. Ktenim si excipias fundamentales veritates de resurrectione mortuorum necnon de retributione in iudicio universali, quae ab initio ab omnibus christianis explicitae creditae fuerunt, multa opinionum diversitas circa omnes alias quaestiones ad novissima spectantes apud Nestorianos, sicut et apud alios orientales deprehenditur." 1)

Inter primos autem qui theoriā psychopannychicē videntur tueri, venit NARSES (4507) cognominatus leprosus.²⁾ Momentum Narses apparet ex hoc quod vocatur "one of the pillars of the early Nestorian Church" 3). Mens eius e liturgia, quae Narsetti vocatur 4), necnon aliis ex locis cognosci potest. In liturgia post Credo cum sit commenera-

1. Jugle, *De Theol. Dogm. Chris. Or.*, V, p. 335.

2. Baumstark, *op. cit.* 109-13; Duval, *pp. cit.* p. 344; Chabot, *op. cit.*, p. 50-51.

tio defunctorum celebrans sic orat: "Oremus pro Patri-
bus, episcopis... ut coronentur illo die quo est resur-
rectio mortuorum ut nos cum ipsis..." Qui locus si un-
quam catholicam interpretationem possit pati, sensum su-
um genuinum acquirit e "Homelia" de Anima" ubi dicit: "Ad
Paradisum perveniunt justorum spiritus non autem corpora,
cupientes vero imaginem regni coelorum. Non ut ibi praemi-
um operum accipiant, sed ad ponendam distinctionem quae
erit in fine mundi. Et locus qui extra paradisum est, et
qui competit impiis, non est locus tormentorum, sed pos-
tus est ad indicandum quod impii nunquam in coelum accessu-
ri sunt." Quapropter concludimus cum Mingana qui opera
eius publicavit: "Visionem beatificam quoad justos, in
diem resurrectionis remitti judicat (Harses)".⁷⁾ Quin immo

3. Conolly, *The Liturgical Homelies... in Texts and Studies*
pag. 97.

4. "L'attribution d'une liturgie à Barsaï par Ebed-Je-
sus ne veut pas dire sans doute qu'il composa réellement
une liturgie nouvelle; elle signifie plutôt qu'il mit en
meilleure forme la liturgie habituelle de l'Eglise persane
dite de Hari et Addai". Harsesi in *DTC*, 9, parol. c. 29.

5. Edmund Bishop, *Appendix to the Liturgical Homelies...*
translated by Conolly, pag. 6.

6. Mingana, *Alph. Homeliae et Carmina*, p. 13.

7. Mingana, *op. cit.*, p. 13.

inter principales assertores huiusmodi sententiae apud nestorianos cum ponit Braun, et citat: "Hymnum de Letrone". Qui letro ingrediens paradysum post Christum, qui portam aperuit, ibique manet in arrha regni coelorum. Nam haec est voluntas Creatoris ut angeli et homines non gustent regnum coelorum usque ad novissima tempora. 8)

Idem, sed in modo explicitione profert coecus Marsetti, DOCTOR ISAIA (+540). 9)

8. Braun Osc., Moses Bar-Kepha, p. 153: "Von den Nestorianern, soweit nicht einige, wie bereits oben angeführt, der Seelenschlaf in das Paradies verlegen, ist hier vor Allem zu erwähnen Marsti, der in seinem Gedicht über den Schächer sagt, Christus habe den Zaun von Eden - eine seit Ephrem gar gebräuchliche Vorstellung - zerbrochen und dort hin den Schächer geführt als in des Unterpfand des Himmels; denn nach der Ordnung des Schöpfers können Engel und Menschen nur am Ende der Zeiten zumal in das Reich eingehen."

9. "Tout ce que fait la Providence du Seigneur dans ce monde à l'égard de la famille des croyants, c'est une préparation pour l'autre monde, afin que, grâce aux choses visibles, notre esprit pénétrant puisse penser aux choses cachées de Dieu et contempler avec les yeux de foi les splendeurs du Christ, comme si nous contempions au tableau..."

C'est donc pour montrer la grandeur de ces bienfaits, qu'il (Dieu) désigna le Paradis comme séjour aux âmes des justes après leur séparation de leurs corps. Notre Seigneur lui-même nous montre ce séjour et nous le fit connaître en disant au larron: Aujourd'hui tu seras avec moi dans le Paradis. Comme le premier homme par son ignorance, par son inconsidération, et par sa déviation fut étranger à ce séjour de la gloire et du bonheur, il semble bon à Notre Seigneur d'accorder aux âmes des justes le séjour en Paradis, comme arrhes du bonheur futur, cela ne veut pas dire toutefois que ce soit là seulement la récompense de leurs oeuvres et de leurs tourments, mais que Dieu en

Initio saeculi septimi inter auctores notatione dignos habemus praeclarum Babel sic dictum BABEUM MAGNUM (+640?). Ipse aperte loquitur in Commentario in Evagrio, et expositivis tamen in De Unione. "Anima ergo in corpore habuit initium existentiae hypostatice et conjunctive, et in eo et ex eo accepit sensum sensibilitatis ad manifestandas proprietates suas rationales, et in eo discit

séparer le séjour des âmes illustres (de celui des âmes damnées), a voulu nous faire connaître la terrible séparation, qui aura lieu lors du jugement divin, entre les justes et les pécheurs et à la suite de laquelle les premiers iront au Royaume éternel et les derniers seront jetés dans les ténèbres de dehors, comme une branche avortée.

Ce souvenir est donc utile aux anges et aux hommes qui en apprenant la gloire des âmes justes et la séparation de leur séjour d'avec celui des âmes des pécheurs, s'encouragent à pratiquer joyeusement la vertu, pour gagner le séjour céleste, où toutes les afflictions auront leur terme; témoin les vrais martyrs, qui au moyen de la mort qui couvre les péchés manifestèrent davantage la beauté de leurs travaux et recueillirent par leur sang cette héritage glorieux, et ainsi par leur départ de cette vie, préparèrent à leurs âmes un séjour d'honneur dans le Paradis. On les croyait déjà morts, mais eux par leur mort coïncèrent tué le péché, et sont en vie après de Dieu ainsi que le déclare Notre-Seigneur, en disant: Dieu n'est pas le Dieu des morts, mais il est le Dieu des vivants, car tous vivent pour lui."

Addel Scher Traité sur les Martyrs d'Isaï le Docteur, in PO. 7, f. 1, pp. 30-32.

et in eo operatur et movetur et ei motum et actionem confert, et pars est hominis non natura perfecta seu homo, sicut nec corpus est natura perfecta. Et anima et corpus se invicem mutuo sustentent in illis quae naturaliter possident; membra enim sunt invicem hypostaseos unius hominis. Anima absque corpore cum ab eo separata est, existit et non existit, *e x i s t i t* in *q u a n-*
tum *s e r v a t u r* *n a t u r a* *e i u s* *e t* *v i t a*
e i u s *e t* *r a t i o n a l i t a s* *e i u s*; *e t* *n o n*
e x i s t i t *i n* *q u a n t u m* *n o n* *e x e r c e t*
o p e r a t i o n e s *s u a s* *r a t i o n a l e s*;
n o n *r e c o r d a t u r* *n e c* *c o g i t a t* *a b s-*
q u a *s o c i o* *s u o*, *s e d* *r e m a n e t* *t e m-*
q u a m *i n* *q u i e t e* *e t* *s o m n o* *s i c u t*
s c r i p t u m *e s t* (Job. 3, 12), *q u a n a d m o d u m* *n e c* *c o r-*
p u s *a b s q u e* *e a* *v i v i t*, *n e c* *m o v e t u r* *n e c* *p a t i t u r*, *n e c* *s e n t i t*
n e c *o p e r a t i o n e s* *s u a* *e x e r c e t.*" 11) Hic est vera explicatio
somi anime apud Syros. De Anima Christi, quem a corpore
asparatam, cogitationis actionisque omnia expertem fuisse
scribit, donec iterum cum corpore coniuncta fuit. "Quum

10. Baumstark, *Op. cit.* 137/9. Chebot, *Op. cit.* 60-61. Duval
Op. cit. 23, 73, 212.

11. Vasehalde, *Babal Magni Liber de Unione*, inc 500, p. 240;
cont. syr. p. 297.

inquit Anima suam Domino nostro tradente, ejus divinitas corpori in sepulcro et animae in paradiso conjuncta esset, necesse quidem corpus absque vita et absque sensu; anima vero cogitatione actioneque caruit". 12) Putat eam, ut Assemanus cogit, animas e corporibus solutas nihil agere, donec in resurrectione illis iterum copulati erunt. 13) Somnus mortis ad corpus non autem ad animam pertinet. 14) Nam corpora non animae, in monumentis sepeliuntur. 15) Anima tunc in paradysum migrat. 16) Ubi vox paradisi pro loco expectationis et arrebonis venit, sicut apud alios Syros.

Eodem fere tempore invenimus apud JOSEPH HAZZAYA 17) theoriam admodum specialem, in qua omnes sive iusti sive lapii simul in Paradiso usque diem resurrectionis cohabitant. Paradysum distinguit duplici modo, sensibilem et

12. Assemanus, BO, 3, 1, p. 95.

13. Assemanus, ibid.

14. Vaschalde, op. cit. p. 150 cont. syr. p. 185.

15. Vaschalde, op. cit. p. 152 cont. syr. p. 188.

16. Vaschalde, op. cit. p. 143, cont. syr. p. 177.

17. "Un des écrivains les plus féconds est Joseph Hazzaya, ou Joseph le Voyant, qui, selon Ebedjessus de Hissibi (apud Assemani III, 1, p. 120), composa 1900 traités". Addat Scher, Joseph Hazzaya écrivain syriaque du VIIe s. in Rivista degli studi Orientali 1910 p. 45. Cf. etiam Chabot, op. cit. 197, Duval op. cit. 227. Non est confundendus Joseph Hazzaya cum Joseph Housaya, de quo Chabot, op. cit. 55.

insensibilem. In Paradiso sensibili omnes animae adstant, sed quadam cum diversitate. Nam iusti humani divinitatis percipiunt, eis gaudium est, cum impii huiusmodi gratia carent, sicut sol, cuius lucem caeci, quamquam omnibus incolis terrae lucet, tamen non vident. Veniet vero dies, quo etiam omnes Divinitatem videbunt per Christum. Impiis quidem tormentum erit, quia videntes Pontem Amoris nequeunt ad illum ire, iustis autem ad gaudium, quia mysterii cognitionis Christi fruuntur. Et Hazzaya comparat impios famelicis vinctis qui habent coram oculis panem et mel quos nequeunt attingere.¹⁸⁾ De illo etiam habet Assemanus: "Josephi errores recenset auctor Collectionis Canonum Ecclesiae Syro Nestorianae. Cod. Arab. 36, t. 2, p. 507 his verbis: ... 'Decreverunt Patres animas post separationem omni sensu carere, donec ad sua corpora regrediantur...' - et prosequitur Assemanus - "Oterque tamen in eo erravit, quod animas corporibus solutas sensu actioneque carere dixit usque ad resurrectionis diem: qui fuit etiam Babaei error, ut supra notavi." 19)

Medietate eiusdem saeculi septimi etiam ISAAC NINI-VITA²⁰⁾ praeter trichotomismum²¹⁾ eandem doctrinam pro-

18. Adde Scher, op. cit., p. 58.

19. Assemanus, B. O. 3, 1, p. 101.

20. Duval, op. cit., pp. 225-226. Chabot, op. cit., pp. 104-105.

fitetur. Pro eo, Dominus morte mediante, pedetentim mutat nos, conservans nos (id est animam nostram) in immobilitate et insensibilitate sicuti petrae et ligna, dum aspectum nostrum (seu corpus nostrum) in deterius vertit et accipiens limum nostrum permiscet eum cum limo terrae...²²⁾ Hic ergo distinguit auctor inter statum corporis quod in pulverem revertit et statum animae ad insensibilitatem reductae,²³⁾ nam erimus sicut petrae et ligna. Et, post Harzetem, repetit, uti vidimus, quod angeli expectant communem resurrectionem ut coelum, possint ingredi.²⁴⁾ Etiam daemones ad aeternam beatitudinem perventuri sunt,²⁵⁾ et dum in inferno degunt Amorem Creatoris servent.²⁶⁾

21. A. Wensick, *Mystic treatises by Isaac of Sinivch.* p. 42.

22. Bedjan, *De perfectione religiosa Isaaci Alnivita-* *tiae*, p. 255. Cf. *ibid.* etiam p. 12.

23. "Cette opinion fausse - seu quod in insensibilitate erimus - concerne la question controversée chez les nestoriens de l'état de l'âme après la mort..." Bedjan, *ibid.* p. 12, c. 1.

24. Bedjan, *op. cit.* p. 256. Ubi auctor videtur inniti S. Paulo, *Ad Rom.* 8, 19-22.

25. Bedjan, *op. cit.* p. 359.

26. Bedjan, *op. cit.* p. 218.

Contemporaneus JOANNES SABA ²⁷⁾ tentat conciliari omnes sententias et ad catholicam reducere, ut parum feliciter uti nonet Jugie. ²⁸⁾ "Sermo 12. Quaestio-
 ni cur nonnulli Patres asserunt, animas a corporibus se-
 paratas in coelum assumi; alii vero aiunt, eas in Para-
 disum migrare: quidam docent, in sepulcro eas conditas
 una cum corpore sepulcrum habitare: Alius vero, ad osti-
 um ejusdem consistere, Christumque Redemptorem expectare
 et imptorum quidem animas in tenebris, justorum vero in
 luce versari, etiam ante resurrectionem. Huc quaestioni
 pergit Assemanus respondens Saba nihil praeter catholicam
 doctrinam affirmat: Doctorum sententias huic in spaciem
 contrarias docte et acute exponit et clare docet, justo-
 rum animas a corporibus separatas in coelo cum angelis
 commorari: Paradisum enim, quo eas migrare asserunt, non
 esse terrestrem locum primis parentibus praeparatum, sed
 coelestem: Sepulcri autem nomine, quod eas una cum corpori-
 bus habitare quidam ait, Deum designare, in quo Baptis-

27. Duval, op.cit.p.229-230, cf. etiam p.228 ubi de
 Dalyata cum quo confusus est Saba. Exactius cf. Baum-
 stark, op.cit.p.2256. et Chabot, op.cit.p.105,106.

28. Jugie, Theol.Doga.Christ.Or., p.340.

nam susceperunt, et in quo obdormiunt: ad ostium dentique monumenti consistere, nil aliud esse, quam corporis resurrectionem, ex qua plenior in easdem felicitas redundat, praestolari. Animas siquidem corporibus exutis minus claram Dei cognitionem habere, quam iis conlunctas: atque haec cognitio, inquit, si visioni Dei, quam post resurrectionem consequutur sunt, comparetur, ferè nulla est. Quodquidem de animabus purgantibus, donec in eo statu detinentur, verum est, quamvis absolute acceptum et eo modo, quo Doctores a Saba laudati loquuntur, recentiorum Graecorum errori favere videatur". 29)

Cum haec exposuit de statu animae post mortem venit magis explicite ad scientiam eius et ad comparisonem quam Patres ponunt cum infante in utero matris et ait: "Quam autem affirmant, inquit, antea esse ad instar pueri non habentis scientiam id adserunt per comparisonem ad illam veram certamque scientiam, quam a suo Conditor post resurrectionem accepturae sunt? Hoc videlicet intelligunt quum dicunt, eas modo, nullam omnino habere scientiam,

29. Assemanus BO. 1, 1, p. 438. De variis sententiis circa locum animarum cf. etiam Salomon Bassorensis, de quo postea, Liber Aps, cap. 55, ed. Wallis Budge, p. 132; et Assemanum, BO. 3, 1, pp. 322-323; et 3, 2, p. 343.

quemadmodum et huius saeculi scientiam inscitam appell-
lant, et saeculum hoc, nihil omnino esse asserunt de
futuro saeculo loqui volentes. - Vide Bellarminum con-
tinuat Assemanus de Sanct. Beatitude, lib. 1, cap. 5
ubi monet non esse absolute contrarium doctrinae catho-
licae affirmare Sanctorum animas perfectius operaturas
post resurrectionem, et consequenter clariorem Dei cog-
nitionem habituras et subdit, in hac sententia fuisse
S. Augustinum et S. Bernardum." 30) Revera quidquid sit,
Saba nimis premit differentiam inter visionem, seu ex-
actius cognitionem quam habet anima separata a corpore
et visionem quam habebit post mortem, quapropter catho-
licae veritati difficile accomodatur. In quo et ipse
pondus traditionis excutere non potuit, nam pro Syris
in genere anima a corpore separata vere manca est, sic-
uti saepe diximus, quapropter perfectam operationem po-
nere non potest. De cetero interpretatio sententiarum
quam praebet Saba est omnimodo arbitraria, hoc patet
e verbis auctorum allatis et mox alligandis.

Primo medietati saeculi noni THOMAS MARGAE passim
videtur asserere Sanctos paulo post mortem iudicium sub-
ire 31) et ad coelum eveli. 32) At et alibi loquitur

30. Assemanus, BO., 1, 1, p. 438-439.

de anima fidei quae Paradisum ingreditur ibique requiescet. Et translator Budge nos monet ibi quaestionem de loco communi expectationis esse. 33)

Paulo ante, seu declinante saeculo octavo, doctrina psychopannychiae aperte et solemniter profitetur ab illustrissimo Katolikos TIMOTHEO I^o. 34). Qui tamen pro prima vice percurrit opera Timothei, et summo initio invenit quaedam loca de novissimis loquentia, in mente eius exsurgit dubium annon revera Patriarcha -- (improprie dicitur patriarcha potius Katolikos) -- stet pro immediata retributione? At mox omne dubium evanescit et clare apparet Timotheum esse assertorem principem huiusmodi erroris. Unice vox paradisi potest inexpertem lectorem in errorem ducere; sed iam in propetulo est vox paradisi apud Syros fere semper, ne dicam semper, adhiberi pro loco expectationis resurrectionis qua iusti ingrediuntur in Coelum.

31. Wallis Budge, *The Book of Governors*, I, p. 681 cont. syr. p. 404.

32. Wallis Budge, *op. cit.*, p. 690, syr. 403.

33. Budge, *op. cit.* p. 370-371, syr. 188; ubi citans quae nota 29 viderunt, adiungit et Badger, *The Nestorians* 2, p. 419.

34. Baumstark, *op. cit.*, 217s. -- Chebot, *op. cit.*, p. 108s. Duval, *op. cit.* p. 382. Wright, *op. cit.*, 191s. Tisserant, *Timothée*, in *DZC*, 15, 1, cc. 1121-1139.

Patriarcha est discipulus Aristotelis tunc ualde noti in Oriente.

De immortalitate anime et de eius cognitione:

Pro Timotheo "anima est natura quaedam intelligibilis, viva, rationalis, mobilis, immortalis, invisibilis quae in corpore e nihilo creatur voluntate Dei in perfectionem et compositionem unius hominis naturalis et personalis, e corpore postea separanda, et iterum cum corpore unietur et cum eo in aeternum insolubilis manebit virtute Spiritus Sancti." 35) Ipsa habitat in corpore et per corpus omnem scientiam et cognitionem possidet. Curiose ^{Timotheus} eam comparat angelis: "Et sicut angeli sancti qui in hoc mundo et cum hoc mundo in principio e nihilo creati et constituti sunt, cum hoc universo et per hoc universum omnes scientias colligunt, sine autem ipso nullam cognitionem actualiter habent, si enim ab hoc universo separarentur, in silentio antiquo manerent." 36) Postea comparat animam luci, quae actualiter in mundo habet proprietatem suam et extra mundum solummodo virtualiter si- que concludit: "Itaque anime in eo (corpore) et cum eo omnes scientias habet, extra illud vero, et sine eo nul-

35. Braun, *Timotheus Patriarcha I*, in CSOC, Epistula ad Rabban, p. 26, syr. 41-42.

36. Braun, *ibid.*, p. 28, syr. 44-45, cf. etiam varia testimonia huius scientiae apud eundem Braun, *Buch der Synodos* p. 351.

iam quidem scientiam actualiter possidet. Causam animalem et efficientem omnium scientiarum in se ipsa, causam instrumentalem et formalem per corpus, ut ita dicam, aut cum corpore habet. Ideo cum ipso omnes scientias formaliter et instrumentaliter habet, extra autem illud et sine ipso secundum perfectionem et actualitatem nullam habet, omnes autem secundum causam materiale. 37)

De Paradiso: Paradisum non aliud nisi arrhabonem futuris gloriae nostrae esse apparet ex eo, quod dicit paradisum fuisse imaginem regni coelorum et nos eum amisisse, cum Adam expelleretur, et iustum esse novum Adam, Filium Dei hunc locum ingredi. Et revera Ipse fecit, ingressus est cum Iohanne, Henoch et Elia ad praefigurandum nobis quod cum imagine recuperabamus id quod imago repraesentabat. 38) "Hodie mecum eris in Paradiso (Lc. 23, 43)". Non tamquam animae iustorum in Paradiso delectarentur (seu quod iam animae essent in possessione actuali gloriae), iniquiorum extra Paradisum cruciarentur. Quid enim delectationis haberent animae incorporeae e fructibus arborum corporearum. 39) En quod e Para-

37. Braun, *Timotheus*... p. 28, syr. 44-45.

38. Braun, *ibid.* p. 32, syr. 50.

39. Braun, *ibid.* pp. 30-31, syr. 48-49.

diso terrestri radicaliter excludit quamvis fruitionem quod non sictamen apud alios syros, uti vidimus, praesertim apud Aephren. Nam ad mentem Timothei videtur in Paradiso solummodo dari gaudium sensibilem quod animae separatae gaudere non possunt. Differentia locorum, quod aliae animae in paradiso aliae extra paradisum consistunt, demonstrative inquit in differentiam locorum, quae in resurrectione mortuorum erit ⁴⁰⁾, uti iam clare exposuit Isala Doctor. "Sicut enim relictis corporibus, non unus et idem est locus animarum bonorum simul et malorum, ita et post resurrectionem mortuorum non unus idemque erit malis et bonis... Et sicut per duas arbores paradisi, per arborem vitae mundus futurus, et per arborem scientiae boni et mali, hic mundus praesignabatur: ita per paradisum et locum extraneum, regnum coelorum, et infernum repraesentatur". ⁴¹⁾ Ratio autem cur animae quamvis in paradiso nullam delectationem habeant, ipse in Epistula ad Sergium nobis tradit: "Hunc autem in loco mortuorum, id est in infernis et in sepulcro, corpora illa composita non video sine solutione et corruptione, nec intelligo animas illas rationales et a corpore solutas sine quiete et silentio." ⁴²⁾

40. Braun, *ibid.* l.c., cf. etiam in eodem: *Opera*, Epistula ad Sergium, p. 77, syr. 115.

41. Braun, *ibid.* p. 30-31, syr. 48-49.

Anima ergo non solum non pervenit ad locum coelestem alio a paradiso sibi reservatum in novissimo die, sed nec ibi in paradiso aliquid sentit aut scit. Videtur ipse errorem Aphraatis circa hoc punctum aperte et logice reicere. Nam anticipata bonorum aut malorum mor obventurorum cognitio, revera quodammodo praemiam vel poenam constituit.

Sententiam suam argumentis theologicis comprobare tentat: Eadem ergo sensibilitatem quam anima per novem menses in utero habet, et post migrationem e corpore habet. Sentire ergo omnino non de anima, sed proprie de corpore dicitur. Tunc ergo anima, postquam corpus reliquit, non sentit, neque scit, quae in corpore fecit. Si enim sciret omnia, quae fecit in corpore, etiam sciret retributionem eis, quae fecit in corpore, servatam: et haec cum sciret, si esset anima iusta, per cognitionem operum bonorum, quae fecerat, et per cognitionem praemiorum servatorum, iam in felicitate regni coelorum habitaret. Si autem anima iniqua esset, per cognitionem malorum quae fecit, et per cognitionem tormenti malis servati jam in tormento esset." 43)

Et hinc ipse inserit argumentum iustitiae divinae.

42. Braun, *ibid.* in Ep. ad Sergium, p. 74, syr. 112.

43. Braun, *ibid.* in Ep. ad Sergium, p. 77, syr. 115.

"Quomodo justum esset, ut ea quae simul peccaverunt et justificata sunt, non simul mercedem reciperent, sed partim delectarentur in spe, et partim cruciarentur, cetera vero sine omni sensu, sine delectatione vel tormento essent hoc est corpora, quae dissoluta et corrupta sunt." 44) Hinc argumento theologico adiungit et secundum quod necessario putat ipse, debet excludere scientiam sin autem meritum vel demeritum daretur post mortem quod impossibile est de novo, expectata iustitia divina. Quapropter fine finaliter hoc ultimum refunditur in primum argumentum. "Rursum si anima post discessum a corpore suo scientiam actualiter possidet voluntatem quoque actualiter possidet. Si ergo possidet actualiter voluntatem, ergo et eligit et rejicit, - sicque meritiare possunt -. Si ita sit quomodo pares erunt in retributione. Et corona corpus Abel, quod circiter triginta annos virtutem operatum est, et anima ejus quae septem milia annorum eam operata est." 45) Et pergit: "Incongruum est, justum illum judicem ea, quae simul peccaverunt et justificata sunt id est animam et corpus, non simul sed unumquodque seorsum et sine socio suo be-

44. Braun, *ibid.*, in Ep. ad Bochtisum, p. 33, syr. 54. In: *ad Sergium*, p. 76, syr. 114.

45. Braun, *ibid.* ad Bochtisum, 1. c.

atificare et cruciare. Ad evitandas has absurditates-
concludit ipse - nemo dicat aut credat, animam post-quam
e corpore discessit, actualiter cognitionem habere si-
ve eorum quae in corpore suo fecit, sive eorum quae ip-
si in retributione accident, sive eorum quae nunc cir-
ca corpus ejus fiunt." 46)

Quae theologicæ comprobavit et philosophice expli-
cat: Mors, ut ait, percutit totum compositum. "Si enim
mors de homine decreta est, homo autem ex anima et cor-
pore compositus est, ergo mors de anima et corpore simul
decreta est. Mors corporis silentium facultatum et ope-
rationum ejus. Similiter et mors animæ silentium et qui-
es potentiarum et operationum ejus est." 47) Differentia
tamen adest, nam silentium corporis consistit in corrupti-
one ejus totali, cum animæ silentium fiat cum conserva-
tione naturæ et esse ejus. At quia instrumentum destruc-
tum est, anima, facultates suas non amplius exercere pot-
est. Status animæ facultatibus carentis comparatur statui
infantis in utero matris. "Sicut quando infans in utero
est, natura quidem et persona ejus distincta existit: in-
telligentia autem ejus ratio, intellectus et memoria non
in actu, sed in potentia tantum ei insunt naturaliter

46. Braun, *ibid.*, ad Bochtisum, p. 33-34, syr. 55-56.

47. Braun, *ibid.*, ad Sergium, p. 74, syr. 112.

aut si vis, sicut in radicibus arbores et plantae, in seminibus spicae virtualiter quidem sunt et exinde in actum procedunt; ita et post excessum eius e corpore usque ad resurrectionem natura eius insoluta et incorrupta servatur; intellectus autem, memoria et eius omnes (facultates) non actualiter in re, sed virtualiter tantum in ea servantur naturaliter." 48) Sequitur longa comparatio cum foetu et postea cum igne. 49) In Epistula ad Boethium autem comparationem etiam instituit cum statu hominis somno oppressi. Anima post mortem amittit ergo irascibilitatem et concupiscibilitatem; facultates intellectivae et volitivae ad naturam animae pertinent et cum ea migrant virtualiter tantummodo, cum vitalitatem semper possideat. Si sui causa enim esset creata anima et non propter perfectionem cuiusdam aliae naturae actualiter omnia sua possideret sicut natura spiritualium.

Convalidat suam sententiam e Sacra Scriptura: Non contentus istis probationibus, illustrer Patriarcha, ad convalidandam suam doctrinam offert etiam quosdam textus scripturísticos Veteris ac Novi Testamenti, ut Is. 38, 18:

48. Braan, *ibid.* ad Bergium p. 75, syr. 113.

49. Braan, *ibid.* l. c.; De comparatione cum igne cf. apud Mosem Bar Kephā.

Ps. 6, 6; 145, 2; Eccl. 9, 10. Mt. 25, 5...⁵⁰⁾ de quibus
iam diximus dum exordimur.

Tandem decretum dat: Quapropter Synodo habita anno 790⁵¹⁾ simul cum Patribus ibi congregatis solemni-
ter decrevit: "Praedicti Patres cum Timotheo congregati
... decreverunt, animas post separationem omni sensu ce-
rere, donec ad sua corpora regredientur".⁵²⁾

Difficultates solvit: Cum autem difficultates move-
bantur contra consuetudinem Ecclesiae syriacae celebra-
di pro mortuis - sicut visum est apud Aephrem - Katholi-
cos respondit: Sacrificium Filii Dei profuit omnibus ae-
tatibus. "Fractus enim talis sacrificii non hoc tempore
animae et corpore innotescit, sed post resurrectionem
mortuorum cognoscetur. Tunc quando mensura peccatorum
aperte cognoscetur etiam mensura charitatis in remissio-
ne e sacrificio Filii Dei, qui pro nobis datus est cog-
noscetur." ⁵³⁾ Haec recinit postea Timotheus II qui in-
ter alia etiam adiunxit: "Oratio defuncti spem adjuvat

50. Braun, *ibid.* ad Bochtisum p. 33, syr. 52.

51. Assenanus, BO. 3, 2, p. 342; cf. etiam Chabot, *Synodicon Orientale* pp. 599-609.

52. CSV 128, p. 174b-175a (in *Collectione Canonum* ab Abdi-
so Sauba facta): ubi dicitur subsequentes episcopos
subscripsisse Synodo: Joseph archiepiscopus Elam, Abyesu
arch. Hisibi, Simon arch. Mossul, Simon arch. Beit-Garnai,
Simon arch. Trihan, Simon episcopus Halad, Johannes ep. Beit
-Wazik, Johannes ep. Shankar, Abdiso-ep. Hanttha, Isaac ep.

et confirmat si quidem e coetu fidelium spem habentium sit; quemadmodum qui in mare fluctuat, si ex eorum numero sit, qui natare possunt, manus pedesque motare non desinit, atque ita desperationem a seipso repellens sublevatur." 54) Hos vero debemus ossa sanctorum honorare quamvis in coelo nondum sint (sancti) quia iam in paradiso sunt, et "paradisus est prae omnibus locis praeclarus et honoratus... Turpissimum est enim, Deum animas servorum suorum honorare, etsi sine corporibus suis honorem non sentiunt, nos autem corpora servorum Dei spernere et contemnere adversus Deum enim per hoc insurgimus." 55)

Post autem Timotheum nemo quod sciam huic theoriae aliquid essenziale adiunxit apud nestorianos. Posteriores enim scriptores aut repetunt quae auctores dixerant et quandoque in forma minus expolita aut ab eis dissentiunt. Saepe recoquitur argumentum uteri materni; quandoque invenimus etiam denuo retributionem dimidiatam aut

Bett Darun (omissus a Braun in Moses Bar Kephah p. 146), et Jesuyab ep. Tellae.

53. Braun, *ibid*; ad Bochtisum p. 36, syr. 57—Assemanus BO 3, 2, pp. 344—347.

54. Assemanus, *ibid*. p. 344.

55. Braun, *ibid*. ad Nasr Fidelem, p. 181, syr. 261.

conceptionem trichōmaticam sicut apud Aphraaten.
 Sic v.g. ELIAS episcopus Perozschabar dictus Anbarensis (tenet (+922) 56); "Eus" momento mortis ad Deum redire dum corpus corruptioni traditur et anima in silentio expectationis immergitur". 57)

Vertente eodem saeculo compositum est ab EMMAHUELE BAR-SCHAHHARE (+930) magistro exegesis in Schola Bar Gabriel in Mossul 58) Hexameron nobis conservatum etiam in Ms. syr. Vat. 182 59), inter alia folio 142b comparans mortem tenebris ante Creationem, comparat et resurrectionem creationi lucis: "Creavit primo die primogenitas omnium creaturarum 6 elementa et in silentio sepelivit ea, in obscuritate significando sepultura eorum sepulturam nostram in obscuritate gehennae... Sicut mortui erant spirituales in obscuritate, sic in sepulcro nescientes nec intelligentes. Quis creavit eos? Silentia (erant elementa) ut mortui et in obscuritate sicut in sepulcro. Carentia cognitionis Creatoris sicut mortui.

56. Chabot, op.cit., p. 115; Duval, op.cit., p. 393.

57. Braun, Moses Bar Kephaq, p. 146.

58. Chabot, op.cit., p. 117. Duval, op.cit., p. 393, 280.

59. CSV. conscriptum mensi Februarii anno 2018 grecorum.

Illico vox Creatoris vivificat sepulta et velamen obscuritatis ablatum est videruntque lucem et gavisa sunt. Dies resurrectionis typus est illo die in quo lux facta est in creato et ab eo venit lux mundi, lux resurrectionis magnae." In folio 253a distinguit loca paradisi a locis quae extra sunt. Animae silentes sunt, sicut possessor citharae qui citharizare non potest dum cithara discrepat. Nec homo potest loqui sine palato, lingua dentibusque quantumvis disertus sit. Sic mortui non habent organa et quamquam vivi sunt silentes nec operantes.

Pere eodem tempore vivebat Georgius Mossulensis dictus Arbelensis (4987) ⁶⁰⁾ Ipse "Abrahami Bar-Liphae expositionem commemorans, suum eius errorem circa animarum corporibus exutarum operationes fecit, his verbis: *Item quod animae absque corporibus sensu praeditae sint, Sancti Patres interdiciunt, ne quis credat animas sentire, postquam e corporibus migraverint. At beatus iste (Bar-Lipha) credit eas sentire etiam antequam in corpora ingrediantur.*" ⁶¹⁾ Scientiam perfectam habebimus solum in novissimo die, quapropter sic et visionem beatificam." Ante mortem nec angelus hominum corda noverat,

60. Chabot, op. cit. pp. 115-116; Duvol, op. cit. p. 393.

61. Assmannus BO. 3, 1, p. 528.

nec homines guld esset in corde angeli sciebant. Postquam vero liberati sunt per resurrectionem scientiam perfectam adepti sunt." 62) An angeli et animae separatae simul sunt? Videtur e contextum, at non necessarie. Anima ergo sicuti cognitionem habebat antequam ad animandum corpus veniret - sic Georgius - et post mortem corporis servat, sed non perfectam, quam nonnisi die resurrectionis habebit. Et etiam tribuitur "Expositio Ecclesiae Officiorum" - quas tribuebatur Ebed Jesus Bar-Bahritz 63) - At ista expositio vere obscura est. Ibi auctor quandoque videtur asserere remunerationem dari mox post mortem, quandoque hoc impossibile tenet quia anima tunc caret scientia. Auctor ergo de hac re non clare videt propter traditionem quae somnium animae tenaciter proclamabat, quantumvis ipse in sententiam catholicam inclinasset. En quaedam excerpta: "Etsi verum est homines bonorum et malorum factorum re-

62. Conolly, R. H., *Expositio Officiorum Ecclesiae*, tom. 91-92, series 2, p. 148.

63. Assemanus, B.O. 3, 1, p. 518-540. Chabot, op. cit., p. 116. Conolly, Anonymi auctoris expositio officiorum... op. 1-4. Chabot, op. cit., l. c. ait: "Dom Conolly qui l'a publié et traduit en latin juge que cette oeuvre n'est pas plus récente que le IXs. C'est un traité liturgique du plus grand intérêt, malgré l'incorrection du style et l'obscurité fréquente de la pensée."

tributionem accipere: attamen sola anima, e corpore egressa, retributionem accipiet: mundus autem manebit sicut est... Si mundus non est solvendus, qui iustitiam in mundo operantur, et a malis et iniquis iniuriam patiuntur et occiduntur et pereunt, quando mercedem iustitiae sunt visuri; et quomodo mali qui in hoc mundo prospere agunt? Expectamus nempe et humilamur (ut humiliemur?) sed Creatoris iudicium iniquum esse videmus" 64) Ubi in prima parte assertur animam solam retributionem accipere, dum in secunda nimis premit retributionem corporis, ita ut anima nec beata esse ante resurrectionem nec satis retributa videatur. Quamvis et catholice possit interpretari haec secunda pars, dicens: ^{„dant auctor ibi} do quod ibi est sermo de corpore solummodo. Postea ^{sermonem facit de necessitate solutionis mundi.} ponens aequalitatem hominum in utero materno ac in utero terrae, comparat existentiam nostram constructioni domus et ait: "Conceptio ergo est fundamentorum fossio, partus est fundamentum, incrementum muri sunt, instructio tecti mors, tecti domusque absolutio resurrectio est." 65) Hic apparet mortem esse finem meritorum vel demeritorum. Daturne tamen immediate retributio? Auc-

64. Conolly, *ibid.*, p. 74, syr. 91.

65. Conolly, *ibid.*, p. 75, syr. 92.

tor nihil dicit unde videretur omnem retributionem ad resurrectionem mittere. Quod confirmatur ex his, quae postea exponuntur de scientia animae ubi argumenta quae attulit Sanctus Ephrem in de Paradiso (uteri materni, laesionis membrorum) et ipse offert. ⁶⁶⁾ Tamen ipse asserti "Defunctos cum huius comitantur, eos a paganis et Judaeis discernentes, quia spem meliorem expectant quam istorum." ⁶⁷⁾ Tamen ipse memorat sacrificia pro mortuis. ⁶⁸⁾ Sed de utilitate sacrificii missae pro mortuis apud eos qui psychopannychiam tenent, explicationem accepimus a Timotheo I, ad quem remittimus.

Circa 1222 SALOMON BASSORENSIS ⁶⁹⁾ theoriae psychopannychiae suffragatur. Notatu dignum est eum ipsum Eden vocare locum extra Paradisum, ubi animae peccatorum iacent. "Nunc Paradisus habitaculum est animarum justorum ejus autem custodes Henoch et Elias. Animae vero peccatorum extra Paradisum jacent in profundo loco, qui Eden vocatur." ⁷⁰⁾ In libro Apis mirifice loquitur.

66. Conolly, op. cit., pp. 76-77, syr. p. 94.

67. Conolly, op. cit., p. 125, syr. p. 138.

68. Conolly, op. cit., pp. 137-139, syr. pp. 150-151.

69. Chabot, op. cit., p. 137; Duval, op. cit., p. 402. Baumstark, op. cit., p. 309.

tur de morte, ianua verae felicitatis. Ibi postquam exposuit nos quinque modis mori posse, exposita etiam sententia de luctu inter spiritum mundum et immundum ad sibi comparandam animam defuncti, venit ad scientiam animae post mortem et cum Abba Isais asserit: "In illa hora amittimus omnem sollicitudinem huius mundi at memoriam factorum huius vitae servamus" 71) Nonne illa memoria iam inchoatur beatitudo in spe uti vult Timotheus? Affirmandum videtur.

Dein refert ipse varias sententias de loco, quo migrant animae post mortem hominis et catholice eas interpretat ut iam vidimus pro Saba. "Quidam aiunt eas in coelum ferri hoc est in regionem spiritus, ubi supernae virtutes morantur. Alii affirmant, eas in Paradisum migrare, in locum scilicet delictis refertum mysticarum Dei revelationum, animas vero peccatorum extra paradisum in profundo Eden tenebris obrui. Alii dicunt eas una cum corporibus suis sepultas iacere; nimirum quae in Deo ⁱⁿ baptismum consepultae sunt, in eodem nunc manere usque ad diem resurrectionis. Nonnulli existimaverunt, illos ad ostium monumentorum stare, sal-

70. Assemanus, ^{80.} 3, 1, p. 312. Jagie, Theolog. Dogm., p. 338. Budge, The Book of the Bee, p. 22-24, syriace.

71. Budge, ^{80.} ibid., cap. 56, p. 149-152 syr. Assemanus, 3, 1, 322.

vatores suam expectantes: ut quae scilicet suorum resurrectionem corporum norant. Alii denique aiunt, eas ita habere, quemadmodum qui somno capti sunt, ea similitudine brevitate temporis significantes, quod etsi nobis longum videatur, illis tamen veluti momentaneus natus brevis est." 72) Animae vero post separationem, ait Salomon, habent scientiam et perfectionem quidem quam in terris. At si Patres dicunt eas scientiam non habere, hoc non asserunt nisi in comparatione cum die novissima, quae scientiam vere perfectam habebimus. Sicque comparatur ut ignorantia scientiae, repetit Salomon post Sabam: Animae justorum intercedunt pro nobis. Quod ipse illustrat exemplo quodam sancto qui moriens amico caeco lacrimanti promisit se post mortem pro eo oraturum esse, ut visionem recuperet, et revera sic accidit. 73)

Perinde ac Bassorensis admitteret ANONYMUS scientiam animarum post mortem, tamenetsi necessario non sequitur ex isto loco, sicut habemus apud Timotheum. "Ostendimus ~ inquit ~ animae inesse memoriam, intellectum et cogitationem: haec enim in natura ejus existunt:

72. Assenanus^{80.} 3, 1, p. 323.

73. Budge, The Book of the Bee, p. 152, syr. lac.

naturales autem operationes ab ea abesse nequeunt, sed salva menet et integra illius natura, postquam e corpore recedit, quum immortalis sit ac simplex." 74)

Cur post resurrectionem impii tamen in terra manent, nobis explicat EBED-JESUS SOBĒNSIS (+1318) 75) citans Barsetem: "Terra fiet terrae filius Gehenna, et qui terram dilexere, in eadem punientur, iuxta ea quae emaverunt." 76) Et in libro de Paradiso 77) de iudicio haec habet: "Judicium justitiae venit post resurrectionem et retribuentur secundum aequalitatem negotiationum talentorum". 78) Tamen in explicatione data in p. 122 videtur solummodo de corporibus loqui. Quod concordaret cum Assemano aiente: "Verum quoad statum animarum corporibus exuterum, rectius sentit quam ceteri Restoriant, qui eas in eo statu sensu destitutas affirmant". 79)

74. Assemanus, ^{60.} 3, 1, p. 281.

75. Chabot, op. cit., p. 139-142. Duval, op. cit., p. 171-174. Assemanus, BO. 3, 1, p. 325, 332, 360; et 3, 2, p. CCCXLIV.

76. Ebedjesus, Sobēnsis, Libēride. Par. Eden, Carmen 50, Scholion litterae α = 5.

77. Ebedjesus, ibid. Appendici p. 109, ubi dicitur librum conscriptum esse anno 1290..

78. Ebedjesus, ibid. Carmen 50, litterae ι = 4.

79. Assemanus, ^{60.} 3, 1, p. 281.

Attamen in eodem Carmine dicit: "Tunc perficietur dictum nos esse Deo similes (deificati in similitudine), et unitur Trinitas in domo Unitatis. Digna fiat nostra tenuitas prodigio et effusione misericordiae, et admittatur in coetibus perfruendum (delictis adhuc nobis occultis) 80). Quæstio est de resurrectione qua perficietur dictum nos esse Deo similes visione beatifica?

Inter Nestorianos mentione adhuc dignus esset Catholicos Timotheus II. Eum vero iam commemoravimus, cum de Timotheo I loqueremur. Pro aliis minoris momenti sufficiat nobis remittere ad annotationes Oscar Braun. 81)

Cum et tanti scriptores Doctrinam Psychopannychiae sustinerunt, et preces liturgicae nonnisi ex scriptis majorum Patrum excerptae sunt, haud mirum est nos in Sacra Liturgia Nestorianorum easdem ideas quævis obscuriores et magis ambiguas, ut notavimus invenire posse. Et ad hoc sufficit duo a doctissimo Badger confecta volumina: "The Nestorians and their rituals" perlegere. Sic v.g. ibi assertitur quod mors est somnus. "Nolite contristari filii Adami... Nolite contristari prudentes diei mortis vestrae, nam mors non est nisi somnus in quo justus et

80. Ebadjesus Sobensis, op. cit., Carmine 50; litterae L=400. Et alia pulchra de Resurrectione in eodem carmine et in Badger, The Nestorians..., vol. 2, p. 421, 420 (de iudicio)

peccator requiescat".⁸²⁾ Morte praecluditur via meritis demeritisque. "Dum spatium habemus ad patientiam laboremus et dum porta misericordiae patet imploremus misericordiam".⁸³⁾ Assertitur etiam, et non clare, animam illico post mortem iudicari. Etiam postea dicitur animam coram throno gloriae apparere, cum lex animam ad iudicium vocat. Qui termini (lex, thronum gloriae) indicant potius iudicium ultimum. At et duo iudicia sic intime connectuntur ut efficiant unum et solum iudicium. Loquitur etiam de procrastinatione retributionis; tamen catholice potest interpretari, quia in hymnis liturgicis fere semper retributionem totalem consideratur. "Oremus fratres pro sacerdote nostro... Ut Christus conducat eum in coelum justorum et ut quando veniet Christus Rex Hostes... possit vocare et ad dexteram ejus collocare eum." ⁸⁴⁾ Praeceptiuntur orationes et sacrificia pro defunctis, tertio, nono, post mensem, et post annum obitus.⁸⁵⁾ Purgatorium reiciunt quamvis practice teneant. Haec enim Badger scripsit: "Some of the Chaldeans use an obridge-

81. Braun, *Moses Bar Kephai*, p. 142-148.

82. Badger, *The Nestorians*, vol. 2, p. 319.

83. Badger, *ibid.* l.c.

84. Badger, *ibid.* p. 302.

85. Badger, *ibid.* p. 130-131.

ment of this service, whilst others have introduced into it prayers and intercessions for the souls in Purgatory." 86)

Et in liturgia Chaldeorum catholicorum recenter expolite a P. Bedjan inventiuntur adhuc quaedam loca quae anticum errorem redolent quamvis certo catholice interpretenter, et rigore interpretari possint. Sic in Breviario quotidie recitatur haec oratio: "Justi qui te placuerunt Dominus Noster Jesus... intercedant pro animabus nostris... ut possimus laudes tibi canere dei quo recepturi sunt praemium eorum operum." 87) Et alibi: "Cum ex hoc mundo migraveris anima... obsecra et pete a Christo ut tibi misereatur dei adventus sui." 88)

Quibus expositis iam patet, quam caste verba clarissimi Assemani accipienda sint: "Tria affirmat Nestorius: primum Sanctos qui placuerunt coram Deo quorumque oratione et deprecatione petit ut Deum celebrantem et circum-

86. Badger, op. cit. 2, p. 319.

87. Breviarium Chaldaicum editum a Paulo Bedjan, Leipzig 1886, p. 237, cf. etiam ibid. pp. 353, 400, 401.

88. Recentius amicus meus mihi potenti narravit quod quidam subdiaconus chaldaeus, paucis abhinc annis, dum breviarium in choro canebat, admonitus fuit ut quaedam loca, psychopannychiam redolentia, mutaret verbis catholicis, et ipse in sua simplicitate tenuit asserens quod revera concilium ingressuri sumus solummodo novissimo die, et non nisi post longam explicationem annuit mutationi. Monachus sub-

stantes respiciat, eorumque misereatur. Alterum, ut eorundem sanctorum precibus concedat celebranti et circumstantibus, ut sint participes sortis quae iisdem obtigit in lumine. Tertium denique commemorat fideles defunctos, ut solvat et remittat eis omnia illorum peccata. Itaque ex hoc vel unico testimonio comprobatur antiquos Nestorianos cum Ecclesia catholica consensisse in doctrina de Purgatorio, de actuali beatitudine sanctorum et de eorundem invocatione atque intercessione. Purgatorium enim non aliud est, quam flatus fidelium animarum, in quo adhuc peccata habent quae purgantur quaeque precibus vivorum et per misericordiam Dei solvi ac remitti possunt. Actualis autem Sanctorum beatitudo his verbis aperte demonstratur, cum dicitur pars et haereditas in lumine iis non obventura, sed iam obventisse. Illorum demum invocatio, atque intercessio per illa verba declaratur, per orationem et deprecationem eorum qui placuerunt coram te respice ad nos. His sensibus plena sunt Horologia et Euchologia Nestorianorum, quae hic referre non vacat. Hinc facile diluitur Diamperensium Patrum suspicio, qui in aliata Liturgiae Nestorianae loco crediderant errare Nestorianos, perinde ac si

diaconum apud chaldaeos non esse clericum, sed simplicem laicum qui Ecclesiae inserbit, et saepe ut sacrista.

pro Patriarchis, Prophetis, Martyribus, et aliis sanctis creetur, ut Deus ipsais, velut reliquis fidelibus defunctis, quietem prestet, remissionemque peccatorum concedat. Tam clare Sanctorum sorte a fidelibus defunctis distinguunt Nestoriani, ut de orthodoxo illorum sensu nullus ambigendi locus sit. Renaudotius (p. 645-646) in notis ad liturgiam Nestorii, ab ea suspicione Nestorianos vindicans recte concludit: Velle autem ut Diamperenses existimaverunt, a Graecis qui sanctos nondum beatitudinem perfectam consecutos fuisse dicunt, hunc errorem ad Nestorianos manasse tactatur facilius quam probatur: quippe nulla ab Ephesini Concilii tempore fuit Nestorianorum cum Graecis communicatio, aut etiam talis in civili commercio societas, ut alteri ab alteris quicquam quod ad sacra pertinerent, potuerint accipere. Sanctos invocant, eorumque festos dies celebrant Nestoriani ut ex illorum Horologiis, Beth Gaza, Lectionario Persico, et historia agnoscitur, illorumque se precibus compendant. Igitur pro illorum salute et quiete, quod pro aliis faciunt, orare non possunt. Si temporum decursu et in gravissima christianorum sub infidelibus dominis calamitate, error contrarius antiquam disciplinam infuscavit, emendandus est, nec valet illorum testimonium, ubi a communi omnium fide et regula recessisse deprehendantur." 89)

Innocentius revera in inquisitione nostra hunc errorem
 iam ab antiquis Patribus assertum quamvis vero non sic
 generaliter uti apud Nestorianos posteriores, qui hunc
 errorem perfecerunt, seu scientificè voluerunt explica-
 re.⁹⁰⁾ Unde nescimus revera quomodo Assemanus haec as-
 serere potuerit. Dantur vere praesertim primis tempori-
 bus multae expressiones orthodoxae, de illis forsitan
 Assemanus loquitur. At et postea et illae expressiones
 a Nestorianis, uti a Timotheo, uti expressiones de ora-
 tione pro mortuis, de veneratione sanctorum et ossibus
 eorum, usurpatae sunt, sed et erronee interpretatae, uti
 explicavimus.

Nun ergo Nestoriani ante diem resurrectionis omnem
 retributionem repellunt, cum generatim animam cuiusvis
 cognitionis expertam ponant, Jacobitae cognitionem animae
 servant, at cum Nestorianis conveniunt de Paradiso loco
 expectationis. Tamen vidimus apud quosdam Nestorianos
 theoriā de sonno potentiarum animae reiectā, et con-
 tra apud ipsos, maiores excusandi et theoriae catholicae

89. Assemanus, BO., 3, 2, p. CCXLVII I-IX.

90. "Les nestoriens donc sur l'état des âmes séparées
 sont restés à la très vieille doctrine eschatologique
 qui, avec bien des hésitations et des reprises renvoyait
 récompenses et châtimens après la résurrection générale
 et le jugement. Ils lui ont donné en fait, une précision
 qu'elle n'avait pas sous la forme de la théorie du som-
 meil des âmes". DTC, 8, par. 1, c. 304.

*jeliciter vel minus sese appropinquandi, uti talia
de Harzaya et praesertim de Joanne Saba et Salomone
Bassorensi. Quapropter non omnis secta nestoriana in
errorem versata est.*

Caput tertium.

SCRIPTORES JACOBITAE.

*"Doctrina de novissimis apud Monophysitas nullam
fere progressum nullamque explicationem habuit, inde a
tempore separationis. Unde multis involvitur obscurita-
tibus falsisque scatet theologorum posteriorum opinioni-
bus". 91) Quapropter "fere arguantur - Jacobitas mono-
physiti - quoad statum animarum corporibus exutarum,
quas quidem si bonorum hominum sint, in Paradiso terre-
stri usque ad communem resurrectionem, detinere affir-*

91. Jugie, Theol. Dogm., p. 758.

mant: sin autem malorum, in partes quasdam extra terram habitabilem positas a malis spiritibus deportari, ibique manere usque ad communem resurrectionem, quae ubi contigerit tunc beatorum quidem animas, alunt, a Paradiso terrestri in Coelum, malorum autem in Gehennam seu Infernum transfert." 92) 93

Sermonem incipimus cum illo, qui a Jacobitas vocatur: "tibia Spiritus Sancti et cithara Ecclesiae orthodoxae" 94), JACOBO SARUGENSE (+521) et qui apud Jacobitas eadem auctoritate floret qua Narses apud Nestorianos.

In poesia quadam de Simone Stylita in extremis posito Jacobus canit "Respice iam advesperascit operaque tua regiem capient. Dominus talentum tenet et te expectat... anima tua habitatura est in horrea vitae usque ad resurrectionem". 95) Et clarius: "Hanc Domine oramus suscipe animam, ei que praemium impensi tibi obsequii responde. Jube illam ad Thesaurum vitae deduci; ibidem usque ad corporum resurrectionem mansuram, quando dilectum sibi corpus suo ex pulvere excitandum resumet". 96)

92. Assemanus, Dissertatio de Monophysitis, Romae 1730, p. 20.

93. De cetero in hoc errore Jacobitae Monophysiti digni

Immo ^{videtur} ista delicta applicari etiam diabolo: "Diabolus in ignem ibit post iudicium ultimum" 97). At hoc non impedit quominus daemones iam in inferno sit, est solum quaestio de dilatione ignis. Nam revera ait: "A momento rebellionis ejus, praecipitatus est in inferno ad tormentum subeundam". 98) Loquens tamen de Lazaro catholice sensit. Dicit enim Christum post mortem infernum claudere coelumque aperire et Lazarum secum in regnum coelorum portare. 99) Nisi accipiat coelum pro Paradiso quod raro advenit apud Syros. De visione beatifica angelorum pessime loquitur asserens angelos nunquam vidisse Filium. Nam ante Incarnationem Filius erat in sinu Patris et post Ascensionem sic ascendit prope Patrem ut impossibilis evaserit visio eius. 100) Cum tem-

filii sunt severi Antiocheni qui eundem sustinet cf. Jugie, *Théol. Dogm. Christ. Orient.*, p. 765, ubi citat: PO., 23, p. 71.

94. Chaboř, *op. cit.*, p. 62. Duval, *op. cit.*, p. 351-354.

95. Braun, *Moses Bar Kephä*, p. 152.

96. Ev. Assemanus, *Acta SS. Martyrum*, pars II, p. 243. Abbots, *De vita et scriptis S. Jac. Serug.*, Louvain 1867, p. 128.

97. Bedjan, *Homelies selectae Jac. Saug*, 2, p. 123 et *Avant Propos*.

98. Bedjan, *op. cit.*, p. 213.

99. Braun, *op. cit.*, p. 152.

tus Jacobo Sarugensi non proprie pertineat, quem citaturi sumus de Septem dormientibus Ephesi, illum¹⁰¹⁾ Jacobo adnectimus, qui ipse Homeliam de Septem dormientibus habet et qui textus eodem saeculo conscriptus est.¹⁰²⁾ Dormientes alloquuntur imperatorem Maximilianum, et narrant quomodo somno mortis amplexi sint in spelunca, dum fugiunt faciem persecutionis Decii: "Eramus - in spelunca - uti infantes in sinu matris, qui nec honorem nec contemptum sentiunt, nec splendorem nec ignaviā, et quamvis vivat nec mortem nec vitam experiet; sic et nos eramus jacentes et quiescentes uti in sopore sine ulla sollicitudine." ¹⁰³⁾

Notissimus scriptor saeculi VII JACOBUS EDESSEUS (+708) ¹⁰⁴⁾ docet in suo *Hexaemeron*: "Quando corpus in

100. Bedjan, *Opera quae supersunt omnia Qui et Sahdona*, Paris 1902, p. 710.

101. Duval, op. cit. p. 135: "La légende des 7 Dormants d'Éphèse qui, dans la tradition de l'Eglise est rapportée à la persécution de Dèce, est représentée dans la Littérature Syriacque par deux textes principaux et par une homélie métrique de Jacques de Saroug..."

102. Guidi, *Testi Orientali inediti sopra i Sette Dormienti*... p. 102.

103. Guidi, ibid. p. 50, in nota ait: "Anche nel testo armeno sebbene con qualche varietà, lo stato delle anime nel tempo che corre fra la morte e la risurrezione è assomigliato ad un sonno". Et ibid. p. 102. "Potrebbe essere invero che uno scopo del racconto sia quello di procacciare

pulverem juxta decretum divinam mittetur, et inde unumquodque ex elementis ad affine suum, aquam et aerem et ignem, secedit donec pulvis solus vere relinquatur apud terram in pulvere cognato suo, anima vero migret aut ad animas justorum cum turmis angelorum sanctorum aut ad animas impii cum gregibus daemoniorum rebellium, unumquodque secundum sententiam in illam à Deo latam, donec veniat tempus resurrectionis totius generis humani et judicii et retributionis justae quae unicuique debetur secundum opera sua et secundum vitam et actiones in hoc mundo. Haec vero omnia sermo laudavit sicut Patres nostri, Ecclesiae columnae, nos docuerunt et tradiderunt ex testimoniis hominum veterum et recentiorum, extimatorum scilicet et veracium fideque dignorum". 105) In clausulis Codicis ammanuensis concludit: "Deus et Ahudemeh, possessori libri, inscribat nomen ejus in libro vitae... donec requiem et misericordiam defunctis ejus eosque aspergat rore misericordiae in die revelationis suae de coelis, per orationem Dei genitricis Virginis Mariae..." 106)

fede alle idee sullo stato delle anime fra la morte e la risurrezione."

104. Chabot, op. cit. p. 84-88. Duval, op. cit. p. 374-376.

105. Chabot et Vaschalde, Haseameron Jac. Edesseni in OECO p. 293, syr. 343-344.

106. Chabot et Vaschalde, ibid. p. 305-306, syr. 357.

In libro *Thesaurum* ejusdem auctoris nihil notatu dignum invenimus. Edessenus affirmat ibi necessitatem justitiae et retributionis in alia vita, at quandocum esset retributio tacet. Pulcherrima tamen habet de resurrectione.¹⁰⁷⁾

Eundem errorem profitentur Episcopi Jacobitas patriarchatus Antiocheni anno 818, Calliniceae, in synodum adunati.¹⁰⁸⁾ Initio saeculi X decebat unus e fecundioribus scriptoribus jacobitis MOSES BARKEPHA¹⁰⁹⁾ (+ 12 Februarii 903). Qui inter alia scripsit integrum *Tractatum de Anima* translatus in linguam germanicam ab Oscar Braun, et *Tractatum alium de Paradiso* insertum etiam in *Petrologiam Graecam*.¹¹⁰⁾ Capite 15 de Anima Moses nobis tribuit definitionem animae, in quam definitionem inserit etiam qualitates animae et apposite memoriam nominat et de essentia animae.¹¹¹⁾ Capite 32 demonstrat animam cum separatur a corpore, non mori. Et

107. Mingana, *Job of Edessa's Book of Treasures*, Cambridge 1935. Disc. 6, cap. 5, cf. de retributione ibid., p. 272, syr. 454.

108. Jagie, op. cit., p. 765.

109. Baumstark, op. cit., p. 281s. Chabot, op. cit., p. 95-96.

110. PG 331, cc. 481-608. A. Masius, *De Paradiso Commentario*, Antverplae 1569.

111. Braun, *Moses Bar Kepha*... p. 64-65.

rationes affert philosophicas aristotelicas affirmativas corpus esse instrumentum animae e moventis; eaque autem moventem non perire, cum instrumentum occipit detrimentum. ^{112.}) Capite 33 tractat de anima consciente de semetipso postquam reliquit corpus, et eam nobis depingit ut sentientem scientiamque possidentem, cum memoriam servet praeteritorum. Quo loco etiam plane discedit a suo coetaneo Timotheo I et ab aliis nestorianis anterioribus, quos initio capitali Moses ipse memorat. Maxima obiectio pro Nestorianis est Moses est argumentum iustitiae divinae. Nam dicunt iustitiam Dei non demonstrari in retributione animae, poena inferni vel gaudio coeleste, in quantum anima sola aut gaudet, aut patitur, excluso omnino corpore qui fuit medium bonorum vel malorum operum in vita perfectorum. ^{113.}) Ad quam obiectionem Moses respondet quod gaudium et tristitia, non sunt iam coelum et infernum. Et ad instar exempli citat Josephum in carcerem detrusum a Pharaone, qui interpretatur somnia convictorum. ^{114.}) Ad primum dixit somnio ab eo somniato Pharaonem significatum esse, qui

112. Braun, op. cit., p. 100.

113. Braun, ibid., p. 102-103.

114. Braun, ibid., p. 103: "Freude und Betrübnis sind nicht Himmel und Hölle, nicht Seligkeit und Verdammnis."

tribus diebus post eum in servitium regale reassumet, alteri soanienti dixit eum tribus diebus post a rege morte plectum iri. Sic unus gaudere incipit, alter in dolore esse, antequam in possessionem propriæ sortis intrarent. Sententia Moses affinitatem habet cum sententia Aphratis supra relata.

Altera obiectio movetur a Historicis -- ut Moses nos monet -- et consistit in eo, quod anima, dum est in corpore, suam ad naturam pertinet, *ed* intellectum et sensum et memoriam, et non amplius cum a corpore separatur. Est sicut ignis qui amittit suas qualitates principales -- et calorem et lucem -- cum a corpore inflammato separatur. Ad quam redundandam objectionem Moses pergit asserens corpus non esse nisi instrumentum et integrum movere dominum instrumenti, etiam si id perit, et tunc qui hoc patitur et medio. Carpitque Historicos quia ad conceptum abstractum non valent sese elevare, affirmantes solum id quod sensibus apparet. At si verum est memoriam adesse, quæ perit intercurrente morte, adest et alia superior magis intellectualis quæ remanet in anima etiam separata, non est de essentia ipsius et non coniuncti. Prima potius materialis inservit rebus oblitis (il ricordo), dum illa quæ remanet est uti conscientia, seu ipsa facultas (la

memoria). ¹¹⁵⁾ Tandem in capite 35 Moses enumerat illa quae anima scit post mortem et quidem decem res. ¹¹⁶⁾

In libro de Paradiso asserit paradysum esse corporalem ¹¹⁷⁾ et distinctum a regno coelorum. Hae autem sunt vicissitudines paradisi: Paradysum fuisse creatum primo consitumque ab Opifice Deo, ut Adam cum suis in ipso habitaret, sed peccatores facti ex eo expulsi sunt. Ex illo porro tempore usque ad Christi adventum versati sunt in Paradiso Enoch et Elias: at vero post Christi Regis adventum huic praeterea rei servit ut in ipso habitent anime hominum, iustorum plerumque et ne eorum qui per corporis cruciatum Christi fidem comprobaverant quique fideles Deum amaverunt, exutae corporibus usque ad resurrectionem diem... Porro post diem resurrectionis nullus prorsus eius futurus est usus, sed supervacaneus manebit et vacuus." ¹¹⁸⁾ "Regnum porro coelestem illud quod iustorum deliciis destinatum est postea ^{revivunt} mortales, ut ait Dominus noster, non esse in terris". ¹¹⁹⁾ Moses animo sibi effingit in summis Regnum coelorum, in

¹¹⁵. Braun, op.cit.p.106.

¹¹⁶. Braun, op.cit.p.110.

¹¹⁷. PG⁴¹.c.485.

¹¹⁸. PG⁴¹.c.500.

¹¹⁹. PG⁴¹.c.494-495.

demissiore loco ponit firmentum, postea paradysum qui est sicut terra nostra, sed purior et subtilior, et in fine tandem terram nostram. 120)

Saeculo XII, DYONISIUS BAR SALIBI (+ 2 nov. 1171) 121) ad quaestionem^{am} latronis die feriae sextae ipso Paradysum intraverit, ait: "Quidam negant, quia si Paradysus fuisset adeptus beatitudinem simul Sanctis promissam ab eo tempore etiam consecutus fuisset. Nullus autem sanctorum eam hactenus felicitatem accepit teste Paulo qui affirmat omnes eos, qui per fidem testimonium reddere, nondum promissionem accepisse, quia Deus propter nos quoddam excellentias praevidit, ut non sine nobis consummentur. — Solutio. — Beatitudo Sanctis promissam haudquaquam reposita est in Paradiso, ex quo Adam pulsus est, sed in regno coelorum, quod necdum Adam intravit. Paradysum enim illum, in quo condecoratus est Adam, oculus vidit et auris audivit. Felicitatem autem regni illius, hactenus nemo hominum vidit, sed post resurrectionem universalem, omnes sancti ea potierunt, et Lathro cum illis: certum enim est, latronem Regnum postulassee,

120. PG. c. 492. Jugie, Theol. Dogm., p. 766. Haec divisio affinitatem habet cum divisione facta a S. Aephren.

121. Baumstark, op. cit., pp. 295-298. Chebot, op. cit., p. 122-123.

quod manifestum fit ex eo quod dixit, memento mei in Regno tuo. Christus itaque Paradisum ei concessit, qui nullum sanctorum Regnum accepit: Regnum enim et Gehenna ad retributionem bonorum et malorum reposita sunt; et illo die feriae sextae nondum advenerat retributionis tempus, sed erat tempus laboris".¹²²⁾ "Joannem Evangelistam obiisse affirmat, et ejus corpus in Asiae medio esse positum; animam vero ejus in Paradiso cum spiritibus sanctorum, et post resurrectionem animam ejus corpori denovo conjunctam ad coeli firmamentum sublimandam esse." ¹²³⁾ "Separata anima Christi a suo corpore, corpus quidem in sepulcro est positum; ejus vero anima recta tendit ad Sheol, in inferiores partes terrae, ubi omnes animae ab Adam eatenus clausae manserant; et eisdem praedicavit, sicut loquitur Petrus; et omnes animas in ipso credentes sustulit, et ab inferis eductas, eodem feriae sextae die cum anima latronis in Paradisum, ex quo Adam exuleraat introduxit, et per hunc modum promissionem suam complevit; quandoquidem eo ipso die cum illo fuit in paradiso. Animas autem quae in ipsum non credidit, inde similiter eductas in aere reliquit; unde

122. Asseranus, BO. 2, p. 166.

123. Asseranus, BO. 2, p. 166.

a malis daemonibus in partes quasdam extra terram habitabilem deportatae, ibidem usque ad communem resurrectionem condecorantur. Atque ab illo die feriae sextae et deinceps quaelibet anima a corpore separata, si iustum quidem est, cum angelis in paradysum concedit; sin autem iniqua; a malis spiritibus ad partes extra habitabilem terram posita deportatur." 124)

Ut seriem auctorem absolvamus et opus coronemus, citamus illustrissimum BARHEBRAEAM (1226-1286), 125) cum quo etiam series auctorum alicuius ponderis clauditur. Ille passim est locutus de Anima, et saepe tetigit questionem de novissimis. Hoc vero invenimus in Libro "Candelabrum sanctuarii", "Radiorum", ac in "Crema Sapientiae". Habemus etiam duos locos qui tetigunt punctum nostrum, lingua arabica exaratos. Unus publicatus a P. Bath, quem potius consulere et alius a P. Cheikhds. j. 126) Doctrina tamen ubique est eadem salvis quibusdam adiunctis.

124. Assamanus, BO. 2, p. 167; et Dissertatio de Monophysitis, p. 20-21.

125. Baumstark, op. cit., 312-320. Wright, op. cit., p. 265-281.

Chabot, op. cit., p. 131-137, ubi p. 131, ait: "L'illustre écrivain Grégoire Aboul Faradj termine dignement la liste des auteurs jacobites."

Barhebraeus insistit in demonstratione immortalitatis animae, cardinale omnium principiorum christianorum. Et offert decem argumenta ¹²⁷⁾. In capitulo 22 venit ad demonstrationem scientiae animae post mortem et rationes offert quattuor ad convalidandum suam assertionem. Inter rationes quas offert habemus quod cum anima sit substantia incorporea corpus dirigit et id corpus cognoscit, non se mediante, quia tunc cognovisset semetipsum corpus sine anima, quod falsum est: nobis ergo concludendum est animam solum corpus cognoscere... et ergo scientiam solum habere. Alia ratio est quod homo nunquam mediante corpore solo ascendit ad cognitionem particularis individui. Anima autem in cognoscendo universale ubique etiam apprehendit et particulare... Habet ergo scientiam a semetipsa eamque servat proinde exuta a corpore. ¹²⁸⁾

Neque inquirere debemus de loco animarum post mortem, ^{locus} non videlicet pro corpore non pro substantia spiritali. Et si aliquando dicatur animam esse in loco, hoc est ad demonstrandum cum quibus spiritibus habeat rationem. In translatione a Furlani facta habemus aliam incisionem - quae non invenitur in textu arabico Sbath - seu

126. Furlani, Barhebraeus sull'anima, dal libro del Candelebro del Santuario, p. 115, in *Orientalia* 1932.

127. Sbath, *Traité sur l'âme* par Barhebraeus, p. 38-44 et Furlani, op. cit., 104-105.

quaestioni cur anima possit dici in loco, respondit:
quia anima in sua coniunctione cum corpore aliquid
"*n a t e r i a l e*" acquisivit. (~~Sic et Barhebraeus re-~~
~~tinet quodammodo ideam quorundam sapientum qui volunt~~
~~animam semper cum corpore. De hoc tamen iam sermonem fe-~~
~~ciat tractando de Aphraate. Et revera potius~~) ^{Sic} explicatur
apud Barhebraeum cur anima debeat quodam tempore - i.e.
usque ad resurrectionem - manere extra coelum, seu in Pa-
radiso, a quo electus est Adam - addit textus arabicus.
Quod quidem, ^{scilicet} ut Barhebraeus assertit, non ratione demon-
stratur, cum desint argumenta, sed accepimus ab auditis,
ex traditione, auctoritate, a maioribus, et citat Diony-
sium, Gregorium, Antonium Abbatem. 129) Quae auctoritate
convalescit sententia. Anima vero mediis sensibus
suis sensibilis carpit eaque cognoscit, in aeternum ser-
vat quaecum cognoscit. Cum calamus frangitur scripturae
dammum infertur, et scriba absolute non laeditur. 130)

In libro "De Fundamentis Ecclesiasticis" 131), medium
etiam quendam statum hominum fingit, qui nec in coelum
cum sanctis assumendis fore scribit, nec in Inferno cum
damnatis detrahendis, sed in paradiso terrestri eter-

128. Sbeth, op. cit., p. 45-46. Farlati, op. cit., p. 107-108.

129. Braun, Moses Bar Kephah, p. 153.

130. Farlati, op. cit., p. 109.

131. Assemanus, BO. 2, p. 294.

rum victuros. "Haud frustra - ait ipse post Barkiphan -
 creatus est Paradisus, etsi Adam ex eo statim pulsus
 et relegatus fuit: sed initio quidem Adam et Hava in
 eo habitaverunt: post eorum vero discessum, eunice ju-
 storum, et Patrum eorum, qui Deo placuere, Abraham et-
 mirum, et Isaac et Jacob, et Prophetarum et justorum,
 et Latronis dexteræ, et Apostolorum et Martyrum, et
 Confessorum ibi habitaverunt, et nunc habitant. Sed et
 Henoch et Elias ibidem corpore manent. Atque hi quidem
 usque ad resurrectionem. Post resurrectionem vero, cum
 non omnes homines regno coelorum digni sint, nec omnes
 poenis infernalibus et diavolo peratis, hoc est. tene-
 bris exterioribus tradantur, sed mediis plurimum status
 sit inter utrumque hoc extremum. Hoc invicibile est,
 nonnullos homines, qui nec in omnibus perfecti sint, nec
 in omnibus imperfecti et impii, ad eternam paradisi
 (etique terrestris) inhabitationem destinari". 132)
 In quo et convenit cum Nephem.

132. Assemanus, De Syris Monophysitis, p. 23. Cf. et
 Braun, in Moses Bar Kepha, p. 153: "Das Erstere lehrt,
 er dann auch in 'Buch der Strahlen' fol. 229a (nach
 B.O. II, 294 scheint dieselbe Stelle wörtlich sich auch
 im 'Leuchter des Heiligtums' zu finden), wo er dann aber
 noch gegen den 'heiligen' bar Kepha polemisiert, weil
 dieser behauptet, dass nach dem Gerichte das Paradies
 leer stehen würde. (Das behauptet er in 'Buch von Para-
 dies' pars I cap. 11): dann würden vielmehr, meint er mit
 Beziehung auf Joann. 14, 2 die vielen Mittelmenschen, die
 weder des Himmels noch der Hölle würdig seien, dort
 Platz finden."

Sicut apud doctores et in liturgia invenimus eandem theoriam. In liturgia v.g. Sancti Clementi Romani, sacerdos recitat hanc orationem pro defunctis: "Illis omnibus qui stadium vitae decurrentes, perfecti et praeclari coram te apparuerunt, et ex delictorum pelago liberati ad te pervenerunt, patribus et fratribus nostris secundum carnem et spiritum... De illis spiritum gaudii in habitaculis lucis et laetitiae, in tabernaculis umbrae et quietis et thesaurus voluptatum, unde longe abest omnis maestitia, ubi plerum animae primitias vitae absque labore expectant, et spiritus iustorum ad finem promissae mercedis perire, attendant. in ea regione ubi operarii et fatigati paradisu adspiciunt, et invitati ad nuptias sponsum coelestem desiderant, ubi vocati ad convivium, ut ascendant praestolantur, et ut stolam illam novae gloriae accipiant, ardenier concupiscunt..." (133).

In Anaphora Sancti Jacobi sacerdos memorans ascensionem Christi memorat et secundum gloriosum Adventum cum Christus veniet ut iudicaret unumquemque secundum propria opera et gratiam ei tribueret. (134)

133. Renaudotius, *Liturgiarum Orientalium Collectio*, t. 2, pp. 195-196.

134. Conolly, *Two Commentaries on the Jacobite Liturgy*, p. 95-96.

Revera in Liturgia quaestio de Psychopannychia non est tam clara. Fere semper sermo fit, post verba consecrationis, de die iudicii finali, tunc enim "unusquisque suscipit secundum opus suum" 135) Qui loci si late interpretantur secundum sensum verborum, uti catholici possunt habere, uti facit Renaudotius, praesertim quia in manibus non erant opera auctorum quos exposuimus, uti patet ex verbis ipsis. 136)

Datur revera progressus apud Jacobitas super Nestorianos. Nam anima apud ipsos post separationem a corpore servat suam integritatem suamque operationem et contrarium huiusmodi assertioni uti antiphilosophicum reicitur. Definitiones et expositiones apud Jacobitas magis philosophicas et systematicas traduntur. Anima nondum ad Regnum coeleste pervenit, sed ratio non est quaerenda philosophica, quia nihil animae sanctae deest tali beatitudine. Jacobitas affirmant animam nondum coelum attigisse propter auctoritatem Scripturae et Traditionis et non alia ex ratione aperte demonstrat Barhebraeus. Notamus apud ipsos etiam affinitatem eorum Paradisi cum Paradiso S. Aephrem, cuius doctrinam quoad hanc rem fere totaliter sequuntur..

135. Renaudotius, op. cit., 2, pp. 190-191.

136. Renaudotius, op. cit., pp. 103-108, 200-201 n. 4.

S C H O L I O N .

DE PSYCHOPANNHYCHIA IN ASSUMPTIONE BEATAE MARIAE VIRGINIS.

Neque ab isto statu soporis excluditur Beatissima Virgo Maria in sua gloriosissima Assumptione. Gaudemus revera quod iam ab antiquo veritatem eius Assumptionem doceatur, quomvis doceamus quod sic excelsa veritas errori admista sit. At et hic latet alia fides, seu quod in omnibus Beatissima Virgo similis est nobis, et quomvis Altissimus insignis privilegiis eam decoravit, communi sorti hominum noluit eam subtrahere, ut Nova Eva, Regina nobiscum coelum ingrederetur novissima die. Anima Virginis adhuc in Eden expectat novissimam tubam, ut corpori suo purissimo iacenti sub arbore vitae antetur.¹⁾ "Grecs (les apocryphes) après avoir décrit la phase finale de la vie terrestre de Marie, voire même son Assomption

1. Smith Lewis, *Transitus Mariæ in Syria Sinaitica*, p. 58-59, syr. 97-98.

au ciel, la font mourir et laissent entendre que son corps se réunit à son âme le jour de la résurrection finale. Pour le moment seule son âme est au ciel, tandis que son corps est déposé dans un lieu caché, au Paradis terrestre près de l'arbre de vie, attendant la fin du monde. Cette doctrine est partagée par beaucoup des théologiens byzantins qui disent que le corps de Marie a été transféré en un lieu caché où il est conservé incorruptible jusqu'à la résurrection".²⁾ In Libro 'Transitus Mariae' Jesus annuntiat Matri suae se mox venturum et eam in Paradisum ducturam, ubi consisteret usque ad diem magnum. Mortua Virgo gloriose in Paradisum transfertur, ubi Filius resuscitat eam et ducit ad coelestia regna. Ubi Filius ei omnia monstrat.³⁾ Videt Virgo limini coeli flammam ascendentes et quosdam introspectantes in eos querit a Filio explicationem, qui respondit: "Illi qui flammam adspiciunt sunt damnati, nam die magno ibi proicientur." Virgo intercedit pro eis, et Filius non respondit. Nostra interest hic iterum atque iterum notare poenas pro damnatis dari ante iudicium solum in spe, post vero iudicium eos in ignem proici, seu accipere poenas et in re. Expleta peregrinatione, Virgo red-

2. Paul Hinde, *Disciplina Antiochena antica*, Syri, Pontif. ser. 2, fasc. 28, p. 440, 158, 442.

3. Jagie, *La mort et l'assomption de Marie*, Vaticano

it ad paradisum ubi iterum obdormitur somno mortis.
Et ne quis credat Paradisum ubi dormit Virgo esse alium
ac terrestrem apposite ab auctore describitur.⁵⁾

1945, p. 125, 126, 108-109.

4. Smith, op. cit., p. 66-67, syr. 111.

5. Smith, op. cit., p. 64, syr. 106.

CONCLUSIO.

Praeter influxum magnum traditionis sive propriae sive populorum circumstantium, praesertim Judaeorum - et^{us} specte doctrinae eorum de Sheol - quorum terminologia etiam usurparunt, Syri prout erant ad affirmandum psychopannychiam propter auctoritatem Veteris Testamenti non clare loquentis. Lumine Veteris Testamenti, ipsi interpretati sunt etiam quosdam locos Novi Testamenti. Sicque error consolidatus est.

Influxui ergo et auctoritati falso praesumptae V.T. additur tendentia primorum Patrum et christianorum considerandi magis remunerationem totius hominis et humanitatis, potius quam remunerationem partialem individui, seu melius, singulae et solius animae. Conciones hyanti et casti diriguntur ad diem magnum et terribilem, quo Dominus in sua maiestate apparebit ad iudicandas gentes, et tunc unusquisque recipiet prout gessit in corpore.

Illo die firabitur regnum sempiternum et omnes et omnia erunt ^{subiecta} Christo Regi, Victori peccati et mortis, et perfectio Redintegratori generis humani deperditi. Erit vespere laborum humanitatis.

Si de psychopannychia loquimur, oportet nos distinctionem facere. Nam revera decursu temporis quaedam evolutio plus vel magis continua huiusmodi theoriae adnotari potest. Praesertim si consideramus diversos auctores aut diversas sectas. Sic psychopannychia Jacobitarum differt a Nestorianorum hypnopsychia quae si aliquid commune habet cum doctrina Aphraetis de somno animae, essentialiter differt a sententia S. Aphrae, ut minores aut incertos auctores praetereamus.

Et quidem Aphraetes in eius trichotomismo hominis asserit perfectam hypnopsychiam. Dum corpus silens putrefactioni traditur, ^(vovs) ~~aus~~ coelo invenitur, anima vero silens etiam morte corporis socii sui in Sheol detraditur, ubi somno letargico quodam praegustat futura gaudia, aut ~~perducitur~~ lamentibus supplicibus. Erit nos, quae in dilaculum transit. At veniet dies novissima, quo "aus" virtute indita a Deo, trichotomismum pristinum reconstituens, hominemque spiritalem reddens, eum perfecte beatum faciet in regnum coelorum introducens.

Aliter procedit Aephrem. Ille inspecta Sacra Scriptura, propensus est ad affirmandam remunerationem immediatam illi-
lico post mortem. At principia philosophica sequi volens videt animam sine corpore operationum expertem, imperfectam in sua natura utpote formae quae informet actualiter. "Itaque" Paradisum dividit in tres partes, summam, mediam et infimam. Animam iusti simpliciter sic nunciam in infimam partem mittit, reservans mediam Martyribus (Triumphatoribus), Innocentibus parvulis, et tandem Perfectis. Hoc revera ante resurrectionem. In summa parte, seu etiam in Eden sedet Pater, ibi est thronus gloriae Sanctissimae Trinitatis. Porta Eden est clausa, ipsam aperiet novissima die, primogenitus hominum, Christus tunc ingressurus cum sanctis clamantibus Hosanna et tunc incipit² fruitio aeternae visionis beatificae perfectae et plenae.

Tamen interea habitatores infimae partis, usque ad resurrectionem - et a fortiori mediae partis - praeter alia gaudia, et comitatum angelorum, gaudent visione Christi, sed probabiliter etiam "visione beatifica" mediante humanitate Christi, seu gradu remissiore. Non quod Humanitas Christi se habeat ut verum medium, seu velamen Divinitatis, sed defectus visionis est accipiendus potius a parte subjecti seu animae imperfectae ^{utpote} ~~quae~~ separata a corpore. Hoc est forsitan earum. S. Aephrem dixit quod animae ibi sunt in comitatu Messiae seu Hominis Dei.

At post resurrectionem omnes animae dicit Aephrem in-

trabunt in Eden relinquentes ergo infimam et mediam partem Paradisi. Ad quid ergo inservirent post resurrectionem infima et media pars. Aephrem directe non dicit. Tamen quia ipse pro sua humilitate hanc ultimam seu infimam partem appetit in aeternum, possumus deducere quod illae partes seu media et infima, post resurrectionem, erunt solum ad indicandam differentiam mansionum quas habent electi in gloria. Non tam ergo ad indicandam imperfectionem visionis beatificae; quae imperfectio non amplius habebit locum cum et animae post resurrectionem erunt completae et perfectae in omnibus ut sese exprimit Sanctus Doctor. De cetero illa distinctio partium post resurrectionem erit solum accidentalis cum et ianuae Eden erunt apertae et omnibus habitatoribus Paradisi erit facile prospicere ad thronum Altissimi qui sedet in summitate montis sancti. Unde est quod infima pars et media ante resurrectionem stant pro visione beatifica demissa dum post resurrectionem erunt ad designandas diversas mansiones fulgoris et gloriae electorum Dei. Nam unusquisque secundum propria merita habebit. Sicque ergo explicatur apparens contradictio apud S. Aephrem et divergentia quoad sententiam ipsius. ^{ob} X -

E contra Nestoriani abutentes philosophia aristotelica de anima forma corporis errant circa eius spiritualitatem, et possibilitatem intellectus nimis exaggerant. Et quamvis ipsi tribuant animae duplicem modum essendi prout unita est corpori vel non, et illogice unicum modum operandi agnoscant. Siquid anima separata secundum ipsos ut cognitionem haberet adhuc

ad phantasmata deberet sese convertere veluti discurrendo, unde sequeretur electio in voluntate, et pro Timotheo 1, necessaria meritum vel demeritum. At quia anima post mortem corporis non amplius ad phantasmata potest sese convertere omnis operatio ei impossibilis evadit. Itaque animae involuntur in obscuritate et silentio in perfecta expectatione inconscia, sepultae sicuti erant 6 elementa ante Creationem lucis. At fuit lux sic et resurrectio erit (Bar Shahharé). Unde est quod anima separata a corpore quia imperfecta est, et aliunde etiam, e iustitia divina coelum ingredi non potest. Deus ipse non vult homines et angelos ad coelum ire ante resurrectionem (Rarses , Isaias Doctor). Interdum Deus ponit animas in Paradiso, arrhabo futurae gloriae. Qui paradisi distinguitur in sensibilem et insensibilem, in hoc ultimo inveniuntur animae, tamen adiqua cum differentia (Hazzaya); alii tamen ponunt unum locum pro iustis et alium pro peccatoribus, quem ultimum Eden vocat Salomon Bassorensis. Etiam daemones in fine , poenitentia acta, coelum ingressuri sunt (Isaac Ninivita).

E contra immediata retributio affirmatur a Thoma de Marga et praesertim a Saba et Salomone Bassorensi, qui, assertiones erroneas Patrum de silentio facultatum animae et de procrastinatione remunerationis mystice interpretantur et catholice componunt , at veram visionem beatificam non concedunt animae nisi post resurrectionem . Georgius Mossulensis etiam concedit animae activitatem post mortem , sed alio ex capite , seu ex errore praesistentiae animarum.

Magis philosophice et systematice quaestionem tractant et solvunt Jacobitae. Ipsi duplicem modum essendi

et operandi concedunt animae. Itaque pro procrastinatione remunerationis argumenta philosophica non habent sicuti Nestoriani, sed animae separatae et perfecte consciatae eorum statu in Paradiso expectationis collocant, auctoritate et traditione Patrum, uti aperte declarat Barhebraeus. Nestorianorum sententiam de somno animae uti antiphilosophicam aperte reiciunt, Nestorianos arguentes (Barkepha). Tandem adest exceptio, nam in legenda de Septem dormientibus Ephesi errorem de somno animae iterum invenimus. Redeunt Jacobitae sexti saeculi ad antiquos conceptus de Paradiso, "horrea, thesauri vitae". Notatur quoniam apud Jacobitas in genere affinitas cum S. Aephrem circa conceptum et divisionem Paradisi.

Paucis exceptis ergo, fere omnes Syri conveniunt de ponenda vera et essentiali retributione novissimo die. Omnes animae adhuc in Sheol vel Paradiso terrestri - arrhabo Regni Coelorum - propter propriam insufficientiam aut propter voluntatem Dei, degunt. "Deo pro nobis aliquid melius providente, et non sine nobis consummarentur". Hebr. 1, 40.

Pro omnibus etiam syris separatio vel saltem eadem distinctio honorum ab impiis iam datur. Iudicium particulare ergo admittunt saltem implicite. Et nonnun-

quam etiam explicite et apertis verbis ut vidimus
apud Aephrem.

Purgatorium in errore hypnopsychiae logicae ^{locum} habere
non potuit, sed non desunt qui illud teneant. Sic S.
Aephrem explicite id tenet, Aphraates implicite. Bar-
hebraeus asserit aeternitatem purgatorii pro quibusdam
animabus post resurrectionem. Quae doctrina iam in Libro
Graduum invenitur, et est logica in errore hypnopsychi-
co; nam post resurrectionem animarum, quae nec dignae
coelo nec inferno, ad locum quendam medium destinandae
sunt. At alia probabilitas circa existentiam Purgatorii
ante resurrectionem etiam datur, nam precibus pro defunc-
tis fundere nihil aliud est nisi Purgatorium sustinere.
Hoc obscure innuitur a Timotheo. Robustissimo die - ait
Timotheus I - cognoscetur a defuncto vim precum pro il-
lius anima et apparebit tunc misericordia Dei.

Preces pro defunctis praecipiantur, praesertim ter-
tio die obitus, septimo, trigesimo et post annum. Sacri-
ficium Missae pro illis valde commendatur.

Retributio paulo post mortem per gradus conceditur
a Syris. Nestoriani separant animas iustorum ab impiorum
animabus, sed omnes animae defunctorum inveniuntur in
statu simplicis et inconsciae expectationis. Et primus
gradus. Secundus habetur apud Aphraatem qui concedit ani-